

ОСНОВИ СВІТОСПОГЛЯДАННЯ ІНДІЙСЬКИХ ЙОГІНІВ

Знай, о учню, що ті, які пройшли через мовчання
і відчули його світ і утримали його силу, хочуть,
щоб ти теж пройшов через нього. Тож, хто здатний
увійти в храм знань, завжди знайде там свого вчителя.
«Світло на шляху»

Читання перше ПЕРШІ ТРИ ПОЧАТКИ

З почуттям не зовсім звичайним звертаємося ми до наших читачів. Ми бачимо те, чого самі вони, можливо, не бачать. Для багатьох із них наші думки будуть подібні до зерен, кинутих в родючий ґрунт. І в належний час із цих думок з'являться паростки, які поступово прокладуть собі дорогу до сонячного світла свідомості й дадуть листя, цвіт та плід.

Багато з істин тут викладених, не будучи вами визнані негайно ж, з часом переконають у вірності переданих знань, і тоді вони стануть істинами для вас.

Ми будемо говорити з вами так, наче ми з вами віч-на-віч стояли один перед одним. Ми впевнені, що симпатичний зв'язок між нами буде невдовзі настільки міцний і справжній, що в міру того, як ви будете читати наші слова, ви будете відчувати нашу присутність майже так само живо, ніби ми були перед вами. Ми духовно будемо з вами, а, згідно з нашим вченням, учень, який перебуває в гармонійній симпатії зі своїм учителем, дійсно входить у психічний зв'язок із ним і таким чином стає здатним вловити сам «дух» того, що повідомляється, й витягти з думки свого вчителя користь у такій мірі, яка недоступна тому, хто читає лише холодні букви друкованого тексту. Сполучені в одне гармонійне ціле, ми будемо разом працювати для спільної мети самовдосконалення, зростання, розвитку й розквіту духу.

Ми будемо слідувати системі викладання радше Сходу, ніж Заходу. На Сході вчитель не зупиняється в своєму викладі, щоб наводити «докази» кожного зі своїх положень. Він не пише доказів духовних істин на чорній класній дошці; він не аргументує і не викликає обговорень повідомленого, з боку своїх учнів. Навпаки, його викладання — догматичне, він передає істини так, як він їх сам отримав, не зупиняючись на те, щоб дізнатися, чи всі згодні з ним. Він не піклується про те, чи прийняті всіма його положення як істина, бо переконаний, що ті, які готові для сприйняття переданої ним істини, ніби прозрінням визнають істинність її. Що ж стосується інших, неготових, то ніякі докази їм не допоможуть. Коли душа людини готова для духовної істини і ця істина або її частина виражена в присутності її або запропонована її увазі письмовим шляхом, вона за інтуїтивною здогадкою визнає і засвоює її. Східні вчителі знають, що їхні настанови є лише посів і, що на кожную думку, уловлену учнем, сотня думок зійде на полі його свідомості через деякий проміжок часу.

Ми не хочемо сказати цим, що східні вчителі бажають сліпого прийняття їх учнями, викладених ними істин. Навпаки, вони вчать учнів приймати як істину лише те, що вони можуть самі собі довести, бо ніщо не представляється істиною людині, чого вона не може довести на підставі власного досвіду. Але учневі говориться, що, перш ніж він буде спроможний довести собі багато чого з того, що йому повідомляється, він сам повинен підвищити свій розвиток і силу. Вчитель лише просить учня довіритися йому як вказівнику на шляху і каже учневі: «Ось шлях, іди ним і на шляху ти знайдеш все те, про що я говорив тобі: візьми, зваж, змиряй, досліді це і пізній для себе самого. Коли ти пройдеш частину цього шляху, ти пізнаєш стільки ж, скільки і я або інша душа пізнали, досягнувши цього ж місця шляху, але, щоб досягти цього місця, ти повинен або прийняти положення, висловлені тими, які вже пройшли по ньому раніше за тебе, або ж облишити цілковито всю справу. Не бери нічого остаточно, поки сам собі цього не доведеш, але, якщо був розважливий, ти скористаєшся порадою та досвідом людей, які пройшли цей шлях до тебе. Кожна людина повинна вчитися шляхом особистого досвіду, але крім того, деякі можуть служити путівниками іншим. На кожному переході шляху буде видно, що ті, яким вдавалося пройти трохи далі, залишили знаки, вказівки й віхи для наступних за ними. Я не сліпої віри прошу, але лише довіри до тієї хвилини, коли ти станеш здатним довести самому собі істини, які я передав тобі, як вони були передані мені моїми попередниками».

Ми просимо у наших читачів мати терпіння. Багато що здасться їм темним спочатку, але стане зрозумілим у мірі руху вперед.

З чого складається людина?

Людина набагато більш складна істота, ніж це зазвичай вважають. Вона не лише має тіло і душу, але вона є ще й дух, який володіє душею, яка проявляє себе в декількох формах — «провідниках свідомості». Ці провідники складаються з матерії різної щільності. Фізичне наше тіло — нижча форма прояву людини, нижчий провідник. Різні провідники служать для прояву свідомості на різних площинах: на «фізичній площині», в «астральній площині» тощо; все це буде далі пояснено. Справжнє «Я» є чистий дух, іскра божественного вогню. Дух цей укладено наче у кілька оболонок, які перешкоджають його повному і вільному вираженню. У міру того, як людина підвищується в своєму розвитку, її свідомість переходить із нижчих площин до вищих, і вона все більше й більше усвідомлює свою високу природу. Дух містить у собі всі можливості і в міру того, як людина розвивається, в ній виникають нові сили, виявляються нові якості.

Філософія йогинів учить, що людина складається з семи початків. Правильніше за все думати про людину, уявляючи собі, що її справжнє «Я» це — дух, а нижчі початки суть лише форми прояву духу в нижчих сферах. Людина може проявлятися в семи площинах, але лише найбільш розвинута людина, бо більшості людей нашого часу вища площина ще недоступна. Але все ж, кожна людина, як би мало вона не була розвинута, володіє потенційно усіма сімома початками. Перші п'ять площин пройдені багатьма, шоста — небагатьма, сьома ж не досягнута практично ніким із приналежних до людської раси.

Сім початків людини

Сім основних початків людини, як вони визначаються філософією йогинів, такі:

1. Фізичне тіло.
2. Астральне тіло.
3. Прана, або Життєва Сила.
4. Інстинктивний розум.
5. Інтелект (розум, глузд).
6. Духовний розум (духовність, здатність прозріння, інтуїтивний розум).
7. Дух.

Назви складових початків людської істоти різні в різних школах нової психології, що йдуть від загального джерела психології індуської.

У наступних розділах ми коротко опишемо кожен із цих семи початків так, щоб читач міг зрозуміти нас надалі.

1. Фізичне тіло

З усіх семи початків людини найбільш очевидне, звичайне, фізичне тіло. Воно стоїть нижче всіх у ряду і є найгрубішою частиною істоти людини. Але це не означає, що фізичну сторону в людині слід зневажати або нею нехтувати. Навпаки, це необхідний початок для зростання людини в цій стадії її розвитку. Наше тіло — храм живого Духу і його маємо дбайливо охороняти і розвивати з метою зробити його більш досконалим знаряддям. Досить подивитися навколо себе, щоб побачити, як фізичні тіла людей надзвичайно залежать, певною мірою, в своєму розвитку від турботи і ставлення до них їхніх власників. Обов'язок кожної розвиненої людини — доводити своє тіло до найвищого ступеня досконалості для того, щоб воно могло їй служити з найбільшою користю. Потрібно підтримувати тіло своє у доброму здоров'ї і стані, та привчити його коритися велінням розуму. Але ні в якому разі тіло не повинно, як це часто буває, керувати розумом. Турбота про тіло під розумним контролем думки, є важлива галузь філософії йогинів, відома під назвою «Хатха-йога».

Філософія йогинів учить, що фізичне тіло складається з клітин, з яких кожна містить у собі «маленьке життя», яке контролює дії клітини. Ці «маленькі життя» суть, насправді, частки розумової стихії деякої напруги, що роблять клітини здатними до їхньої роботи. Ці частки розумної думки підпорядковані, звичайно, контролю центрального розуму людини і слухняно виконують накази послані їм вищими центрами. Клітинний розум проявляє досконалу пристосованість до своєї спеціальної роботи. Діяльність клітин, що складається з витягнення з крові необхідних для живлення речовин і відкидання непотрібних, становить один із ступенів розуму. Процеси травлення, асиміляції тощо, показують усю розумність, як кожної клітини окремо, так і їх груп.

Заліковування ран, пересування клітин у тілі туди, де вони найбільш потрібні, й сотні інших прикладів, відомих з елементарної фізіології, все це для учня йогинів становить прояви внутрішньоатомного «життя». Кожен

атом для йогинів є живою істотою, що веде своє незалежне життя. Ці атоми, прагнучи до якоїсь однієї мети, збираються в групи, і групи ці виявляють груповий розум весь час, поки вони існують. Ці групи складаються, у свою чергу, в інші групи, складаючи тіла більш складної організації, які служать вираженням для більш високих форм свідомості. Коли настає смерть для фізичного тіла, клітини відокремлюються одна від одної, їх загальна діяльність припиняється, настає те, що ми називаємо розкладанням. Сила, що скріплювала в одне ціле всі ці клітини, звільняється і утворює нові комбінації. Одні клітини, в свою чергу розпадаючись на свої складові елементи, йдуть по сусідству ж, у тіла рослин і можуть знову опинитися в тілі тварини, інші залишаються в глибині ґрунту, але життя атома — постійна і невинна зміна. Як сказав один глибокий письменник: «Смерть є один із видів життя і руйнування нашої матеріальної форми є лише початок спорудження іншої матеріальної форми».

Ми не будемо більше говорити на тему фізичного тіла, адже це тема спеціального вивчення і до того ж, читачі, безсумнівно, чекають з нетерпінням ознайомлення з питаннями менше їм знайомими.

Повторимо, однак, читачам, що перший крок до вдосконалення в дусі йогинів, складається в умінні володіти фізичним тілом, в турботі про нього й уваги до нього. Нам ще доведеться багато чого сказати про цю тему до кінця нашого курсу.

2. Астральне тіло

Другий початок людини, «астральне тіло», не так добре відоме нам, як фізичне тіло, хоча воно тісно з ним пов'язане і фізичне тіло є ніби копією або відображенням астрального. Астральне тіло було відоме людям в усі часи і було джерелом багатьох марновіств, унаслідок недостатніх відомостей про його природу. Воно називалося «ефірним» тілом, «флюїдним тілом», «двійником» тощо.*

* *Треба зауважити, що термінологія Рамачараки стосовно «астрального тіла» ближче до термінології «західного окультизму», ніж до термінології сучасної теософічної школи. «Астральне тіло» Рамачараки не цілком збігається з «астральним тілом» теософічної школи, в той же час, він зовсім не говорить, що «астральне тіло», порівняно з фізичним, означає зміну умов простору і часу, тобто, інше положення душі в часі і просторі. Астральне тіло тут багато в чому відповідає ефірному тілу пізніх теософічних авторів, а в дечому і їх «астральному», кама-рупі; і, як визнається багатьма, термін «астральний» — двозначний і не найвдаліший. — Прим. ред.*

Воно складається з матерії незрівнянно більш тонкої, ніж та, з якої складається наше фізичне тіло, але тим не менш, все ж — матерії. Різницю у станах матерії неважко зрозуміти. Візьмемо для порівняння воду. Вода при температурі нижче 0° має вигляд криги, тіла твердого, жорсткого. При температурі вище нуля вона — рідина, «вода», при подальшому підвищенні температури вона вже випаровується у формі «пари», хоча справжня пара не видна людському оку і стає видимою лише коли вона змішана з повітрям, знижуючись у своїй температурі. Астральне тіло є оригінал за яким будується фізичне тіло і за певних обставин може бути від нього окремо. Навмисний поділ їх представляє зазвичай значні труднощі, але у людей, які володіють своєю психікою, астральне тіло може ніби відділятися від фізичного тіла і свідомості, може діяти і отримувати враження без посередництва фізичного тіла і його органів. Потім астральне тіло може безпосередньо впливати на духовний зір «ясновидців» і тоді їм здається, наче вони бачать або чують фізичне тіло.

Після смерті людини її астральне тіло продовжує існувати і за певних обставин буває «видимим» живучи зазначеним чином. У цих випадках «душа», тобто група вищих початків людини, живе в астральному тілі. Але потім душа йде і з астрального тіла. Астральна оболонка, залишена душею, яка пішла, в таких випадках є не що інше, як бездушний труп, лише з речовини більш тонкої, ніж тіло фізичне. У ньому немає ні життя, ні розуму. Це оболонка і більше нічого. Таке астральне тіло іноді може бути викликане силою жагучого бажання близьких, і тоді воно проявляється перед рідними та знайомими, пов'язаними з вмираючим тісною симпатією. Про такі випадки чув чи не всякий.

Звичний і розвинений окультист здатний свідомо виділити своє астральне тіло і зробити його видимим за своїм бажанням, але така сила рідкісна і отримується лише довгими вправами. Ясновидці «бачать», як здійснюється астральне тіло людини від фізичного, коли наближається час смерті. Їм здається тоді, що воно майорить над фізичним тілом, як його двійник, з'єднаний із ним тонкою ниткою. Коли нитка обривається, людина вмирає і душа відлітає, захоплюючи за собою астральне тіло, яке з часом, у свою чергу, піддається руйнуванню, як це раніше сталося з фізичним тілом.

Ми хотіли б тут торкнутися цікавого явища — переходу під час сну нашого «Я» з фізичного в астральне тіло. Людина може наказати своєму астральному тілу дізнатися про що-небудь або виконати якусь іншу задачу, поки вона сама занурена в сон. Але все це стосується іншої частини нашого викладу.

3. Прана, чи життєва сила

«Прана» — це світова енергія, але ми будемо розглядати тут лише той прояв прани, який ми назвали життєвою силою. Ця життєва сила присутня у всіх формах життя: від амеби до людини — від первинної форми рослини до найвищої форми тваринного світу. Прана проникає всюди. Вона знаходиться в усьому, що «живе», а позаяк окультна філософія вчить, що життя присутнє в усіх речах — у кожному атомі — і, що уявна відсутність життя є лише слабкий прояв її, то прана є всюди і у всьому. Прана не є «Я» людини, вона є лише та світова енергія, частина якої вжита нашим «Я» для свого матеріального прояву. Коли «Я» йде з фізичного тіла при його смерті, прана, звільняючись з-під дії «Я», кориться лише наказам окремих атомів або їх груп, які раніше становили фізичне тіло, а позаяк фізичне тіло розкладається на свої складові частини, то кожен атом утримує в собі лише стільки прани, скільки йому треба, щоб бути здатним увійти в нові комбінації. Залишок прани повертається до її загального світового джерела. Прана, хоча й знаходиться в усіх формах матерії, проте ж вона не матерія, а лише енергія або сила, яка оживляє матерію. Вона є сила, яка діє в лікуванні магнетичному, психічному, лікуванні на відстані тощо. Те, що називають тваринам магнетизмом, є по суті користування праною.

В «Науці про дихання» нам даються вказівки для накопичення прани в нашому організмі, для її більш правильного розподілу по всьому тілу, в якому вона зміцнювала б при цьому кожен частину організму, кожен орган, збуджуючи життєвість кожної клітини. Поток прани можна скористатися до позбавлення себе самого або інших від страждань, спрямовуючи в уражені частини збільшену кількість її, взяту з повітря. Поток прани можна впливати на інших осіб, навіть на відстані. Хто спрямовує її на інших подумки, посилає прану зібрану з цією метою і вона проникає у психічний організм хворого. Подібно хвилям Марконі, вона невидима очам людини (за винятком тих, хто досяг вже високого ступеня ясновидіння), проходить крізь усі перешкоди на своєму шляху і знаходить ту особу, до якої вона спрямована. Передача прани на відстань впливом волі, становить основу в механізмі передачі думки на відстані, телепатії та іншому. Можна огорнути людину атмосферою прани, просоченої сильною охоронною думкою, яка зробить її здатною протистояти ворожим уявним хвилям інших осіб і дасть їй можливість жити безпечно серед атмосфери ворожої для неї думки.

Ми радимо читачеві прочитати знову ту частину «Науки про дихання», яка вчить, як користуватися праною і керувати нею, самі ж перейдемо до наступного основного початку організму людини.

Душевні (психічні) початки, або початки розуму

Читач, який вивчав психологію по роботах західних вчених, знайде в першому розумовому початку, тобто, в інстинктивному розумі, деякі ознаки того, що західні психологи назвали підсвідомим розумом. Але біда в тому, що західні психологи віднесли до діяльності підсвідомого розуму деякі прояви духовного або інтуїтивного розуму, змішавши таким чином вищі й нижчі здатності розуму і віднісши їх до одного розряду. При цьому інтелект, насправді, є середнім початком, названий свідомим розумом і визнаний вищим стосовно підсвідомого розуму.

Філософія йогинів виділяє з підсвідомого розуму інтуїтивні, або духовні, здатності і ставить їх вище інтелекту. Таким чином філософія йогинів визнає три розумових початки: 1) інстинктивний розум (який досягає дуже високого ступеня розвитку у вищих тварин: у собак, у мавп, у слонів), 2) інтелект, тобто, «Свідомий розум», за термінологією західних психологів, і 3) духовний, або інтуїтивний розум, що володіє властивостями, незрозумілими західним вченим.

Ці три початки разом, складають душу.

Захід не може зрозуміти інтуїтивного розуму, бо він змішує інтуїцію з інстинктом. Насправді інтуїтивний розум зовсім відмінний від інстинктивного.

У міру того, як ми будемо торкатися кожного з цих трьох початків розуму, читачі побачать точки дотику, схожість і різницю між теоріями західних психологів і вченням йогинів.

Ми сподіваємося, що ті, хто вивчає це, звільнять думку свою від усяких упереджень з цього питання і вислухають нас, перш ніж складуть у собі остаточне переконання.

У наступному читанні ми перейдемо до докладного викладу всього, стосовно трьох основ розуму.

ДУШЕВНІ (ПСИХІЧНІ) ПОЧАТКИ, АБО ПОЧАТКИ РОЗУМУ

У читанні першому ми описали коротко три нижчих початки, складових людини: фізичне тіло, «астральне тіло» і життєву силу, або «прану».

Вищі чотири початки ми назвали при цьому так:

4) Інстинктивний розум (розум тварин).

5) Інтелект (людський глузд і розум).

6) Духовний розум (інтуїтивне розуміння або здатність прозріння).

7) Дух.

Ця термінологія не зовсім задовільна, але ми zvolіли її санскритським, назви і визначення яких здаються надто заплутаними і штучними для західних читачів. Нижчі три початки найбільш матеріальні; атоми, що їх складають, незнищенні і після руйнування форми продовжують існувати в нових формах і комбінаціях. Ці три початки з'єднують «Я» людини з земним життям і мають значення цілковито таке ж, як одяг, тепло, електрика тощо. У вищій природі людини вони не грають ніякої ролі.

Чотири вищих початки становлять мислячу, розумну частину людини.

Тим, хто зовсім не думав про це, може здатися дивною думка, що людський розум проявляється на різних площинах. Але, хто вивчав психологію, знає, що існують різні види мислення і, що для пояснення їх різниці вже пропонувалося багато теорій. Філософія йогинів дає ключ до цієї таємниці. На перший погляд здається, що свідомо, розумно, розсудлива частина людської істоти робить, якщо не всю, то майже всю психічну роботу, але невеликий роздум покаже нам, що розумова діяльність розуму, це лише невелика частина роботи душі. Людський розум діє на трьох площинах і кожна з них непомітно переходить в іншу, у вищу або нижчу. Ви можете уявити собі, що один розум діє в трьох напрямках або, що три розуми непомітно переходять один в інший, складаючи один розум. І той і інший погляд вірні до певної міри: а справжня істина надто складна, щоб її можна було детально викласти при початковому ознайомленні. Головне, до чого ми тепер повинні прагнути, це закріпити нові поняття в розумі читача, створити ніби гачки, на які згодом можна буде повісити подальші відомості.

Ми торкнемося коротко цих різних «умів», або площин дії, на яких відбувається робота думки, починаючи з найнижчого, інстинктивного розуму.

4. Інстинктивний розум

Інстинктивний розум — люди розділяють з тваринним світом. Це перша форма психічного життя, що досягається на шляху еволюції свідомості. У нижчих фазах цього розуму, свідомість ледь помітна й звідси, від цих нижчих сфер, вона піднімається шляхом поступового розвитку, досягаючи у вищих тварин дуже високого ступеня свідомості в порівнянні з першими своїми проявами. Коли ж інстинктивний розум починає переходити до вищого, п'ятого початку, «інтелекту», його вже важко відрізнити від нижчих форм останнього. Перший пробіск інстинктивного розуму можна спостерігати вже у царстві мінералів, особливо в кристалічних і т.п.

Потім, у рослинному царстві він вже робиться зовсім помітним, а в деяких із вищих типів рослин показує немов зародкові форми свідомості.

Далі, в світі тварин спостерігаються більш сильні прояви інстинктивного розуму, починаючи від форм, близьких до світу рослинного по всій слабкій усвідомленості, і закінчуючи ступенями розумності, майже рівними нижчим формам прояву людської душі. Потім у людей ми бачимо, як інстинкти поступово слабшають, у міру розвитку п'ятого розумного початку – інтелекту. І, нарешті, в сучасній людині ми спостерігаємо цей п'ятий початок, інтелект, вже таким, який контролює і підкоряє собі, доцільно чи недоцільно, четвертий основний початок, тобто, інстинкт. Але слід зазначити, що навіть людина вищого розвитку має ще дуже сильно розвиненою діяльність інстинктів і в різному ступені підпорядковує її собі або підпорядковується їй сама. Інстинктивний розум ще дуже корисний людині в цій стадії її розвитку. Як фізична істота, людина не могла б існувати без інстинктів. І людина може зробити з інстинктивного розуму надзвичайно корисного слугу. Але горе їй, якщо вона дозволить інстинктам керувати собою, тобто, заволодіти правом, яке належить їх старшому братові — інтелекту. Тут нам саме слід звернути увагу на той факт, що людина є істота, яка продовжує розвиватися. Її ні в якому разі не можна вважати незакінченою.

Людина досягла свого нинішнього розвитку, зробивши стомливу подорож, але вона бачить лише схід сонця, ще дуже далеко їй до півдня.

П'ятий початок, інтелект, вже значно розвинений у найбільш передових із наших сучасників, але у більшості людей розвиток його ще лише почався. Багато людей лише трохи вищі тварин і розум їх працює майже виключно на інстинктивній площині. Всі люди нашого часу, можливо лише за винятком дуже небагатьох, високо розвинених, повинні бути насторожі, щоб інстинкти часом не заволоділи ними.

Найнижча фаза роботи інстинктів подібна їх роботі в рослинному царстві. Все життя нашого тіла залежить від цього відділу душі. Безперервне відновлення тканин, переробка їх, травлення, засвоєння, виведення непотрібних частинок тощо, — все це робиться «інстинктивно». Вся дивовижна робота тіла, як під час здоров'я, так і під час хвороби, сумлінно виконується інстинктивним розумом без участі розумної свідомості. Доцільна і здається розумна робота всіх органів тіла і клітин знаходиться під управлінням інстинктів. Прочитайте в «Науці про дихання» про дивовижний процес кровообігу, очищення крові і т. д., й ви зрозумієте, яка дивна робота навіть цієї нижчої сторони душі. Ця частина роботи інстинктивного розуму йде правильно у тварин, у рослин і навіть у людини, поки остання не починає розвивати потроху інтелект, який втручається в роботу, для нього чужу, і посилає суперечливі навіювання, плутаючи нормальний загальний хід. Однак це порушення порядку лише тимчасове, і в міру того, як розвиток інтелекту йде далі, вона починає усвідомлювати свої помилки, прагне привести все до ладу і запобігти можливості порушення правильної роботи організму.

Але це завідування рослинним життям організму — лише одна сторона діяльності інстинктивного розуму. У той час, коли тварина йде вперед по шляху розвитку, для неї виникає необхідність захищати себе, добувати собі їжу, захищати своїх дітей тощо. І тварина не міркує про це. В ній, ніби сам собою виникає «інстинкт боротьби за існування». І ця діяльність інстинктивного розуму продовжує існувати і в людях, іноді з дивовижною силою розкриваючись у нашому духовному житті. У нас залишилося ще дуже багато старого бойового духу тварини, хоча ми вже вміємо контролювати його і тримати в руках завдяки світлу думки, отриманому від розвитку наших вищих здібностей. Інстинктивний розум вчить тварин будувати гнізда перед настанням зими, переселятися до теплого осоння, проводити зиму в сплячці і тисячам інших речей, добре відомих тим хто вивчає історію природи. І він же вчить нас багатьох речей, які ми виконуємо підкоряючись його голосу. Крім того він бере на себе роботу, яку ми спочатку навчаємося робити за допомогою інтелекту і потім передаємо інстинктивному розуму, що виконує її автоматично або майже автоматично. Просто вражає, скільки щоденних обов'язків виконуються нами під керуванням інстинктивного розуму, діяльність якого лише випадково потрапляє на розгляд інтелекту. Коли ми вчимося робити що-небудь «на пам'ять», це означає, що ми спочатку опануємо роботою на інтелектуальній площині, а потім передаємо її інстинктам, які виконують її не гірше, а навіть краще. Жінка, що шиє на швейній машинці, машиніст, керуючий паровозом, маляр, який фарбує дах, — всі вони залежать від інстинктивного розуму, бо інтелект дуже скоро втомився б, якби йому довелося виконувати самому всю цю повсякденну роботу, обдумуючи і вирішуючи кожен рух. Зверніть увагу на різницю, як ви робите що-небудь, коли вчитеся, і як робите потім, коли вже навчилися.

Ці останні прояви інстинктивного розуму, тобто, завідування автоматичною діяльністю, стосуються вже вищих сторін його діяльності і у великому ступені обумовлено зіткненням і злиттям його з інтелектом, що розвивається.

Інстинктивний розум є також «розум звичок». Він являє собою дивний склад, наповнений безліччю речей, отриманих з найрізноманітніших джерел. У ньому багато отриманого шляхом спадковості, багато такого, що розвивалося в ньому самому, і багато того, що він отримав від інтелекту, включаючи сюди і навіювання, які йдуть від інших людей, а також і хвилі думки, що проходять по людству, з одного розуму в інший. Інстинктивний розум зберігає в собі всі види божевілля і мудрості.

Ми розглянемо цю сторону його діяльності в наступному читанні — в розділі про навіювання і самонавіювання, і силу думки та інше.

Інстинктивний розум з'єднаний із різними ступенями свідомості, починаючи від майже невлічливої для нас свідомості мінералу до «простої свідомості» тваринної і нижчих типів людини.

«Самосвідомість» з'являється у людини лише разом із розвитком інтелекту і про неї ми будемо говорити в належному місці. «Космічна свідомість», або свідомість всесвіту, приходить із розвитком «здатності прозріння», або «інтуїтивного розуму», і ми торкнемося її далі. Таке поступове зростання свідомості в живому світі всесвіту. Перш ніж ми перейдемо до наступного початку, ми повинні звернути вашу увагу на те, що інстинктивний розум є вмістище потреб, пристрастей, бажань, інстинктів, відчуттів, почуттів і емоцій. Всі відчуття, які стосуються емоцій і пристрастей, належать до цієї сфери. Всі потреби тіла, як-то голод і спрага, статевий потяг фізичного характеру, всі пристрасті, як, наприклад, фізична любов, ненависть, заздрість, злоба, ревності, помста, входять у нього, «хіть тіла, прагнення погляду, гордість життя» відносяться до нього ж. Це основний початок, найбільш матеріальний із трьох душевних початків і найбільше прив'язує нас до Землі і до земного. Зверніть увагу, ми не

засуджуємо речей матеріальних або «земних». На своєму місці вони мають своє право на існування, але людина у своєму розвитку повинна дивитися на них, як на нижчі щаблі у своїй духовній еволюції. І, досягнувши більш ясного розуміння, вона вже потроху скидає з себе кайдани, які міцно прив'язують її до матеріальної сторони життя, і замість того, щоб бачити в ньому свою мету, хоча б тимчасову, починає виразно усвідомлювати, що у кращому випадку це лише засіб для досягнення вищої мети.

Багато із грубих інстинктів ще збереглися в нас і особливо різко виступають назовні у нерозвинених людей. Окультисти вчать приборкувати і контролювати ці нижчі бажання і підпорядковувати їх вищим духовним ідеалам, що розкриваються перед нами. Але людина не повинна впадати у відчай, якщо вона знайде в собі ще багато тваринних інстинктів. Це не є ознакою чогось поганого. Вже одне те, що вона усвідомлює їх, показує, що розвиток її іде вперед, адже, хоча тваринні інстинкти і існували в ній раніше, вона не знала їхньої справжньої ролі у своєму житті. Тепер вона знає їх. І це допоможе її розвитку. Знання є сила. Вчіться визначати залишки тваринної природи в собі і будьте приборкувачем диких звірів. Вищі початки завжди візьмуть гору, але для цього потрібне терпіння, наполегливість і віра. «Грубі» якості були необхідні в свій час. Тварина потребувала їх. Вони були гарні для своєї тодішньої мети. Але тепер, коли людина досягла високих ступенів розвитку, вона бачить ясніше і вчиться підпорядковувати свої нижчі початки вищим. Нижчі інстинкти були насажені в нас «дияволом» — вони з'явилися в процесі еволюції, як цілком законне явище свого часу і на своєму місці. Але тепер, ми вже переросли їх і можемо залишити позаду. Тому, не бійтеся цієї спадщини минулого: ви можете при бажанні відкинути свої нижчі інстинкти. Але, не гордуйте ними навіть тоді, коли ви зневажите їх: це щаблі, по яких ви досягли вашого нинішнього стану і за якими ви досягнете ще більших висот.

5. Інтелект (розум, глузд)

Ми тепер дійшли до розумного початку, який відрізняє людину від тварини. Перші чотири початки, окрім людини, мають нижчі царства природи. Але п'ятий початок належить вже лише людині. Різкої зміни або помітного переходу від свідомості четвертого початку до свідомості п'ятого не існує. Ці початки непомітно переходять один в інший і зливаються, наче кольори у спектрі. У міру того, як розвивається інтелект, він слабо осягає четвертий початок і повідомляє інстинктивному життю початок справжньої розумності. «Проста свідомість» переходить у «самосвідомість». Поки не проявиться ясно п'ятий, основний, початок, істота, яка володіє добре розвиненими чотирма початками, може проявляти пристрасті, але не розум, емоції, але не інтелект, бажання, але не розумну волю. Людина на цій стадії розвитку схожа на народ, який ще чекає на монарха, котрий чекає магічного дотику того, хто був посланий пробудити його від зачарованого сну; це тварина, яка очікує появи в ній творчого початку, що перетворить її на людину.

У деяких тварин в інстинктивній діяльності вже починає проявлятися майже розсудливість, тобто, в четвертому початку вже починають виступати нижчі сторони п'ятого. З іншого боку, у деяких з нижчих людських типів, як, наприклад, у бушменів, п'ятий початок, тобто, інтелект, проявляється слабо, тож, «людина» проявляє більше тваринних рис, ніж багато хто з домашніх тварин, які, живучи протягом багатьох поколінь у тісному спілкуванні з людиною, взяли частково забарвлення його душевних еманцій. Першою ознакою справжнього розвитку п'ятого, основного початку, інтелекту, є пробудження самосвідомості. Для того, щоб краще зрозуміти це, розглянемо, чим є свідомість.

У нижчих тварин дуже мало того, що ми можемо назвати свідомістю. Свідомість нижчих тварин трохи вище простого відчуття. Життя на її найнижчих щаблях майже автоматичне. Душевні процеси, якщо їх можна так назвати, йдуть виключно в області підсвідомості і відносяться виключно до фізичного життя і до задоволення примітивних потреб організму. Далі, примітивна свідомість розвивається в те, що психологи визначають терміном «проста свідомість». Проста свідомість є відома обізнаність про зовнішні явища і здатність смутно відрізнити їх від явищ внутрішнього світу. При цьому вся свідома увага спрямована на зовнішній світ. Тварина не може думати про свої думки і почуття, про свої надії і страхи, свої прагнення і плани, не може порівнювати їх з подібними ж думками подібних їй істот. Вона не може спрямовувати свій погляд всередину себе і міркувати про абстрактні речі. Вона просто приймає речі так, як вони приходять до неї, і не задає питань. Вона не намагається знайти вирішення для своїх внутрішніх питань, бо для неї такі питання ще не існують.

За допомогою самосвідомості у людини починає створюватися поняття про її «Я». Вона починає порівнювати себе з іншими, міркувати про це. Вона переглядає свій наявний розумовий запас і починає робити умовиводи з того, що знаходить в своєму розумі. Вона починає думати, аналізувати, класифікувати, розділяти, робити висновки тощо. У міру розвитку вона починає мислити все більш і більш самостійно і дає все нові і нові навіювання своєму

інстинктивному розуму. Вона починає покладатися на свій власний розум і не хоче більше приймати сліпо того, що йде з умов інших. Вона починає самостійно творити і не є вже більш простим автоматом в розумовій роботі.

З цього ось проблиску свідомої розумності, розвивається вища свідомість. Один з новітніх письменників* яскраво висловлює цю думку в наступному: «Протягом сотень років спостерігалось сходження вгору по загальній площині свідомості, поступове з точки зору людини, але швидке з точки зору космічного розвитку. У людиноподібної раси, з великою кількістю мозку, прямохідної, стадної, звірячої, але, яка панує над усіма звірами, з вищої «простої свідомості» народилася основна людська здатність самосвідомості і супутній їй близнюк — «мова». Завдяки цим здібностям і тому, що вони принесли з собою, шляхом нескінченних страждань, шляхом праці і боротьби, через сотні й тисячі років з напівтварин утворилося сучасне людство з усім, чого воно досягло і чим воно володіє. Для того, щоб досягти теперішнього становища і стану, люди повинні були пройти через звірство, дикість і варварство, через рабство, жадібність і страшні зусилля; через нескінченні перемоги, через жахливі поразки, через нескінченну боротьбу, через століття безцільного напівварварського існування, харчуючись корінням і ягодами навчаючись користуватися випадково знайденою палицею або каменем; через життя в глухих лісах, на горіхах і зерні; або на морському березі, годуючись молюсками, раками і рибою; потім, зробивши, можливо, найбільшу з людських перемог, підкоривши собі вогонь і вивчившись після тривалих марних зусиль обробляти землю, робити цеглу, будувати будинки, плавити метали; створивши ремесла, і повільно виробляючи алфавіт і користуючись писемністю, людина нарешті стала такою, якою ми її знаємо!».

* Д-р Річард Бьокк, автор книги «Космічна свідомість».

Все це було б абсолютно неможливо без появу самосвідомості й мови. Самосвідомість легко зрозуміти, але важко визначити. Той же письменник, дуже добре виражає сутність самосвідомості, кажучи, що всяка істота без самосвідомості може знати, але лише за допомогою самосвідомості вона може знати що вона знає.

Разом із розвитком інтелекту з'являються зачатки всіх дивовижних досягнень людського розуму теперішнього часу. Але, якими б там не були грандіозними ці досягнення, вони ніщо перед тим, що ще попереду людства. Інтелект іде попереду, від перемоги до перемоги. Розвиваючись, він отримує все більше і більше світла через найближчий вищий початок — «здатність прозоріння», і, врешті-решт, він створить те, про що ми навіть не можемо уявити. І тим не менше, необхідно пам'ятати, що інтелект далеко не вищий початок в людині.

Вище нього знаходяться ще два початки, які на стільки ж перевершують інтелект, на скільки інтелект стоїть вище інстинктивного розуму. Тому, не варто створювати собі Бога з інтелекту і не слід допускати, щоб його гордість засліплювала.

Важливість пробудження самосвідомості стане ще ясніше, коли ми скажемо, що згідно з окультною доктриною, в істоті з'являється дійсно життя душі, яка дійсно не спить, з того моменту, коли в ній прокидається усвідомлення себе, свого «Я», тобто, з миті пробудження самосвідомості. Ми не маємо зараз на увазі того внутрішнього життя, яке настає після духовного пробудження, — це буде ще більш високою стадією, — ми говоримо тут лише про пробудження душі до усвідомлення свого розумного «Я». Це той момент, з якого починає спати «Его» немовляти. До цього часу воно дрімає, живе, але не усвідомлює себе. І ось, настає час мук, внутрішньої праці і народження душі. Душа, з миті першого відчуття себе, зустрічається все з новими і новими умовами, і їй необхідно зикати до них і долати безліч перешкод, раніше ніж вона досягне духовної зрілості. Їй доведеться пережити багато досвіду, перенести багато випробувань, але вона повинна йти все вперед і вперед.

Часом можуть бути уповільнення, які будуть здаватися рухом назад, але душа долає всі перешкоди і лине своїм шляхом. Ніколи не буває справжнього руху назад. Яким би повільним не здавався рух уперед, проте, ми безперервно рухаємося.

Ми можемо отримати багато корисного для розуміння себе з розгляду пробудження і діяльності інстинктивного розуму та інтелекту і ми повинні дещо зупинитися на цих питаннях.

Дуже важливо звернути увагу на те, що пробудження інтелекту не конче робить дану істоту кращою в сенсі «добра». І хоча цілком правильно, що в контексті позитивного розвитку, початок або здатність змушують людину прагнути вперед, але тим не менше деякі люди бувають настільки щільно оповиті тваринами оболонками, — так пов'язані з матеріальною стороною речей, — що інтелект, який пробуджується, дає їм лише велику силу для задоволення їх нижчих бажань і нахилів. Людина, якщо захоче, може перевершити тварин своїм звірством і тваринністю. Вона може опуститися до таких низин, які абсолютно недоступні тваринам. Тварина управляється виключно інстинктами і всі її дії цілком природні. Тому тварину не можна засуджувати за те, що вона слідує тим чи іншим імпульсам своєї природи. Але людина, в якій інтелект вже досяг достатнього розвитку, знає, що спускатися до рівня тварин і навіть нижче, суперечить її вищій природі. Крім того, опускаючись, вона додає до

тваринних бажань придбані нею здібності — хитрість і розумність, та свідомо принижує свої вищі початки, примушуючи їх служити перебільшеним тваринам нахилам. Люди зловживають своїми бажаннями більше, ніж тварини. Чим вище людина розвинена, тим глибше вона може впасти. Вона сама створює нові тваринні бажання або, краще сказати, будує свої власні будівлі на фундаменті тваринних інстинктів. Ми вважаємо зайвим говорити тут те, що відомо всім окультистам, а саме, що такий хід речей призводить до певних наслідків і душі доведеться витратити багато важких років, щоб знову пройти ту дорогу, по якій вона добровільно йшла назад. Її прогрес був затриманий нею самою і їй доведеться знову пройти шлях до людського розвитку, разом зі звіроподібними істотами, які, природно, знаходяться в страшно важких умовах, долаючи перешкоди шляху. І людській душі доведеться нести на своїх плечах тягар страху від усвідомлення навколишньої дійсності, в той час як її супутники не мають такого усвідомлення і тому не будуть страждати від свого становища. Уявіть собі цивілізовану, витончену людину, якій доводиться багато років жити серед австралійських бушменів з ясним спогадом про те, чого вона позбулася і ви матимете слабке уявлення про долю того, хто свідомо використовує свої вищі здібності на служіння нижчим цілям і бажанням. Але навіть і таким душам приносить порятунок час.

Нехай ваша вища природа стоїть на сторожі і не дає ввергнути себе в тваринне життя, через яке вона вже пройшла. Спрямуйте ваш погляд угору і нехай вашим девізом буде слово «вперед». Ваша тваринна природа може тягти вас назад, але прихована від вас «духовність» підтримає вас і ваша «здатність прозріння» допоможе вам, якщо ви довіритесь їй. Інтелект знаходиться посередині між вищими і нижчими силами, і на нього можуть мати вплив як перші, так і останні. Нехай вибирає свій шлях душа, яка бореться. Порятунок людини в ній самій. Вона повинна шукати його і не давати собі зануритися у твань тваринної природи. Людина повинна прагнути — являти своє «Я» всередині себе і бути сильною.

В ній безсмертна душа, яка йде все вище і вище.

Читання третє. ДУХОВНІ ПОЧАТКИ

У другому читанні ми дали короткий нарис четвертого і п'ятого початків душі людини, тобто, інстинктивного розуму та інтелекту. Як ми вже говорили раніше, людина дійшла у розвитку четвертого початку до його крайньої межі і тепер її свідомість переходить до прояву в п'ятому початку — інтелекті. Деякі з нас вже у значній мірі розвинули в собі і цю інтелектуальну здатність (хоча фактично ми завоювали дуже небагато в новій теорії розуму і нас чекають ще більші завдання), тим часом як інші, мабуть, мають ще свідомість, яка не виступає за межі інстинктивного розуму і виявляють лише пробіски інтелекту. Це справедливо не лише щодо диких рас, але й щодо дуже багатьох людей, які належать до так званих цивілізованих народів, які ще не навчилися чинити згідно зі своїми переконаннями і охоче дозволяють іншим думати за себе, слідуючи за своїми вождями, мов дурне стадо баранів. Але все ж, людська раса йде вперед, хоча й повільно, але вірно, і багато хто з тих, хто раніше не думав, починають міркувати, багато хто відмовляється від думок із чужих рук і наполягають на своєму власному знанні.

Якщо ми звернемо увагу на те, що існує багато людей, у яких п'ятий початок, інтелект, дуже слабо розвинутий і, що люди взагалі дуже недалеко пішли в області інтелекту, то ми зрозуміємо, як важко для когось із нас, за винятком людей духовного розвитку, розуміти, хоча б навіть у слабкій мірі, вищі духовні початки. Це так само важко, як сліпому зрозуміти, що таке світло, або глухонімому від народження скласти собі уявлення про звук. Розуміння можна скласти лише про щось знайоме з досвіду. Людина, яка ніколи не їла нічого солодкого, не може скласти собі уявлення про цукор. Без досвіду, котрий стосується цього явища, наш розум не може скласти про нього уявлення.

Але з тих, хто цікавиться цим, піднятим, тут питаннями, майже всі володіють достатнім досвідом, щоб бути в змозі зрозуміти, що ми будемо говорити про шостий початок, бо їм уже знайомі ті пробіски свідомості, які розкривають нам сутність «здатності прозріння», або «інтуїтивного розуму». Прагнення до окультизму — голод душі в пошуках світла — є показником того, що шостий початок, «духовний розум», починає перетворюватися на знаряддя нашої свідомості. І хоча, можливо, минуть століття, перш ніж настане для нас пробудження повної духовної свідомості, однак, «здатність прозріння», якою б слабкою вона у нас не була, буде мати на нас вплив і буде допомагати нам. Духовна тривога, що виникає в нас, може заподіяти нам багато занепокоєнь, поки ми не побачимо себе на прямій дорозі до знання. І навіть після, ми довго будемо відчувати себе незадоволеними тими крихтами, які падають до нас зі столу знання. Але, не слід впадати у відчай: всі, хто шукає істину, повинні знати, що ці страждання — муки духовного народження. Перед нами великі явища — ми повинні бути мужніми і не боятися.

В кінці цього читання ми будемо говорити про процес «просвітлення», або прояви духовної свідомості, яке вже настало або настає для багатьох із нас. І те, що ми маємо сказати, може пролити світло на багато явищ, знайомих для читачів, але для яких вони до цих пір не могли знайти пояснення.

Ми звернемося тепер до шостого початку — до «духовного розуму», або «здатності прозріння», яке буде зрозуміло тим у кого були проблиски свідомості, що йдуть із цієї площини душі. Хто не досяг цієї стадії розвитку, той знайде викладені нами думки занадто темними. Що стосується сьомого початку — духу, то він знаходиться за межами розуміння кого б то не було з людей, за винятком небагатьох, високорозвинених і просвітлених душ, які знаходяться в тілесній оболонці або поза нею, які настільки стоять вище звичайних людей, наскільки людина, яка досягла вже «здатності прозріння», стоїть вище істоти, яка не дійшла навіть до інтелектуальної площині і живе інстинктами. Ми можемо лише передати загальні інтелектуальні уявлення того, що ми розуміємо під словом «дух». Навіть перший прояв його, тобто «духовність», ще дуже далекий від людської раси на цій стадії її розвитку. Однак необхідно знати про існування «духу». Це допомагає нам з'ясувати сутність «духовного розуму», або «духовності», що представляє засіб спілкування духу з інтелектуальною свідомістю. Під цим, розуміння «духовності» розкриває нам такий дивовижний світ думки, що ми можемо з почуттям задоволення скласти розуміння духу до того часу, коли ми внутрішньо виростемо до усвідомлення його.

Читання четверте. ЛЮДСЬКА АУРА

У трьох попередніх читаннях ми зупиняли увагу читачів, по черзі, на кожному з семи початків людини. Але опис будови людини буде неповним, якщо ми не згадаємо про те, що окультисти називають людською аурую. Це становить одну з найцікавіших частин окультних вчень і згадку про ауру можна зустріти у всіх окультних творах і переказах усіх народів. Стосовно людської аури виникали різні нерозуміння та суперечки, й істина була сильно затемнена різними міркуваннями та теоріями деяких письменників з цього приводу. Це зовсім не дивно, якщо ми пригадаємо, що аура доступна баченню лише людей з високорозвиненими психічними здібностями. Люди, котрі володіли не так високо розвинутим психічним зором, який давав їм можливість бачити лише деякі з більш грубих проявів еманції, що входить до складу аури, думали і говорили, що крім того, що бачили вони, немає нічого іншого, між тим, коли насправді їм була видна лише частина аури, позаяк у всій повноті, аура може стати видимою лише людям дуже високого психічного розвитку.

Деякі теорії останнього часу вчать, що аура насправді являє собою «матерію», яка виступає за межі простору, зайнятого фізичним тілом. Але це вірно в такому ж сенсі, в якому світло сонця є частина сонця, промені електричного світла — частина цього світла, теплові промені, що йдуть від печі, — частина тепла самої печі, запах квітки — частина самого квітки...

Кожний з семи початків, що входять до складу людини, випромінює енергію, яка «видима» розвиненим психічним почуттям деяких людей. Це випромінення енергії споріднене з випроміненням відомим під назвою X-променів і, як і вони, залишається невидимим для людського ока, поки людське око не отримає якоїсь допомоги, якої зазвичай воно не має в своєму розпорядженні. Деякі з більш грубих форм аури доступні баченню тих, хто має порівняно мало розвинутою психічну силу, між тим як її вищі форми стають видимими лише тим людям, психічні здібності яких досягли високого розвитку. В даний час, відносно вельми дуже мало людей у плоті, які бачили ауру, яка спливає з шостого початку «духовності». А аура сьомого початку, Духу, доступна баченню лише істот, які стоять набагато вище людини. Аура, яка виходить із п'яти нижчих початків, доступна баченню багатьох із нас, котрі володіють досить розвиненими психічними здібностями, — причому ясність нашого бачення і широта його охоплення визначаються особливим станом досягнутого нами розвитку.

Ми постараємося дати читачам у цьому читанні загальне уявлення про людську ауру і короткий нарис того, що до неї відноситься. Але ми зараз побачимо, наскільки ця тема велика. Опису аури вистачило б на великий том і дуже важко викласти все це коротко, але ми сподіваємося, що нам вдасться дати досить чітке уявлення про це тим із наших читачів, які будуть, не відстаючи, слідувати за нами.

Як ми вже зазначили, кожний початок людини випромінює енергію і ці випромінювання, вступаючи у з'єднання, утворюють те, що називається людською «аурую». Аура кожного початку, взята окремо, якщо видалити аури інших початків, займе той же простір, який займала аура всіх або якогось одного з інших початків. Іншими словами, аури різних початків взаємно проникають одна в іншу і при цьому, будучи різними за швидкістю коливань, вони не заважають одна одній. Коли ми говоримо про «ауру», ми маємо на увазі не ауру одного будь-якого початку, а повну людську ауру, доступну баченню людини, яка володіє повним психічним зором. Коли ж ми говоримо про ауру одного якогось початку, ми безумовно називаємо цей початок.

Найгрубіша форма людської аури, звичайно, є аура, яка впливає з фізичного тіла людини. Про неї іноді йдеться як про ауру «здоров'я», бо вигляд цієї аури чітко вказує стан фізичного здоров'я тієї людини, з тіла якої вона випромінюється. Подібно до інших форм аури, вона поширюється на відстані 60 або 90 см від тіла, в залежності від деяких обставин, які немає потреби наводити тут. Подібно до всіх інших форм аури, вона овальна або яйцеподібна. (Ця форма, загальна багатьом проявам, послужила підставою для створення деякими письменниками терміну «ауричне яйце».) Фізична аура фактично безбарвна (або може бути блакитно-білою, подібна кольору чистої води), але має особливу властивість, якої немає у інших проявів аури, а саме: в психічному баченні вона представляється «полінованою» численними тонкими лініями, що йдуть у вигляді прямих щетинок від тіла назовні. При нормальному здоров'ї і життєздатності ці волоски стоять прямо, тоді як у разі зниження життєздатності і поганого здоров'я, вони опускаються кінчиками вниз, як м'яка шерсть тварини і в деяких випадках мають вигляд скуйовдженої шкури, позаяк різні волоски стирчать в різних напрямках, збиті в купу, змішані і скручені. Це явище називається струмом прани, що приносить посилену енергію в тіло, причому здорове тіло отримує достатню кількість прани, між тим як хворе або слабке тіло страждає від недостатнього припливу прани. Фізична аура буває видна багатьом хто володіє дуже обмеженим ступенем психічного бачення, зору яких недоступні вищі форми. Для нерозвинутої психіки іноді буває дуже важко розрізнити її, позаяк вона затемнюється яскравими барвами вищих форм аури, і тому «психік», спостерігаючи її, буває змушений затримати враження від вищих форм аури і намагається помічати лише коливання тієї особливої форми аури, яку він бажає спостерігати. Частинки, які відокремилися від фізичної аури, залишаються близько до того простору або місця, де знаходилося дана особа або істота, і розвинене почуття інстинкту у тварин дає їм можливість чуттям знаходити особу або тварину, яких вони вистежують.

Аура, що впливає з другого початку, або астрального тіла, подібна самому початку, має газоподібний вигляд і колір, та подібна до пари готової розсіятися. Астральну ауру дуже важко розрізнити, коли вона буває змішана з іншими формами аури, але коли астральне тіло розглядається окремо від фізичного, то його аура може бути видна, особливо якщо спостерігачеві недоступні коливання інших початків, що поширюють ауру різних кольорів. Ті з наших читачів, які коли-небудь бачили астральну форму, або те, що у спілкуванні називається «привидом» високого або низького порядку, ймовірно, помітили яйцеподібну хмару пари, яка оточувала більш ясну фігуру астральної форми. Ця легка, пароподібна, овальна хмара і є астральна аура. І вона дійсно буває видимою тому, хто спостерігає «матеріалізацію» астральної форми.

Ауру третього, основного початку, або «прани», дуже важко описати людям, крім лише тих, які можуть бачити Х-промені. Вона схожа на щось на кшталт пароподібної хмари, кольору і вигляду електричної іскри. І дійсно, всі прояви прани схожі на електричне світло, або іскри. Прана має легкий рожевий відтінок, коли вона в тілі або поблизу нього, але втрачає цей колір, тільки-но віддаляється на кілька сантиметрів. Хто володіє психічним зором, чітко бачить іскроподібні частки прани, які струшуються з кінчиків пальців осіб, котрі займаються «магнетичним лікуванням» або роблять месмеричні пасси. Вона може бути також видна багатьма особами, які не є претендентами на психічний зір і, яким вона представляється у вигляді нагрітого повітря, подібного до того, яке піднімається від грубки або нагрітої землі, тобто безбарвною, коливною, пульсуючою парою. Ця пранічна аура іноді витягується із здорової та сильної людини, слабкою і хворою, котра відчуває недолік життєздатності. У подібних випадках людина, з якої без її згоди береться ця прана, побувши у товаристві тієї особи, яка поглинула частину її життєвості, відчуває сум і слабкість. В «Науці про дихання» під заголовком «Утворення аури» ми вказали спосіб, за допомогою якого можна зробити себе невразливим для вампіризму, свідомого чи несвідомого. Цей спосіб наведено у книзі з іншою метою, однак, дієвий і в цьому випадку. Ще сильніший результат може бути отримано утворенням розумового образу, ауричної шкаралупи, через яку не може піти ніяка сила і ніякий вплив не може проникнути ззовні без згоди цієї особи. Таким шляхом можна охороняти себе від небезпеки, що загрожує особам, які не захищені таким чином.

Пранічна аура також виливається в месмеричних пасах або взагалі при психічному лікуванні, але в таких випадках досвідчений оператор регулює приплив прани і піклується про те, щоб поповнювати запас прани в своїй системі, яка виробляє і випускає постійні струми аури. Ми не будемо зупинятися на цих деталях, бо вони докладно описані в «Науці про дихання». Ця книга покажеться у новому світлі перед читачем, який засвоїв те, що ми говорили тут щодо властивостей людської аури. Книга, про яку йде мова, була написана для великої публіки, яка, витягуючи з неї для себе багато користі, не може все ж ухопити того змісту її, який робиться доступним читачеві, заглибленому у вивчення питань, яких вона торкається. Ця книга дуже маленька і не претендує на якесь особливе значення, та містить у собі багато прихованих ідей, які можуть бути розпізнані лише людьми, здатними їх зрозуміти. Ми радимо читачеві час від часу заглядати в цю книгу і помічати, як багато він знайде в ній нового, того, чого раніше зовсім не помічав.

Ми підходимо тепер до найбільш цікавих особливостей людської аури і ми гадаємо, що деякі з фактів, наведених у цьому читанні, будуть, немов одкровенням навіть для осіб, знайомих з тими проявами аури, про які ми згадували. Знайдуться люди, які будуть ставитися із сумнівом до наведених положень, але ми повинні сказати їм, що вони мають у своєму розпорядженні засоби розвинути свої психічні сили і бачити описувані явища такими, якими до них вони представлялися тисячам інших людей. Ніщо з окультних вчень не повинно залишатися прихованим для того, хто сумнівається. Усякий може увійти в окультний світ сам по собі, за умови, що заплатить за вхід: причому за вхід платиться не золотом і сріблом, але відмовою від свого нижчого «Я», присвятою себе тому, що найвище в людині. Деякі люди прориваються в психічний світ, не підготувавши і не очистивши себе правильними способами. Але для них придбання окультних здібностей є скоріше прокляттям, ніж благословенням, бо їм доводиться знову, з великими стражданнями повертатися назад, поки їм не вдається увійти через належні двері, ключ від яких легко знаходяться тими, хто шукає їх у відповідному настрої, без особистих цілей.

Переходячи до вищих проявів людської аури, ми знову звертаємо увагу читачів на те, що аура представляється психічному спостерігачеві у вигляді світної хмари, майже овальної форми, що займає простір від 60 до 90 см у всіх напрямках навколо тіла. Вона не переривається різко, але поступово тане, поки не зникне остаточно. І, насправді, аура поширюється досить далеко за межі своїх «видимих» обрисів. Вона має вигляд світної хмари, безперервно змінюваних відтінків, хоча деякі барви є в ній переважаючими для кожної даної особи, внаслідок причин, які ми незабаром розберемо. Ці барви і відтінки аури залежать від психічних особливостей особи, яку оточує аура. Будь-яка думка або почуття проявляються в відомих барвах або в комбінаціях барв, відповідних цій думці або почуттю, причому дана барва або барви проявляються в аурі того початку, з якого ця думка або почуття виходять, і видимі спостерігачеві, який вивчає складну ауру того, хто думає або відчуває. Людина з розвиненими психічними здібностями може читати думки іншої людини так само вільно, як вона читає відкриту книгу, припускаючи, звичайно, що вона розуміє мову барв аури, що, зрозуміло, можуть робити всі окультисти. Але людина, яка випадково і рідко потрапляє у психічний світ, не побачить нічого, крім переливів дивовижних барв у світній хмарі, значення яких залишаться їй цілком невідомими. Перш ніж йти далі, ми вважаємо за потрібне дати читачам загальне уявлення про барви аури і про ті думки й почуття, приналежністю яких вони є. Ці барви зливаються і переходять у тисячі комбінацій і відтінків. Наступна таблиця дає більш чітке уявлення про це і дозволить читачам краще зрозуміти те, про що ми будемо говорити трохи пізніше в цьому читанні.

Барви аури і їх значення

- Чорна являє собою почуття ненависті, злоби, мстивості тощо.
- Сіра, світлого відтінку, свідчить про егоїзм.
- Сіра, особливого (трупного) свідчить про страх і жах.
- Сіра, темного відтінку, свідчить про пригніченість і меланхолію.
- Зелена, брудного відтінку, свідчить про ревності. Якщо до ревності домішується сильний гнів, то це виражається червоними смугами на зеленому тлі.
- Чорно-зелена, виражає низький обман.
- Зелена, особливо яскравої барви, свідчить про терпимість до думок і вірувань інших, вміння легко пристосовуватися до умов, що змінюються: такт, ввічливість, життєву мудрість тощо, ті якості, які деякі можуть визнавати «тонким обманом».
- Червона, відтінку полум'я змішаного з димом, що виривається з палаючого будинку, свідчить про чуттєвість і тваринні пристрасті.
- Червона, у формі яскраво-червоних спалахів, схожих на блиск блискавки, позначає гнів. Ці спалахи зазвичай з'являються на чорному тлі в разі гніву, виникає від ненависті або злості, а у випадках гніву від ревності вони з'являються на зеленому тлі. Гнів, викликаний обуренням або захистом передбачуваного «права», виражається цими червоними спалахами при відсутності гла.
- Малинова виражає кохання, змінюючи свої відтінки відповідно властивостям пристрасті. Грубе чуттєве кохання буде виражатися темним, а іноді бруднуватим-багряним кольором; кохання, поєднане з вищими почуттями, виразиться у більш світлих і привабливих відтінках. Дуже висока форма кохання виражається прекрасним рожевим кольором.
- Коричнева, червонуватого відтінку, свідчить про скупість і жадібність.
- Помаранчево-яскрава, свідчить про гордість і честолюбство.

- Жовта, з її різними відтінками, свідчить про інтелектуальну силу. Якщо інтелект задовольняється досягненнями особистого характеру, явищами нижчого порядку, то з'являється темно-жовта барва, якщо ж інтелект піднімається до більш високого рівня, жовта барва стає все яскравіше і світліше, а чудова золотисто-жовта барва свідчить про високі розумові досягнення, широкі і блискучі здібності тощо.

- Синя, темного відтінку, свідчить про релігійні вірування, емоції і почуття. Ця барва, однак, змінюється в яскравості відповідно до ступеня альтруїзму, що проявляється у релігійних уявленнях. Відтінки і ступені яскравості змінюються від темного індиго до прекрасної яскраво-лілової барви, яка свідчить про найвищі релігійні почуття.

- Блакитна барва, особливо яскравого і світлого відтінку, свідчить про духовність. Деякі з вищих ступенів духовності, що спостерігається у людей, виражаються блакитною барвою з розсипаними на ній світними блискучими цятками, іскристими і яскравими, наче зірки в ясну зимову ніч.

Читач повинен пам'ятати, що всі ці барви утворюють нескінченні комбінації і з'єднання, та проявляються в найрізноманітніших ступенях яскравості й сили, причому кожна барва і відтінок має своє значення в очах окультиста. На додаток до щойно перелічених барв, існує багато інших, які не мають назв. Вони знаходяться за межами барв, видимих у спектрі, і позаяк люди не знають їх, то і не придумали їм назви, хоча теоретично й відомо, що такі барви існують. Наука каже нам про ультрафіолетові та інфрачервоні промені, які не можуть бути видимі людському оку навіть за допомогою механічних пристроїв, бо світлові коливання їх знаходяться за межами наших почуттів. Ці дві ультрабарви і багато інших, невідомі науці, відомі окультистам і можуть бути видимі при досягненні відповідного розвитку психічної сили. Значення цього буде ясніше, якщо ми вкажемо читачам, що поява в людській аурі цих ультрабарв є ознакою психічного розвитку даної особи, причому яскравість барв залежить від ступеня розвитку. Інший факт, який здається чудовим тим, хто не думав про це питання, полягає в тому, що ультрафіолетова барва в аурі вказує на психічний розвиток, яким людина користується на високій альтруїстичній площині, між тим як інфрачервона барва вказує на психічний розвиток, яким користуються для егоїстичних і негідних цілей. Це ознака чорної магії. Ультрафіолетові промені лежать з одного боку видимого спектру, інфрачервоні промені лежать з іншого боку. Коливання перших занадто високі, тобто, часті, і тому недоступні для людського ока, коливання ж других недоступні тому, що занадто низькі, тобто, рідкісні. Різниця між двома формами психічного розвитку видна зі ступеню розвитку двох ультрабарв. На додаток до цих двох ультрабарв існує ще одна барва, невидима для звичайного ока — істинна первинна жовта барва, показник духовного просвітлення, слабо видимий навколо голови духовно великих людей — «саяво». Барвою сьомого початку, духу, є особливої яскравості барва, яку ніколи не бачило людське око. Це абсолютно біла барва, саме існування якої заперечується західною наукою.

Аура, що виходить від інстинктивного розуму, виражається більш важкими і свинцевими або бурими відтінками. Уві сні, коли розум відпочиває, з'являється зазвичай тьмяна червона барва, яка вказує на те, що інстинктивний розум виконує тваринні функції тіла. Цей відтінок, зрозуміло, існує постійно, але протягом години неспання часто закривається більш яскравими відтінками змінюваних думок, емоцій або почуттів.

Тут якраз доречно буде сказати, що навіть тоді, коли розум перебуває у повному спокої, в аурі коливаються і переходять один в інший відтінки, які вказують на панівні прагнення людини. Таким чином, рівень розвитку людини і її «смаки», та інші риси її особистості можуть бути видні по її аурі навіть тоді, коли вона сама є пасивною. Коли розум поглинений сильною пристрастю, почуттями або емоцією, вся аура забарвлюється у барви, які виражають ці порухи душі. Так, наприклад, сильний напад гніву викликає в усій аурі яскраво-червоні спалахи на чорному тлі, майже затемнюючи всі інші барви. Такий стан триває більш-менш тривалий час, відповідно силі гніву. Якби люди могли, хоча б мигцем, поглянути на людську ауру забарвлену таким чином, вони б так жажнулися від цього страшного видовища, що ніколи не дозволили б собі лютитися, — це нагадує полум'я і дим того пекла, про яке згадується в церковних християнських вченнях. І, справді, в такі хвилини людська душа тимчасово стає справжнім пеклом. Сильна хвиля любові, що охоплює людину, виражається в аурі малиноюю барвою, причому відтінок буде залежати від характеру емоцій. Подібним же чином порух релігійного почуття забарвлює всю ауру в синю барву, як ми вже пояснювали в таблиці барв. Коротше кажучи, сильні емоції, почуття або пристрасті викликають в аурі той чи інший відтінок, поки триває дане почуття. Зі сказаного нами видно, що існує два види властивостей барви аури: перший залежить від панівних думок, що зазвичай виявляються у розумовому житті даної особи, другий же обумовлюється почуттями; емоцією або пристрастю, що виявляється в даний момент. Минуща барва зникає разом зі зникненням почуття, хоча почуття, пристрасть або емоція, часто повторювані, змінюють із часом загальну барву аури. Ця зміна барви аури буде вказувати на зміну характеру даної особи. Взагалі кажучи, постійні барви аури вказують на постійні властивості душі, мінливі вказують на емоції, що

панують над душею у даний час. Звичайна барва, що виявляється в аури, поступово змінюється час від часу, у міру того, як вдосконалюється.

З попередніх читань видно, що в міру того, як людина розвивається, вона все менше і менше піддається тимчасовим пристрастям, емоціям і почуттям, які виникають від інстинктивного розуму і, що інтелект, і потім духовний розум починають проявлятися замість того, щоб спати в прихованому стані. Пам'ятаючи це, читач побачить, якою великою має бути відмінність аури нерозвиненої людини від аури розвиненої. Перша являє собою безліч темних, густих, грубих барв, часто змішаних з барвами минутих емоцій або пристрастей. Друга проявляє барви більш високого порядку, світліші й чисті, які лише в незначній мірі порушуються минутих почуттями, які вже в значній мірі залежать від волі.

Людина з добре розвиненим інтелектом має ауру, пронизану чудовою золотисто-жовтою барвою, що вказує на розвиток розумових здібностей. Ця барва в таких випадках особливо помітна у верхній частині аури, що оточує голову і плечі даної людини, тим часом як більш тваринні барви спускаються до нижчої частини аури. Коли людський інтелект ввібрав у себе ідею духовності і присвячує себе досягненню духовної могутності, його розвитку та розкриттю, ця жовта барва починає облямовуватися блакитною облямівкою особливо яскравого і блискучого відтінку. Ця особлива блакитна барва вказує на те, що ми зазвичай називаємо «духовністю», на те, що в дійсності є «інтелектуальна духовність», якщо можна скористатися таким трохи парадоксальним терміном, — це не те ж саме, що духовний розум, а лише інтелект, просочений духовним розумом, вживаючи інший, теж бідний, термін. У деяких випадках високого розвитку цього інтелектуального стану, блакитний центр облямовується широкою бахромою золотисто-жовтої барви інтелекту, причому ця облямівка буває часто ширше самого центру, і, крім того, у виняткових випадках, серед блакитного сяйва бувають іскристі і сяйливі, блискучі цятки. Ці блискучі цятки вказують, що барва аури духовного розуму вже встановилася, а також і те, що духовне усвідомлення стало раптово очевидним для даної особи або стане таким у найближчому майбутньому.

Аура, яка виходить із духовного розуму або шостого початку, має істинну первинну барву, недоступну звичайному зору і, яка не може бути штучно відтворена людиною. Вона централізується навколо голови духовно просвітленої людини і часом утворює особливе сяйво, яке може бути видимим навіть людям з нерозкритим психічним зором. Це особливо буває помітно, коли така духовно розвинена особа зайнята серйозною розмовою або повчанням, причому, дійсно, її обличчя ніби сяє і набуває особливого блиску. Сяйво у вигляді вінця, яке ми бачимо на зображеннях великих духовних вождів народів, є не що інше, як зображення того, що бачили перші послідовники цих великих людей і святих, про що складено переказ...

Про ауру сьомого початку, духу, ми можемо сказати дуже мало, і це небагато, що дійшло до нас лише за переказами. Нам кажуть, що вона складається з «чистої білої барви», барви, невідомої науці. Серед нас немає жодної людини, яка б бачила її, і ніхто ніколи її не побачить (на людській стадії розвитку). Видовище цієї дивовижної променистості представляється істотам, які стоять на набагато більш високому ступені, ніж ми, істотам, які колись були такими ж смертними і подібними, якими ми будемо в належний для нас час. «Ми, Сини Божі і ще не проявили себе такими, якими ми повинні бути», але ми знаходимося на шляху, а ті, які йдуть попереду нас несуть нам звістки розради. Після довгих років ми знайдемо свій дім.

Читання п'яте. ДИНАМІКА ДУМКИ

Якби ця книга була написана двадцять років тому, то було б дуже важко розбудити в західній публіці розуміння значення могутності думки; її природи, властивостей і дії. Двадцять років тому, порівняно дуже мало людей на Заході знали що-небудь із цього питання, і викладені тут ідеї окультистів, більшості, за винятком дуже небагатьох, здалися б дикою безглуздістю. Але за зазначений час західний світ повільно виховувався для хоча б часткового розуміння могутності думки і відгомони великих східних вчень досягли слуху майже всіх мислячих людей Заходу.

Це пробудження знаходиться у згоді з природними законами і входить у еволюцію людської раси. Вірно ще те, що багато зі вчень Сходу дійшло до нас від людей, які лише частково прокинулися для істини і внаслідок цього передані ними вчення викладалися більш-менш грубо і недосконало, й були забарвлені особистими теоріями і міркуваннями вчителів різних шкіл, які писали і говорили про цю тему. Західного читача, який цікавився тим, що в загальному відомо під назвою «нової думки», збивали гадані протиріччя різних теорій. Але ретельний аналіз покаже нам, що в основі всіх цих вчень лежать загальні факти, які пробуджений розум і приймає як істину. Всі школи робили корисну справу, позаяк їх вчення дійсно дуже часто відповідали запитам умів, які жадали знання в цих галузях і не підготовлених для сприйняття знання з більш чистого джерела. Багато людей отримали таким

чином знання і потім переросли своїх вчителів і їх вчення, й самі стали вчителями, передаючи далі істину в тому вигляді, як вона дійшла до нас, більш-менш забарвивши її своїми особистими поглядами і особистим ставленням.

Уважний читач, якій працював, аби дошукатися основних принципів різних систем «нової думки», знайде, що всі вони засновані на східних вченнях, які йдуть часто далеко з-за меж писаної історії і, які були загальним надбанням окултистів усіх віків і народів. Це новий рух має всі шанси завоювати до себе цілковиту довіру і окултисти знають, що основна істина, яка лежить в основі всіх цих суперечливих теорій, буде поступово виявлена, а всі міркування і протиріччя теорії різних ворогуючих шкіл будуть відкинуті в бік.

Більшість наших читачів, ймовірно, чули що-небудь про силу думки і без сумніву, багато разів зазнавали впливу сили думки. Таким чином, хоча те, що ми будемо говорити, може здатися і не новим для читачів, ми все ж дамо короткий нарис вчення йогинів з цього питання, який, можливо, допоможе примиритися деяким із, здавалося б, суперечливих теорій, про які ми згадували раніше.

Ми не будемо намагатися пояснити, що є думка — це занадто складне питання для цілей елементарного викладу. Але ми почнемо з пояснення деяких із її властивостей, законів і способів прояву. І при цьому ми не будемо торкатися теорії і перейдемо прямо до практичної сторони питання.

Читачі, звичайно, пам'ятають, що говорилося в попередньому читанні щодо аури. Ми пояснювали, що аура проектується в простір сімома початками людини, абсолютно так само, як світло сонця, тепло грубки, запах квітки тощо. Кожен з цих джерел дає початок коливань (в разі світла і тепла) або викидає з себе дрібні частки (запах), яким ми даємо відповідні назви світла, тепла і запаху. І потім, хоча джерело може зникнути, виділена ним енергія, або еманация, залишається і буде існувати. Астрономія вчить, що зірка, яка розташована далеко від нас, може зникнути, але світлові промені, що йдуть від неї, будуть продовжувати свій шлях і можуть бути видимі на Землі багато і багато років після того, як сама зірка згасне і зникне. І дійсно, ми часто бачимо промені послані зіркою багато років тому. Це залежить від відстані зірки до Землі. Точно так же вогонь у печі може бути погашений і все ж, тепло буде залишатися у кімнаті ще довгий час. Таким чином, невелика частка мускусу, що лежала в кімнаті і потім забрана, залишить по собі помітний запах на довгий час. Подібно тому й думки можуть перебувати в діяльному існуванні, незважаючи на те, що були виявлені багато років тому будь-якою особою, весь розумовий склад якої міг змінитися і, яка могла давно вже втратити свою тілесну оболонку. Місцевості та житла часто бувають пройняті думками людей, які колись жили там і які виїхали звідти або померли багато часу тому.

Розум постійно випромінює із себе еманация, які можуть бути видимі так само, як аура, поширюючись на кілька сантиметрів від даної особи і стаючи все тонше і непомітніше, в міру віддалення від неї. Ми постійно випромінюємо хвилі думок (вживаючи улюблений термін), і ці хвилі, після того, як витрачена початкова сила проекції, носяться як хмари, змішуючись із іншими уявними хвилями одного з ними характеру і тягнучись часто до найвіддаленіших частин Землі. Деякі еманация думки залишаються навколо того місця, де вони з'явилися. І якщо їх не потурбують сильні думки протилежних властивостей, вони можуть залишатися майже незмінними протягом багатьох років. Інші думки — з певною метою або під впливом сильного бажання, емоції або пристрасті — будуть із незвичайною швидкістю переноситися до того предмету, до якого вони були спрямовані. Приклади цього ми побачимо в подальшому викладі цього уроку.

Більшість людей укладають дуже мало сили в свою думку; і дійсно, їх мислення стає майже механічним процесом і внаслідок цього в їх думки вкладено дуже мало руху, й вони не поширюються далеко, якщо лише їх не притягає до себе інша людина подібного ж мислення. Ми поки лише встановлюємо загальні принципи. Ми хочемо, щоб читач особливо чітко зрозумів те, що, коли ми говоримо: «думки — це явища», ми зовсім не вживаємо цих слів у фігуральному сенсі, але ми висловлюємо ними буквальну істину. Ми хочемо сказати, що думка є таке ж явище, як світло або електрика. Думка може бути видимою психічним зором, може бути і відчутна для чутливого суб'єкта. Думка, після того, як вона була випромінена, має для ясновидця вигляд хмари забарвленої властивим їй кольором. Вона подібна до легкої пари (ступінь щільності змінюється) і абсолютно так само реальна, як навколишнє повітря або численні відомі нам гази.

Тут нам слід згадати, що коли думка виділяється з силою, то зазвичай містить в собі деяку кількість прани, яка надає їй додаткову силу і часто веде до вражаючих результатів. Прана ніби «оживляє» думку і робить її майже живою істотою. Ми будемо говорити ще про це трохи далі.

Отже, читачі повинні пам'ятати, що коли ми говоримо про думки, як про реальні явища, ми хочемо сказати саме те, що говоримо. Щоб зміцнити цей факт у свідомості, корисно уявити собі розум, який ніби випромінює еманация думки. Деякі автори знаходять, що зображення випромінювання хвиль світла є найкращим для зміцнення цього поняття. Інші вважають за краще приклад поширення тепла з печі. Деякі навпаки, вважають більш правильним зіставлення з квіткою, котра дає запах. Читачі можуть обрати будь-якій із цих прикладів або придумати свій власний, але тим чи іншим способом їм необхідно твердо встановити це поняття в розумі. І для

багатьох легше досягти цього за допомогою якої-небудь матеріальної ілюстрації, ніж намагатися задовольнитися абстрактною ідеєю.

Хоча ми можемо прийняти за правило, що сила думки відомого роду залежить від сили її проєкції, проте існує інший елемент, який дає можливість думкам проявляти свою могутність. Ми маємо на увазі прагнення думки притягувати до себе інші думки подібного ж роду і посилюватися таким шляхом до величезних розмірів. Не лише думка притягує до мислячої людини подібні собі думки з атмосфери мислення в межах поля тяжіння, але, крім того, думки мають схильність з'єднуватися разом, зміщуватися і наче зростатися. Уявна атмосфера суспільства являє собою змішання думок людей, які складають це суспільство. Місцевості, подібно особам, мають свої психічні особливості, свої характерні внутрішні риси, свої сильні і слабкі пункти, свою панівну атмосферу. Цей факт очевидний усім, хто думав у цьому напрямку, але питання це зазвичай залишається осторонь, без будь-яких спроб його пояснення. Хоча ясно, що місце саме по собі не є істота і, що ці характерні внутрішні риси невластиві йому, але повинні мати свою власну причину або початок. Окултист знає, що ця уявна атмосфера села, міста, держави або народу являє собою комбіновану думку людей, які живуть або жили в них. Чужі люди, які приходять в цю суспільну одиницю, відчувають зміну атмосфери навколо себе і, якщо вона не буде гармоніювати з їх власним психічним характером, вони будуть відчувати неприємне відчуття і постараються покинути це місце. Якщо хто-небудь, маючи поняття про закони, що діють у світі думки, залишається довго на одному місці, він, без сумніву, підпадає під вплив панівної атмосфери і поза його волю, в ньому починають виявлятися зміни, й він опуститься або підніметься до рівня панівної думки. У старіших країнах, характерні риси міст стали більш-менш схожими, хоча і залишилися ще відмінності, які відчуваються іноземцем при відвідуванні їх. Але, наприклад, в Америці, державі більш новій і, яка займає великий простір, відмінності місцевостей більш різко виражені. Це вірно не лише стосовно міст розташованих на різних кінцях країни, але навіть і таких, які знаходяться поблизу одне від одного. Уважний іноземець, який відвідав по черзі головні міста Сполучених Штатів; буде вражений особливим духом кожного місця, що має особисто йому належні характерні риси, які є результатом певного напряму думки перших мешканців цього місця, який впливав на новоприбулих, у свою чергу додає еманцій своєї думки до атмосфери місця, поки, нарешті, ці міста не стали майже настільки ж різними внутрішньо, як дві різні національності. Якщо цей іноземець відвідає по черзі Бостон, Нью-Йорк, Філадельфію, Чикаго, Денвер і Сан-Франциско, він помітить величезну різницю цих міст. Ця відмінність не буде здаватися йому такою різкою, коли він буде говорити з окремими громадянами, але стане дуже помітною, коли він почне перейматися «духом місця». Люди часто говорять про ці властивості міст, як про «атмосферу». Це дійсно є уявна атмосфера даного міста, причому ця внутрішня атмосфера міста може бути сильно змінена новим населенням народу, який поселяється в даній місцевості. Якщо кілька енергетично мислячих людей, серед щоденного життя будуть посилювати хвилі своїх думок, то ці думки скоро забарвлять своїм відтінком складну думку даного місця. Думка однієї внутрішньо-сильної людини заглушить цілий ряд слабких, безпредметних думок багатьох людей, нездатних дати нічого позитивного. Позитивні думки представляють вірну протиотруту проти негативних і дуже легко перемагають їх саме тому, що негативні думки зазвичай бувають не сильними. Таким же чином «дух» нації є сумішшю «духу» її різних частин. Якщо яка-небудь людина переселиться в місто в якому можна знайти велику кількість енергії, вона зараз же відчує дію навколишньої позитивної думки, яка пробуджує в ній такі ж почуття. Якщо ж вона оселиться в сонній, мертвій громадській одиниці, її діяльність буде затихати і вона поступово опуститься до рівня цього місця. І, звичайно, кожен чоловік і кожна жінка, які виробили в собі сильну позитивну індивідуальність, не так легко піддадуться шкідливому впливу навколишньої пасивності, як люди, котрі не володіють такими рисами. Енергійні люди можуть діяти збудливим чином на маси, але, якщо взяти середню людину, то в загальному, вона буде у великій мірі підпадати під вплив змішаної атмосфери думки тієї місцевості, де вона проводить більшу частину свого часу.

Достоту таким же чином житлові будинки, місця ділових зборів, будівлі тощо, вбирають панівні думки своїх нинішніх або колишніх жителів. Деякі місця від початку «нешасливі» і, хоча людина з сильною волею може побороти їх шкідливий вплив, середні люди піддаються йому. У деяких будинках панує атмосфера сонячного світла, привітності та дружнього ставлення, тим часом як інші обдають вас холодом і відштовхують. Місця ділових зборів дуже часто віддзеркалюють панівну думку тих, хто знаходиться на чолі підприємства або керує справами. Деякі магазини вселяють довіру до їхніх господарів, тим часом як інші змушують міцно триматися за гаманець і не піддаватися запевненням продавців. Місця, в яких були здійснені якісь злочини, часто мають дуже неприємну атмосферу, яка виникла з думок учасників злочинів та їхніх жертв. Атмосфера в'язниці вселяє жах «сенситивній» людині. Людина високого розвитку задихається в атмосфері порочного кубла і в місцях видовищ, що збуджують низькі тваринні пристрасті.

Атмосфера лікарні завжди справляє сильний вплив на відвідувачів. Атмосфера старовинної церкви викликає в душі відвідувача відчуття спокою і тиші.

Ми тут наводимо лише найзагальніші положення, тоді як в окремих випадках можуть спостерігатися інші впливи, що змінюють вплив місць. Те ж саме ми зауважуємо з людьми. Деякі поширюють навколо себе атмосферу радості, веселощів і бадьорості, інші ж, навпаки, вносять якийсь розлад, недовіру і незручність. Є люди, які своєю появою вбивають усякі веселощі і діють як пригнічувачі ентузіазму і невимушеності. Можна навести тисячі прикладів, що ілюструють це положення, але читачі самі можуть витягти їх зі свого досвіду і спостереження.

Різні хвилі думок, що посилаються людьми, привертають до себе думки подібного ж характеру і самі притягуються подібними до них. З цих думок утворюються нашарування різного характеру в астральному просторі, подібно тому, як хмари збираються в повітрі у певні групи. Але це не означає, що всякий шар уявних еманцій займає певну частину простору і усуває з цього простору всі інші скупчення думок. Нічого подібного немає. У просторі астральної сфери, один «предмет» і одне «явище» не заважає іншому. Уявні частки, що утворюють уявні хмари, являють собою скупчення різних ступенів коливань і тому, один і той же простір може бути заповнений думками самих різних видів, що вільно поширюються і взаємно проникають, не стикаючись одна з одною і з'єднуючись лише з думками подібними їм, хоча в деяких випадках і можуть утворюватися тимчасові комбінації з іншими. Ми не можемо тут входити в подібний розгляд і лише хочемо дати читачам загальне уявлення про закони взаємин думок, яке б могло служити основою для його власних понять.

Кожна людина притягує до себе думки відповідні тим, які виникають у її думці і вона, у свою чергу, підпадає під вплив сторонніх думок схожих з її власними. Цей взаємний вплив думок подібний до підкидання палива у вогонь. Якщо хто-небудь протягом тривалого часу таїть у собі думки злоби чи ненависті, то в його розум полетіть такий порочний потік думок, що він може жажнутися, якщо зрозуміє, що він із собою робить. І чим довше буде він наполягати на такому напрямку своїх думок, тим гірше будуть наслідки. Кожною своєю думкою людина розкриває себе тому чи іншому впливу. Вона робить себе центром думок того виду, які для неї найбільш часті. І якщо вона буде зберігати їх до тих пір, поки вони не стануть для неї звичними, то вона почне притягати до себе обставини і умови, які дадуть їй можливість проявити ці думки в дії. Той або інший стан розуму, не лише притягує до себе, але призводить до обставин і умов, що дає їй можливість використовувати думки і схильності, які вона тимчасово таїла і виховувала в собі. Якщо розум людини поглинений тваринами пристрастями, вся природа її вступає у змову, щоб вести її туди, де ці пристрасті можуть бути задоволені.

З іншого боку, якщо людина розвине в собі звичку думати про піднесені та абстрактні речі, то вона з часом потрапить в умови, які гармоніюють з її звичними думками і буде притягувати до себе інші думки, які негайно ж з'єднаються й ніби зростуться з її ж власними. І це вірно не лише щодо думок, а й щодо самих людей подібного їй роду і способу мислення, і вони, в свою чергу, притягуються подібними їй людьми. Справді, ми створюємо собі середовище і суспільство на сьогодні, нашими думками вчорашнього дня. Взагалі кажучи, вчорашні думки продовжують чинити на всіх на нас свій вплив у більшій чи меншій мірі, але сьогоднішні думки завжди сильніше і при бажанні легко можуть замінити і витіснити вплив думок минулого. Потрібно зауважити, що активні думки, тобто випущені для досягнення певної мети або впливу, нескінченно сильніше всякої несильної думки, створеної без мети. Ми вже говорили, що думка, насичена праною, виявляє більшу силу, ніж звичайна думка. І будь-яка позитивна (тобто активна) думка, посилається вже більш-менш насичена праною. Людина сильної волі навіть несвідомо посилає сильні позитивні думки і передає разом із ними запас прани, пропорційної силі, з якою ця думка була викинута. Такі думки часто летять, мов кулі у мішень, замість того, щоб повільно плисти подібно звичайним еманціям думки. Деякі промовці володіють мистецтвом надавати своїм думкам величезної сили і кожен може відчувати внутрішній поштовх слідом за їх словами. Сильний мислитель, думка якого рясно насичена праною, часто створює те, що відомо під назвою «мислеформ», тобто думок, які володіють такою життєвістю, що вони стають майже живими істотами. Такі мислеформи, стикаючись із психічною атмосферою людини, мають майже таку ж силу, як та особа від якої вони походять, якби вона була присутня і намагалася б навіяти свою думку іншому в серйозній розмові. Окультно розвинені люди часто посилають такі мислеформи для допомоги своїм ближнім у горі або нужді. І багато людей відчули дію добродійних думок, які були надіслані нам таким чином. Вони допомагають нам, коли ми і не підозрюємо про причини зміни в наших почуттях, і дають усвідомлення припливу нової сили і мужності.

Хоча погані мислеформи часто несвідомо викидаються людьми егоїстичних бажань і прагнень, заражаючи багатьох, проте ми не повинні боятися їх впливу, адже ніхто не може бути зачеплений, якщо лише він буде підтримувати навколо себе атмосферу любові та довіри. Ця атмосфера буде відштовхувати найсильніші хвилі думки, спрямовані проти даної особи або, які можуть зустрітися їй у астральній сфері. Чим вище ступінь думки, тим вона сильніше. Найслабша людина, якщо лише її душа сповнена загальної любові і довіри до Єдиної Сили,

набагато сильніше людини, яка володіє найбільшою могутністю, якщо лише вона користується нею для егоїстичних цілей. Вищі сили можуть належати лише людям високого духовного розвитку, які давно відмовилися від нижчих прагнень і честолюбних задумів нерозвиненої людини. Такі люди постійно посилають хвилі думки, повні сили і, які несуть допомогу, спрямовуючи їх на тих, хто їх потребує. Людині лише варто розумово попросити допомоги у тих, хто може дати її, і вона одразу ж поверне до себе хвилі сильної, добродійної духовної думки, яка постійно витікає з умів вищих істот, як тих, які живуть на Землі, так і безтілесних. Якби людство перебувало під впливом людей егоїстичної думки, воно давно б загинуло, але, на щастя для нас, існує інший порядок речей.

У світі мислеформ слід побоюватися лише таких форм думок, які відповідають ницим помислам, що зберігаються в нас самих. Так, наприклад, якщо ми підтримуємо в собі низькі егоїстичні думки, ми відкриваємо доступ до себе мислеформам такого ж характеру, які, можливо, знаходяться близько від нас у психічній атмосфері і можуть заволодіти нами та примусити нас зробити те, від чого ми раніше жажнулися б. Нам дано право кликати яких завгодно гостей на бенкет нашої думки і тому, ми повинні бути дуже обережні щодо того, кого ми притягуємо.

Наші сильні бажання створюють мислеформи, які прагнуть до задоволення цих бажань, все одно, чи будуть вони хорошими чи поганими. За допомогою цих мислеформ ми притягуємо до себе різні близькі нам явища і, в свою чергу, притягуємося до подібних же явищ. Створені нами мислеформи стають нашими діяльними помічниками і ніколи не дримають у своїй роботі. Будемо ж обережні, створюючи їх. Не будемо посилати уявних бажань, які не можуть зустріти схвалення вищого «Я». В іншому випадку ми заплутаємося в результатах, які неминуче виникнуть з наших власних думок і ми будемо сильно страждати, на досвіді переконуючись, що не можна користуватися психічними силами для негідних цілей. Люди несуть покарання від створюваних ними явищ. Найголовніше — ніколи і ні за яких обставин не слід посилати сильних мислеформ-бажань, які можуть завдати шкоди іншій людині, бо від такої дії може бути лише один результат — зворотна дія і гіркий урок. Людина зазвичай сама потрапляє на шибеницю, яку вона будує для інших. Зла думка, що посилається в чисту душу, відскакує від неї і повертається проти того, хто вислав її, лише придбавши нової сили від поштовху. Ми довго зупиняємося на цьому питанні, але це, так би мовити, сигнал про небезпеку, який дається нами для необачних і необережних.

Тим, хто займається динамікою думки, відомі вражаючі можливості, доступні для людей, охочих скористатися запасом думок, створених умами мислителів минулого і теперішнього часу. Цей запас відкритий для тих, хто побажає скористатися ним і хто знає, як витягти з нього для себе користь.

Про цей бік питання відомо порівняно мало і це дуже дивно, якщо ми подумаємо про колосальні можливості, які відкриваються для тих, хто вміє ними користуватися. Справа в тому, що людством минулого, було створено безліч думок з найрізноманітніших питань і людина, яка працює в будь-якій спеціальності в наш час, може повернути до себе надзвичайно корисні думки, які стосуються її улюбленого предмету.

І справді, багато з найбільших відкриттів і дивовижних винаходів були отримані великими людьми таким шляхом, хоча самі вони й не усвідомлювали звідки до них приходили їхні думки. Багато з цих людей, думаючи наполегливо про якийсь предмет, відкривали цим свій розум зовнішнім мислевпливам, які спрямовуються до розуму, що сприймає їх, і в результаті, бажана послідовність або відсутня ланка уявного ланцюга входила в поле свідомості.

Не втілена у справу думка, при цьому насичена достатньою силою бажання, постійно шукає для себе вираження і результату, й легко притягається розумом того, хто може виразити її в дії. Інакше кажучи, якщо у якогось талановитого мислителя з'являються думки, для вираження яких у нього немає достатньо енергії або здібностей, і з яких він не може отримати ніякої користі, то ці створені ним сильні думки будуть цілими роками шукати інші уми для свого вираження, і, коли нарешті вони будуть притягнуті до себе людиною достатньої енергії для їх вираження, вони потоком полинуть у її розум і будуть надихати її.

Якщо людина працює над якимось питанням і рішення вислизає від неї, то їй слід лише стати в пасивне положення для думок з цього питання і досить імовірно, що, коли вона сама припинить думати, рішення її питання раптово блисне перед нею, наче за помахом чарівної палички. Деякі з найбільших світових мислителів, письменників, ораторів і винахідників випробували на собі цей закон світу думки, хоча лише деякі з них усвідомлювали його причину. Астральний світ сповнений чудовими невираженими думками, які очікують на людину, яка висловить і використає їх.

Це вказівка на велику істину: нехай скористаються нею ті, хто готовий для неї. Таким же чином людина може залучити до себе сильні, благодійні думки, які будуть допомагати їй долати напади туги і розчарування. Існує великий запас накопиченої енергії у світі думки, і всякий, хто потребує її, може повернути до себе те, що йому

потрібно. Це означає просто зажадати собі своє власне. Накопичена світова думка належить людям. Чому ж нею не користуватися?

Читання шосте. ТЕЛЕПАТІЯ І ЯСНОВИДІННЯ

Телепатію можна визначити як безпосереднє спілкування розумів між собою. Це спілкування відбувається без посередництва п'яти почуттів, тобто, без знарядь спілкування, які, єдино, матеріальна наука визнає у людини: зору, слуху, нюху, смаку і дотику, з яких ми для спілкування між собою користуємося найбільше зором, слухом і дотиком. Згідно матеріальної науки має впливати, що, якщо два розуми поставлені поза можливості звичайного спілкування за допомогою почуттів, то між ними не може бути ніякого спілкування. І, якби було доведено, що при таких обставинах існує спілкування, то звідси можна було б зробити лише один розумний висновок, а саме: що людина, крім наданих їй або визнаних за нею матеріальною наукою п'яти почуттів, володіє ще якимись іншими почуттями.

І окультисти знають, що людина дійсно володіє такими почуттями. Не вдаючись глибше в цю тему і обмеживши себе лише бажанням з'ясувати, що таке телепатія, ми можемо сказати, що людина, крім п'яти фізичних почуттів має п'ять астральних почуттів (як би оригіналів п'яти фізичних почуттів), що виявляються в астральній площині. За допомоги цих астральних почуттів вона може дізнаватися властивості предметів, які зазвичай відчуються п'ятьма почуттями, не користуючись для цієї мети фізичними органами. Крім того, вона володіє ще шостим фізичним відчуттям (для якого немає назви на європейських мовах), з допомогою якого вона отримує відомості про думки, які виходять з умів інших людей, хоча б ці уми і були віддалені від неї у просторі.

Існує певна відмінність між цим спеціальним шостим фізичним почуттям і п'ятьма астральними почуттями. Це, спеціальне шосте фізичне почуття (за відсутністю кращої назви будемо називати його телепатичним почуттям) володіє як фізичним органом, з допомогою якого воно отримує враження, так і відповідним астральним почуттям абсолютно так само, як і інші фізичні почуття. Іншими словами, воно має такий же, чисто фізичний орган, як ніс, очі, вуха, за допомоги якого воно отримує звичайні «телепатичні» враження і яким користується в усіх випадках, що можуть бути підведеними під телепатію. Астральне телепатичне почуття діє в астральній площині при деяких формах ясновидіння. Що ж стосується телепатичного фізичного органу, з допомогою якого мозок отримує коливання або хвилі думки, які йдуть від розумів інших людей, то цим органом служить невелике тіло, або залоза червонувато-сірого кольору, яка знаходиться поблизу центру черепа, майже прямо над верхівкою хребетного стовпа в мозку, конусоподібна за формою, прикріплена до основи третього мозкового шлуночку попереду мозочка. Залоза складається з нервової речовини, що містить у собі тільця схожі на нервові клітини і, яка містить невеликі скупчення вапнякових частинок, іноді званих «мозковим піском». Ця залоза відома західній науці під назвою шишкоподібна залоза; ця назва дана їй через її форму, схожу на шишку ялини.

Західні вчені були здивовані щодо функції, цілі і призначення цього органу мозку (так як це дійсно орган)... Вчені не робили ніяких спроб пояснити присутність і мету «тілець, схожих на нервові клітини», або «мозкового піску». Деякі з анатомів, однак, відзначають той факт, що цей орган буває більшої величини у дітей, ніж у дорослих, і більш розвинений у дорослих жінок, ніж у дорослих чоловіків, — що, по суті, дуже знаменно...

Мозок отримує враження від коливань, викликаних думками, що проєктуються іншими мізками, коротше кажучи, ця залоза є органом телепатичного спілкування. Для цього органу немає необхідності мати зовнішній отвір, як вухо, ніс або очі, бо коливання думки проникає через речовину нашого фізичного тіла так само легко, як світлові коливання проходять через скло, або коливання X-променів через дерево, шкіру тощо. Найбільш підходящим прикладом характеру коливань думки можуть служити коливання, що посилюються і одержувані «бездротовим телеграфом».

Коли хто-небудь «думає», то він посилає коливання більшої або меншої сили в навколишній ефір. Б'ючи в телепатичний орган інших мізків, коливання викликають мозкову діяльність, яка відтворює думку в приймаючому мозку. Ця відтворена думка може перейти в поле свідомості або, відповідно до обставин, залишитися в області інстинктивного розуму. У нашому останньому читанні «Динаміка думки» ми говорили про вплив і силу думки, і було б дуже добре, якби читач освіжив у пам'яті те, що там говорилося. Ми пояснювали там що таке хвилі думки і як вони діють. Тепер ми говоримо про те, як вони сприймаються.

Тому, телепатію можна розглядати, як отримання будь-якою особою, свідомо чи несвідомо, коливань або хвиль думки, які посилюються свідомо чи несвідомо розумами інших людей. Таким чином, навмисна передача думки між двома або більше особами є телепатія; і точно так же вбирання в себе уявної атмосфери коливань думки, яка була надіслана іншою людиною без бажання досягти певної особи, буде телепатія. Хвилі думки

бувають дуже різноманітні за силою і напруженістю, як ми вже пояснювали. Концентрація з боку розуму, який посилає або сприймає, або їх обох разом, у високому ступені збільшує силу надсилання і точності та ясності сприйняття.

Ясновидіння

Дуже важко говорити про явища, що визначаються загальною назвою «ясновидіння», не входячи у розгляд питання про астральну площину, позаяк ясновидіння є однією з властивостей астральної площини і належить цій останній. Але ми не можемо вдаватися у подробиці щодо астральної площини, бо розраховуємо присвятити їй окреме читання. Але для цілей цього викладу ми просимо читачів прийняти положення, що людина має здібності, які дають їй можливість «відчувати» коливання недоступні її звичайним фізичним органам почуттів. Будь-яке фізичне відчуття має відповідне йому астральне почуття, яке відкрито для коливань, недоступне для фізичних органів; сприймає ці коливання, переводить їх на мову фізичних почуттів і передає їх у свідомість людини.

Таким чином, астральний зір дає можливість отримувати астральні світлові коливання з великої відстані, сприймати також ці промені через тверді предмети, бачити мислеформи в ефірі тощо. Астральний слух дає можливість людині сприймати астральні звукові коливання на великих відстанях і по довгій часі, адже найтонші коливання продовжують існувати багато часу після своєї появи. Інші астральні почуття відповідають іншим фізичним почуттям і подібно до астральних почуттів зору та слуху, вони є ніби продовженням фізичних почуттів. Нам здається, що ця ідея була дуже добре, хоча, можливо дещо грубувато, виражена однією малоосвіченою жінкою, яка володіла психічним зором, котра, намагаючись пояснити схожість своїх астральних почуттів з фізичними, сказала, що це — те ж саме, лише більше. І ми думаємо, що навряд чи можна знайти що-небудь краще цього пояснення неосвіченої жінки.

У всіх людей існують астральні почуття, але лише порівняно небагато розвинули їх настільки, щоб свідомо користуватися ними. У деяких бувають випадкові проблиски астрального бачення, але вони не усвідомлюють джерела своїх вражень, знаючи лише, що «щось виникло в їх розумі», і часто намагаються звільнитися від такого враження, як від непотрібної фантазії. Люди, які пробуджуються для астрального відчуження, звичайно так само незграбні і невпевнені у своїх відчуженнях, як дитина, яка починає отримувати і тлумачити собі враження зовнішнього світу. Дитина повинна, отримуючи слухові і зорові враження та комбінуючи їх з дотикальними, навчитися визначати відстані, створювати рельєф і перспективу. Свідомість, що пробуджується в психічному світі, має пройти через подібний же досвід. Звідси виходить її збентеження і незадовільні результати сприйняття першого часу.

Просте ясновидіння

Для того, щоб ясно зрозуміти різні форми явищ ясновидіння, особливо те, що ми називаємо «ясновидінням у просторі», тобто здатність бачити предмети на великій відстані, ми повинні визнати як факт окультне вчення (що підтверджується останніми відкриттями сучасної фізики), що всі форми речовини постійно видають коливання в усіх напрямках. Ці астральні промені у багато разів ніжніше і тонше світлових променів, але поширюються таким же чином і сприймаються та запам'ятовуються астральним почуттям зору абсолютно так само, як звичайні світлові промені фізичними органами зору. Подібно до світлових променів, ці астральні світлові промені знаходяться в безперервному русі і розвинені та треновані почуття окультистів схоплюють враження на відстанях, які здаються неймовірними читачеві, котрий не вивчає цього питання. Астральні світлові промені проникають і проходять крізь тверді матеріальні предмети без жодних зусиль і найщільніші тіла є майже прозорими для досвідченого ясновидця.

В усіх зазначених тут формах ясновидіння спостерігаються різні ступені сили ясновидіння з боку ясновидця. Деякі з ясновидців проявляють незвичайну силу, інші лише середню силу, а більшість має лише випадкові проблиски зародкової здатності відчуження в астральній площині. Це спостерігається як у простому ясновидінні, так і у вищих формах, які ми будемо тепер описувати. Із законів ясновидіння випливає, що людина може мати деякі з властивостей простого ясновидіння і бути позбавленою інших, більш високих.

Під простим ясновидінням ми розуміємо здатність отримувати астральні враження з найближчих місць. У цих випадках ясновидець ще не має здатності отримувати враження на великій відстані і відчувати явища, які стосуються минулого або майбутнього. Людина, яка володіє повною мірою простим ясновидінням, може отримувати астральні хвилі через тверді предмети. Вона буквально може бачити «через кам'яну стіну». Тверді предмети стають для неї прозорими. Вона може спостерігати предмети, які знаходяться в сусідній кімнаті, за

закритими дверима; може читати зміст запечатаних листів, може бачити на кілька метрів під землею і спостерігати мінерали, що знаходяться там; може бачити крізь тіло людини, яка знаходиться поблизу неї і спостерігати роботу внутрішніх органів, і розрізняти, в багатьох випадках, причину фізичного нездоров'я. Вона може бачити ауру людей, з якими вона стикається, може спостерігати ауричні барви і, таким чином, визначати якість думок, які виходять з розумів людей; може, завдяки здатності «ясночуття», чути те, що знаходиться за межами звичайного слуху. Вона стає чутливою до думок інших людей, внаслідок тренування своїх астральних телепатичних здібностей, які у багато разів гостріше її звичайних телепатичних почуттів. Вона може бачити духів поза плоттю і інші астральні форми (про які мова буде йти далі). Коротше кажучи, перед нею відкривається цілий новий світ вражень. У деяких рідкісних випадках, особи, які володіють простим ясновидінням, можуть поступово розвивати в собі здатність довільного збільшення невеликих предметів, тобто, вони можуть так встановлювати фокус астрального зору, щоб бачити предмети збільшеними у декілька разів, як у мікроскопі.

Але ця здатність зустрічається не часто і лише у дуже небагатьох випадках розвивається раптово і сама по собі. Вона спостерігається у окультистів, які розвивають у собі окультині здібності до високого ступеня, і досягається шляхом вправ. Різні форми цієї здатності будуть розглянуті нами в частині ясновидіння у просторі, до якої ми нині й переходимо.

Ясновидіння у просторі

Існують різні способи, за допомогою яких люди з підвищеними психічними здібностями і окультисти можуть спостерігати людей, предмети, місця і події, що знаходяться на великій відстані від спостерігача і далеко за межами фізичного бачення. Ми можемо тут викласти лише два з цих способів, позаяк усі інші методи належать до вищих площин життя і доступні лише адептам і окультистам, котрі далеко пішли у своєму розвитку. Ці два способи відносяться до ясновидіння в астральній площині. Перший полягає в простому ясновидінні, але лише у збільшених розмірах. Це збільшення простого ясновидіння досягається розвитком здатності як би наближати до себе віддалені предмети і вводити їх у поле зору за допомогою того, що окультисти називають «астральною трубою», яка буде описана далі. Другий спосіб полягає в свідомому або несвідомому надсиланні свого астрального тіла туди, куди потрібно, для спостереження явищ на місці. Цей спосіб теж буде описано далі.

Ми описували астральні світлові промені, які виходять від усіх предметів і роблять можливим астральний зір. А у частині простого ясновидіння ми пояснювали, як ясновидець може спостерігати найближчі предмети при посередництві астрального зору, абсолютно так само, як він спостерігав би їх за допомогою фізичного зору.

Але як людина нездатна бачити окремі предмети своїм звичайним фізичним зором, хоча світлові промені ніде не перериваються, точно так же простий ясновидець не може бачити дуже віддалених предметів за допомогою свого астрального зору, хоча і астральні світлові промені теж не перериваються. У фізичній сфері, людина для того, щоб бачити за межами свого нормального зору, повинна користуватися телескопом. Подібним же чином у астральній площині, для того, щоб отримати більш чітке враження про предмети, що знаходяться на великій відстані, вона повинна скористатися яким-небудь пристосуванням, ніби доповненням до простого астрального зору. Це пристосування, однак, виходить з її власного астрального організму і полягає в особливій астральній здатності, яка діє, наче лінза телескопу, і збільшує зображення, що передаються променями з великої відстані, роблячи їх доступними для сприйняття розуму. Ця сила, так би мовити «телескопічності», хоча, насправді вона представляє собою лише видозміну «здатності мікроскопу», про яку ми говорили в розділі про просте ясновидіння. «Телескопічна» здатність проявляється по-різному: деякі можуть бачити лише на відстані небагатьох кілометрів, інші так само легко отримують враження з різних кінців земної кулі, а люди з виключно розвиненими здібностями можуть спостерігати сцени, що відбуваються на інших планетах.

Астральне бачення на великій відстані, зазвичай відбувається за допомогою того, що окультисти називають «астральним телескопом», близьким «астральному телеграфу», «астральному струму» тощо, які, всі, являють собою видозміни «астральної труби». «Астральна труба» утворюється шляхом встановлення постійного струму думки в астральній площині, скріплена потоком «прани», посланої разом із думкою. Цей струм думки, або «труба», ніби знищує відстань між двома окремими пунктами. Шляхом цього струму безперешкодно йдуть усі астральні коливання: астральні — світлові, астральні — звукові тощо. Астральна труба є засобом, за допомогою якого стають можливими найрізноманітніші психічні явища.

У разі астрального телескопічного бачення, або «просторового ясновидіння», ясновидець, свідомо чи несвідомо, встановлює астральну трубу, яка зв'яже його з окремим місцем дії. Астральні світлові коливання легше досягають його таким шляхом. Зовнішні враження зазвичай ідуть з усіх боків, ніби вимикаються, і розум отримує

враження лише з точки, що знаходиться у фокусі куди спрямована увага. Ці враження досягають ясновидця, посилюються його «телескопічною» здатністю і стають абсолютно ясно видимими його астральному зору.

«Астральна труба» зазвичай утворюється волею ясновидця або його сильним бажанням, яке має майже таку ж силу. Однак, іноді при сприятливих умовах, навіть слабка думка може створити астральний струм, і ясновидець буде бачити такі сцени і таких осіб, про яких зовсім не знав. Слабка і пасивна думка може увійти у зв'язок із іншими психічними струмами і бути відхилена в небажаному напрямку під впливом законів тяжіння і асоціації, причому в результаті можуть чинитися зовсім небажані впливи. Але волі людини зазвичай досить для того, щоб вимикати непотрібні струми і встановлювати з'єднання лише з бажаною особою або місцем. Багато осіб уміють добре керувати цією здатністю, у інших вона раптово з'являється і зникає, є й такі, які позбавлені її і можуть проявляти її лише під месмеричним впливом і т. д. Інші користуються склянкою кулею, «кристалом» або яким-небудь подібним предметом як легким способом для створення астральної труби.

«Кристал» є точкою відправлення, наче «окуляром» астральної труби. Ми можемо викласти тут лише основи цього важливого предмету для того, щоб дати читачам хоча б слабке уявлення про різні форми психічних явищ. Ми шкодуємо, що не маємо можливості навести описи цікавих випадків ясновидіння, зазначених різними письменниками. Доводити існування ясновидіння ми не беремося і повинні припустити, що читачі знають його як факт або, принаймні, не ворожі цій ідеї. Тут ми можемо лише коротко описати і пояснити явища ясновидіння, але доводити їх реальність скептикам ми не маємо можливості. Це таке питання, яке кожна людина, врешті-решт, сама повинна довести собі. Ніякі докази зовні, її не переконують.

Другий спосіб ясновидіння, який застосовується до предметів або місць, дуже віддалених у просторі, полягає в надсиланні туди астрального тіла, свідомо чи несвідомо, і спостереженні потрібних речей на місці за допомогою астрального зору. Це більш складний і рідше вживаний спосіб, ніж звичайний спосіб встановлення «астральної труби». Хоча багато осіб, мандруючи в астралі, спостерігають видовища, які, як вони думають потім, вони бачили уві сні або створювали в своїй уяві.

При описі астрального тіла ми говорили, що людина може посилати своє астральне тіло куди хоче, або мандрувати в астральному тілі по всій нашій планеті, хоча далеко не всі люди усвідомлюють цю здатність. Від початківця, у практиці цього виходу з тіла, потрібно багато праці та обережності.

Перебуваючи на місці, астральний мандрівник не обмежений вузьким колом, яке розкривається перед «астральною трубою», а може спостерігати все, що відбувається навколо нього. Його астральне тіло підкоряється його бажанням і волі, і прямує туди, куди йому наказано. Досвідченому окультисту лише варто побажати опинитися на відомому місці і його астрал зробить цю подорож зі швидкістю світлового променя або ще швидше. Звісно, недостатньо вправний окультист не володіє таким ступенем контролю над своїм астральним тілом і проявляє більшу чи меншу незграбність у керуванні ним. Люди часто мандрують під час сну в своєму астральному тілі; деякі з них мандрують несвідомо під час неспання. Але дуже мало хто досягає знання, що дає їм можливість виходити з фізичного тіла абсолютно свідомо і довільно, як під час сну, так і під час неспання. Астральне тіло завжди, навіть віддаляючись від фізичного, залишається з ним пов'язаним. Ми ще будемо говорити далі про астральне тіло. Тут ми лише згадаємо про нього для того, щоб пояснити випадки ясновидіння за допомогою астрального тіла, тобто Вищу форму ясновидіння з тих, які ми описали.

Ясновидіння минулого

Ясновидіння в часі, оскільки воно відноситься до відчуття минулих подій, досить часто зустрічається у людей, які розвивали в собі окультні здібності, і може бути визнано однією з перших ознак, що відрізняють окультистів.

Ця ж здатність, виражена неповно, зустрічається у випадкових «психиків», які не знають своїх власних сил. У таких людей ясновидіння в часі буває завжди більш-менш незадовільне, дає неповні образи і вводить в оману. Причини цього ми постараємося з'ясувати. Те твердження, що людина за допомогою астрального зору може бачити минулі події, потребують зовсім іншого пояснення, ніж ясновидіння у просторі. При ясновидіння в просторі, людина бачить те, що відбувається в даний час в іншому місці. При ясновидіння в часі, вона повинна бачити те, що, либонь, вже пройшло і більше не існує. Ці слова — «либонь пройшло» — і служать ключем до розуміння ясновидіння в часі. Окультисти знають, що нічого не зникає і, що в вищих площинах матерії, продовжують існувати постійні і незмінні «записи» усякої сцени, вчинку, думки або явища, які коли-небудь трапилися. Ці акашичні «записи» перебувають не в астральній площині, але в площині більш високій і лише відбитий в астралі подібно тому, як небо і хмари відбиваються в озері. І як це зображення на воді може бути спотворено брижами і хвилями, точно так же астральні сховища «записів» минулого можуть бути перекручені і

дати неправильні враження внаслідок хвилювань, що відбуваються в «астральному світлі». Внаслідок цієї подібності, окультисти з найдавніших часів користуються «водою», як символом астрального світла.

Акашичні «записи» містять у собі картини всього минулого, і той, хто має до них доступ, може читати минуле абсолютно так само, як він читає розкрити книгу. Але лише вельми далеко просунуті в своєму розвитку розуми можуть мати вільний доступ до цих «записів» і мають здатність читати їх. Інші окультисти, яких набагато більше, набувають здатність читати акашичні «записи» лише по їх астральним відбиткам. При цьому процес читання акашичних «записів» мало схожий на читання, як ми розуміємо це слово, але абсолютно аналогічне спогляданню картин кінематографа. Події відбуваються перед глядачем, як вони насправді свого часу відбувалися, повторюючись нескінченне число разів.

Початківцям важко пояснити властивості акашичних «записів». У нас немає слів для їх пояснення, і навіть люди, які глибоко вивчили окультизм, мають лиш часткове розуміння потаємної таємниці акашичних «записів». Тому, дуже важко сподіватися, щоб нас зрозуміли люди, початківці у вивченні окультизму. Ми можемо дати тут лише вельми недосконалу ілюстрацію тих фактів, про які ми говоримо. У мозку кожної людини існують мільйони клітин і ці клітини містять у собі спогади про минулі події, думки та дії. Ми не можемо довести існування цих спогадів ні мікроскопом, ні хімічним аналізом, а тим часом вони існують у мозку і можуть бути оживлені і викликані на світло. Спогад про всякі дії, думки або вчинки залишається протягом усього життя в мозку людини, хоча вона не завжди знає про них. Читач, на підставі цієї ілюстрації повинен бути у змозі скласти собі уявлення про «акашичну» пам'ять природи. У мозкових клітинах великої пам'яті всесвіту зареєстровані і зберігаються спогади всього, що було раніше. Ті, хто має доступ до цих «записів», може читати їх з усією точністю, а хто бачить їх астральні відбитки, може читати з більшим чи меншим ступенем наближення до істини. Ось найбільше, що ми можемо запропонувати для пояснення незрозумілого. Хто підготовлений до прийняття істини, прихованої в цих словах, побачить проблиск її, інші ж повинні чекати до тих пір, поки не будуть готові.

Ясновидіння майбутнього

Ясновидіння в часі, що відноситься до пророкувань або передбачень майбутнього, ще важче дається поясненню. Ми не будемо робити спроб у цьому напрямі і лише скажемо, що в астральному світлі можна знаходити слабкі і недосконалі відбитки дії великого закону причин і наслідків, ті «тіні, які кидають вперед прийдешні події». Далеко не всі люди мають здатність ближчого і безпосереднього знайомства з майбутніми явищами на вищих площинах. Більшість, навіть окультисти, мають задовольнятися їх тіннями, або відбитками в астральному світлі. Ці відбитки не можуть бути точними. Але існують вищі площини, і, завдяки здатності проникати туди своїм внутрішнім зором, деякі окремі особистості, які жили в різні століття, могли заглядати в майбутнє. Причому сили цих людей набагато вище жалюгідних здібностей в астральній площині, які здаються дивними, але зовсім не цінуються так високо тими, хто далі пішов уперед. Ми шкодуємо, що ми повинні пройти цю частину в кількох словах, лише натякнувши на істини, слабкими проблисками розкриті навіть самим невтомним дослідникам.

Але ми знаємо дуже добре, що люди завжди отримують потрібне світло якраз тоді, коли готові до сприйняття його, — ні на мить раніше чи пізніше. Тому, не можна прискорити знайомство людей з ідеями, до яких вони ще не готові. Все, що ми можемо зробити, це кинути кілька слів і натяків, та бажати, щоб вони з'явилися насінням майбутній багатих жнив.

Ясночуття

Ясночуття є чуття на астральній площині за допомогою астральних почуттів. Майже все, що ми говоримо про ясновидіння, однаково вірно і щодо ясночуття, єдина відмінність між ними полягає у вживанні різних астральних органів. Просте ясночуття подібне простому ясновидінню, ясночуття на відстані близьке ясновидінню на відстані, ясночуття минулого подібне ясновидінню минулого; навіть ясновидіння майбутнього має тень подібності з такими ж явищами ясночуття. Деякі ясновидці, в той же час і ясночутці, інші — позбавлені останньої можливості, або здатності. Потім є й такі люди, які можуть бути зараховані до ясночутців, а між тим вони не мають здатності бачити в астральному світлі. Взагалі кажучи, ясночуття є більш рідкісна здатність, ніж ясновидіння.

Психометрія

Подібно тому, як ми іноді згадуємо, мабуть, забуту річ, побачивши те, що з цією річчю пов'язано в нашій пам'яті, достоту так ми іноді, торкнувшись речей, пов'язаних з яким-небудь місцем або подією, можемо відкрити астральне віддзеркалення акашичних записів минулої події і побачити картини давно минулі. Либонь, встановлюється якийсь зв'язок між матеріальними предметами і акашичними «записами», котрі містять у собі картини минулих подій. Металева річ, камінь, тканина або пасмо волосся можуть відкрити нам психічне бачення явищ, поєднаних з ними у минулому; точно так само за допомогою шматочка одягу, листка або пасма волосся живої людини ми можемо поставити себе в психічний контакт із нею, і встановлені таким чином стосунки допоможуть нам провести «астральну трубу». Психометрія лише одна із форм ясновидіння, створювана за допомогою встановлення з'єднувальних ланок між людьми і явищами через який-небудь предмет. Психометрія не представляє собою окремого класу психічних явищ, але є лише видозміна інших форм ясновидіння, причому в ній іноді з'єднуються кілька видів ясновидіння.

Як розвивати психічні сили

Нам часто задають питання, яке, ймовірно, вже цікавить більшість наших читачів, особливо тих, у яких ще не виявилось ніяких помітних проявів психічної сили, а саме: як може людина розвинути «психічну силу», яка знаходиться в ній у прихованому стані?

Існує багато способів такого розвитку, з яких рекомендується лише декілька; більшість же з них небажані, а деякі навіть напевно шкідливі.

Зі шкідливих способів досі деякі ще знаходяться в користуванні у диких народів, іноді навіть їх продовжують триматися піддані омані люди нашої раси. Ми маємо тут на увазі такі засоби, як вживання дурманного зілля, танці крутінням, чаклунство, огидні ритуали чорної магії та інші подібні дії. Ці дії мають на меті викликати ненормальний стан, подібний отруєнню, який так само, як сп'яніння алкоголем і одурманення наркотиками, в результаті приводить людину до психічної та фізичної загибелі. Ті хто користується цими засобами, дійсно розвивають в собі нижчий вид психічної, або астральної сили, але вони незмінно притягують до себе астральні істоти негативного характеру і часто піддаються впливам, яких старанно уникають розсудливі люди. Ми обмежимося тут лише застереженням проти таких дій і їх результатів. Наша праця призначена для підняття розвитку наших учнів, а не для того, щоб зводити їх до рівня послідовників чорної магії.

Інші дії, більш-менш небажані, хоча і не абсолютно шкідливі в тому сенсі, в якому ми говорили, часто спостерігаються як у індусів, так і на Заході. Ми маємо на увазі способи самогіпнотизації і гіпнотизації інших, з метою зробити або викликати у них психічний стан, в якому загіпнотизовані люди отримують можливість вловити пробіски астрального світу. До числа способів цього роду відноситься пильне вдивляння в який-небудь блискучий предмет, поки не прийде стан трансу, або повторення якої-небудь одноманітної формули, що наводить дрімоту. До цього ж розряду ми зараховуємо звичайний процес гіпнотизування однієї людини іншою з метою викликання ясновидіння. Крім загальновідомого гіпнотизму, знайомого європейській науці, існує ще вища форма гіпнотизму, відома окультистам, але там процес гіпнотизації іде у зовсім іншій площині. Окултисти неохоче користуються цим способом, за винятком деяких випадків, які ведуть до блага. Ці способи не можуть бути відомі звичайним гіпнотизерам, які, на жаль, часто не лише мають дуже недосконалі окультистні знання і досвід, а й знаходяться на вкрай низькому ступені морального розвитку. З огляду на дуже багато небезпек, які полягають у віддаванні своєї волі іншій людині, ми застерігаємо наших читачів і радимо їм не дозволяти проводити над собою досліди гіпнотизування.

Існують два способи психічного розвитку, якими користуються йогини, про які ми хочемо дати уявлення читачам. Перший, і вищий, спосіб полягає в розвитку психічних сил попереднім розвитком духовних здібностей і властивостей. Тоді психічними силами можна користуватися у повній мірі і цілком свідомо, без будь-яких попередніх спеціальних вправ, позаяк вище досягнення веде за собою і нижче.

Йогини, прагнучи до духовної досконалості, задовольняються лише попутним інтелектуальним, тобто абстрактним, знайомством із психічними силами, не прагнучи розвивати у себе здібностей практичного користування ними. Потім, набуваючи вищого духовного знання і розвитку, вони разом із тим набувають і вміння користуватися психічними силами, які робляться слухняним знаряддям у їхніх руках в силу їх глибоких знань.

В кінці нашої книги цієї серії ми вкажемо хід цього розвитку, останній розділ буде присвячено вказівці шляху духовного досягнення.

Існує, однак, інший шлях, яким користуються деякі учні йогинів для розвитку в собі психічних здібностей, вважаючи за краще отримувати це знання дослідним шляхом і вправою раніше, ніж перейти на духовну площину. Ми вважаємо цей шлях вірним, якщо лише початківець-окультист не дивитиметься на психічну силу, як на кінець досягнення, і якщо він завжди буде натхненний гідними цілями і не допустить, щоб інтерес, збуджений в ньому астральною площиною, відволік його увагу від його головної мети — духовного розвитку. Деякі з учнів йогинів слідуєть цьому плану, перш за все підпорядковуючи тіло духу, а потім — інстинктивний розум інтелекту і контролюючи все це волею. Перші кроки панування над тілом викладені нами в книзі «Наука про дихання» і ще більш роз'яснені та доповнені в книзі «Хатха-йога». Форми розумового контролю над тілом представляють самі по собі окреме питання для розгляду. Якщо читач захоче зробити деякі досліді для того, щоб переконатися в правильності методу, ми рекомендуємо йому перш за все прагнути придбати контроль над собою і практикувати зосередження думок по можливості в абсолютній тиші. У багатьох із читачів, напевно, вже були прояви «психічних» здібностей і тоді їм найкраще практикуватися по лініях, відповідних проявам, які вони вже мали, тобто, прагнути розвивати ті здібності, які вже з'явилися.

Якщо це телепатія — займіться взаємною передачею думок з ким-небудь із ваших друзів і уважно стежте за результатами. Невелике тренування робить дива. Якщо це ясновидіння — ви можете вправлятися із кристалом або зі склянкою чистої води, щоб допомогти своєму зосередженню і започаткувати «астральну трубу». Якщо це психометрія, то практикуйтеся в ній, беручи в руки який-небудь предмет, — камінь, монету, ключ, — і, сидячи тихо і в мовчанні, відзначаєте у пам'яті миготливі враження в розумі, і які спочатку лише дуже неясно будуть проявлятися перед свідомістю.

Але не дозволяйте собі надмірно захоплюватися психічними дослідіми — вони дуже цікаві й повчальні, але вони не мають істотного значення для вищого духовного розвитку, хоча можуть сприяти йому.

Нехай ваш розум буде завжди спрямований на мету, якої ви повинні досягти, — а саме: на прагнення до розвитку вашого справжнього «Я», на вміння відрізнити справжнє «Я» від помилкового і на ще більш високе усвідомлення вашої єдності з усім сущим.

Хай буде з читачем мир! Якщо коли-небудь він відчує потребу в нашій симпатії і духовній допомозі, нехай він лише покличе нас у мовчанні, і ми відповімо йому.

Читання сьоме. ЛЮДСЬКИЙ МАГНЕТИЗМ

Людський магнетизм це явище абсолютно відмінне від того, що називають особистим магнетизмом. Особистий магнетизм є властивість розуму і відноситься до предмету динаміки думки. Людський магнетизм, навпаки, є прояв «прани» і відноситься до діяльності фізичного організму.

Термін «людський магнетизм» дуже слабо висловлює вкладену в нього ідею, але, як і багато інших термінів, вживається за відсутністю кращого і щоб уникнути створювання нових слів, які лише збивали б з пантелику читача. У санскритській мові є термін, який абсолютно точно виражає різні явища духу, душі, тіла і природи. Але Заходу чужа санскритська термінологія і нам доводиться задовольнятися тим, що у нас є. Коли східна філософія стане краще знайома західним читачам, багато існуючих тепер труднощів зникне.

Ми вважаємо за краще термін «людський магнетизм» терміну «тваринний магнетизм», позаяк останній зазвичай зміщується з деякими проявами месмеризму. Обидва терміни однаково не зовсім точні, бо здатність, або властивість, на яку вони вказують, належить однаково як людині, так і тваринам. Різниця в тому, що людина може керувати своїм магнетизмом за допомогою своєї волі чи думки, тоді як тварини користуються ним несвідомо, без допомоги інтелекту і без контролю волі. Взагалі кажучи, і тварини, і людина, несвідомо, безперервно виділяють магнетизм, або «пранічну» енергію, але людина відповідного тренування, яка вміє керувати своєю волею, може за бажанням або зупинити, затримати в собі потік магнетизму, або посилити його закінчення і з більшою силою спрямувати його в бажане місце.

Вона може також користуватися своїм магнетизмом, поєднуючи його з уявними хвилями для того, щоб надати їм більшої енергії та сили.

Ризикуючи навіть бути звинуваченими в непотрібних повтореннях, ми прагнемо відобразити в розумі читачів ту ідею, що пранічна енергія, або людський магнетизм, — це явище, абсолютно відмінне від уявної сили і взагалі від будь-яких проявів енергії, що вкладається в думки, хоча, як вище сказано, пранічна енергія може бути відправлена разом із уявними хвилями. Ця енергія є просто сліпа сила природи, як електрика та інші подібні сили, але, яка піддається дії волі людини і людина може користуватися нею свідомо чи несвідомо, з розумінням або без розуміння, мудро або нерозумно. Ця сила не проявляє розумної дії, крім тих випадків, коли нею керує свідомий

розум людини. «Людська електрика» була б для неї більш підхожа, ніж «людський магнетизм», бо ця сила більше схожа на електрику, ніж на магнетизм.

Відзначивши це, ми будемо продовжувати користуватися терміном «магнетизм», але просимо читача пам'ятати, що саме ми під цим словом розуміємо.

Людський магнетизм є форма пранічної енергії. У нашому першому читанні ми вже сказали дещо щодо прани. Прана є універсальна енергія, яка виявляється в найрізноманітніших видах, у всіх живих і неживих предметах. Всі види сили, або енергії, є лише прояви прани. Електрика є форма прани, точно так же сила тяжіння і також людський магнетизм. Прана — один із семи початків людини і в більшій, або в меншій кількостях, вона знаходиться в усіх людських організмах.

Людина отримує прану з повітря, яким вона дихає, з їжі, яку вона їсть, з води, яку п'є. Якщо людині бракує прани, вона стає слабкою, — в ній мало життя, кажуть у таких випадках. Коли запас прани в людині достатній, вона стає активною, бадьорою, енергійною, «повною енергії». У нашій невеликій книжці «Наука про дихання» ми даємо вказівки відносно накопичень і збережень прани за допомогою правильного дихання, а в книзі «Хатха-йога» ми вказуємо найкращі способи добування прани з їжі та питва.

Кількість прани, наявна в запасі в організмах різних людей, дуже різна. Деякі переповнені праною і випромінюють її із себе, як електрична машина, змушуючи всіх людей, які стикаються з ними, відчувати збільшену життєдіяльність, бадьорість і здоров'я. Іншим, навпаки, настільки не вистачає прани, що, перебуваючи в товаристві інших людей, вони поповнюють свій недолік життєвої сили, витягаючи її з інших організмів. І в результаті, здорові й сильні люди, які побували в товаристві таких слабких людей, теж відчують себе слабкими і втомленими. Деякі люди такого роду, які не вміють самі створювати собі запас прани, робляться буквально вампірами і живуть магнетизмом інших людей, хоча зазвичай самі не усвідомлюють цього. Але є інші, які розуміють, що можуть жити таким чином за рахунок сили людей, які наближаються до них і вони робляться свідомими вампірами. Свідоме користування цією здатністю вилучення сили з живих людей, є однією з форм чорної магії і вона неминуче веде за собою, у тих хто користується нею, зупинку духовного розвитку й інші згубні наслідки. Але людина ніколи не може стати жертвою такого вампіризму, свідомого чи несвідомого, якщо лише дізналася і зрозуміла подробиці прояву тваринного магнетизму і його закони.

Людський магнетизм або пранічна енергія, є наймогутніша лікувальна сила в природі; і в тій чи в іншій формі, ця сила завжди застосовується у випадках так званого «психічного лікування». Користування пранічною енергією — це одна з найстаріших форм природного лікування і можна сказати, що вживання її стало майже інстинктивним у людей. Дитина, яка вдарилася об щось, біжить до матері, яка торкається забитого місця і цілує це місце та гладить його рукою, і через кілька миттєвостей біль минає. І коли ми наближаємося до когось-небудь, хто дуже страждає, найприродніший наш рух — покласти йому руку на чоло або погладити по руці. Це інстинктивне користування своєю рукою є спосіб передачі магнетизму тому, хто його потребує. І зазвичай горе або біль людини полегшується дотиком дружньої руки. Притискання заплаканої дитини до грудей є інша форма інстинктивної дії для тієї ж мети. Магнетизм матері виходить з неї, виштовхується її люблячою думкою і дитина заспокоюється, стихає і відчуває себе добре. Людський магнетизм може бути направлений з організму за допомогою бажання або думки, або може бути переданий іншій особі безпосередньо за допомогою рук, дотиком тіла, поцілунком, диханням та іншими подібними засобами. Ми будемо говорити про це питання більш детально в читанні восьмому, присвяченому «окультурним способам лікування».

Дати просте і ясне пояснення того, що таке людський магнетизм, неможливо не заглибившись дуже глибоко в окультні вчення, малодоступні для початківця. Для того, щоб розповісти, що таке людський магнетизм, ми повинні сказати, що таке прана, а для того, щоб розповісти, що таке прана, ми повинні дійти до самого кореня питання і відкрити істинну природу і походження «енергії». Тобто ми повинні зробити те, чого не в змозі зробити сучасна наука, але, що можуть пояснити глибокі окультні вчення тим, хто досяг потрібного ступеня розуміння шляхом повільної, наполегливої і поступової праці.

Нам можуть сказати, що ми очікуємо дуже багато, коли ми просимо читачів прийняти як істину положення, що існує таке явище, як людський магнетизм, або пранічна енергія істинної природи, яких ми пояснити не можемо. Відповідаючи на таке зауваження, ми можемо сказати, що є дуже багато речей, які можуть бути доведені лише їх результатами, саме ж явище, в простих і ясних словах пояснено бути не може. Візьмемо, наприклад, електрику або магнетизм — існування їх доводиться нам на кожному кроці в нашому повсякденному житті, але доводиться лише результатами їх дії; що ж стосується їх істинної природи, то про це фізика говорить дуже мало такого, що може бути зрозуміло і засвоєно.

Точно так само йде справа з іншими проявами пранічної енергії, з людським магнетизмом. Для доказу його існування ми повинні шукати результатів його дії, а не намагатися розібратися чи вирішити таємницю загального джерела всіх форм енергії-прани.

Але нам на це заперечать, що результати дії електрики і магнетизму очевидні і безперечні, кожен може легко бачити ці результати; тим часом результати дії людського магнетизму, або пранічної енергії, ніде і ні в чому не спостерігаються. Це заперечення завжди здавалося нам кумедним, коли ми зіставляли з ним той факт, що будь-який рух тіла, від могутніх зусиль гіганта, що піднімає вагу, до тремтіння повік дитини при плачі, є прямий результат дії і прояву людського магнетизму або пранічної енергії.

Фізіологи називають причину зазначених явищ «нервовою силою» або іншими подібними іменами, але це і є саме те, що ми називаємо людським магнетизмом, — формою пранічної енергії. Коли ми хочемо підняти палець, ми робимо зусилля волі, якщо цей рух свідомий, або якщо в основі лежить підсвідоме бажання, потрібне зусилля робить інстинктивний розум. Що значить це зусилля? Це означає, що до м'язів, які керують рухом пальця, надсилається деяка кількість людського магнетизму. М'язи напружуються і палець піднімається. Те ж саме відбувається при кожному русі тіла, як при створюваному свідомим зусиллям, так і при створюваному підсвідомим зусиллям. Кожен крок, який ми робимо, відбувається за допомогою того ж самого процесу, кожне слово, яке ми вимовляємо, кожна сльоза, яку ми проливаємо, кожне биття серця, — все створюється людським магнетизмом, керованим свідомою волею або веліннями інстинктивного розуму.

Магнетизм надсилається по нервах абсолютно так само, як телеграми надсилаються по дротах, що йдуть в усі кінці Землі. Нерви — це телеграфні дроти і по ним безперервно проходить струм, що передає депеші. І як до самого останнього часу вважалося неможливим посилати телеграми без дротів, так передача нервових струмів без допомоги нервів здається неможливою нашій фізіології. Тим часом людський магнетизм або нервова сила, може передаватися і без допомоги нервів і навіть посилатися на відстані. Наука недавно відкрила принципи бездротового телеграфу, а окультисти вже багато століть тому знали, що людський магнетизм може передаватися від особи до особи через астральну атмосферу без посередництва системи нервових дротів.

Ми сподіваємося, що читачам стає більш зрозумілою система людського магнетизму.

Як ми вже сказали, людський магнетизм береться організмом людини з повітря, яким вона дихає, з води, яку вона п'є, з їжі, яку вона їсть. Людина — це апарат в лабораторії природи для вилучення магнетизму з усього, з чим вона стикається. Витягнутий людським апаратом магнетизм, зберігається в нервовій системі, де є великі запаси його, вкладені в цілій мережі акумуляторів, з яких «сонячне сплетіння» є центральним і головним. З цих акумуляторів, магнетизм береться розумом і почуттями та надсилається туди, де він потрібен для найрізноманітніших цілей. Коли ми говоримо, «береться розумом чи почуттями», це зовсім не означає, що розум або почуття повинні діяти свідомо. Навпаки, не більше п'яти відсотків усіх учинків людини є результатом прояву свідомої волі. Решта дев'яносто п'ять відсотків дій людини і її організму відбуваються інстинктивним розумом, який відає функціями тіла, — роботою внутрішніх органів, — процесами травлення, засвоєння, виділення, кровообігу та іншими сторонами життя фізичного організму, які всі, цілком або частково, перебувають у віданні інстинктивного розуму.

Зі сказаного не слід робити висновок, що магнетизм коли-небудь відсутній у будь-якій частині тіла. Навпаки, будь-яка частина тіла завжди містить у собі більший чи менший запас магнетизму, причому розміри запасу залежать від загальної життєвості даної особи. Життєвість організму, в тій чи іншій його частині, визначається саме кількістю прани, або людського магнетизму в усій системі та в її частинах.

Дійшовши до цього місця, читачеві буде дуже корисно освіжити в пам'яті те, що він раніше, напевно читав або чув про нервову систему і про її будову, про нервові клітини, про ганглії, про сплетіння та інше. Це допоможе йому скласти чітке уявлення про процес розподілу запасу магнетизму в тілі.

Нервова система людини розділена на два відділи, а саме: цереброспинальна (або спинномозкова) система і симпатична система. Цереброспинальна система складається з усіх тих частин нервової системи, які вкладені в порожнині черепа і каналу спинного хребта, тобто, у головному і спинному мозку разом із нервами, що виходять від спинного мозку. Ця система управляє функціями тваринного життя: бажанням, відчуттям тощо. Симпатична система включає в себе всі ті частини нервової системи, які розташовані переважно в грудній і черевній порожнинах і, які пов'язані з внутрішніми органами. Ця система управляє несвідомими процесами — зростання, живлення тощо, — під контролем і наглядом інстинктивного розуму.

Цереброспинальна, система служить зору, слуху, смаку, нюху і дотику. Вона ж служить для прояву рухових імпульсів і взагалі нею користується «Я» для того, щоб думати, тобто, вона служить для прояву свідомості та інтелекту. Це інструмент, за допомогою якого «Я» може сполучатися із зовнішнім світом за посередництва органів

чуття. Цю систему порівнюють з великою системою телефонних дротів у якій мозок є центральною станцією, а спинномозкова колона і нерви є передавальними станціями, кабелями та дротами.

Мозок є великою масою нервової тканини і складається з трьох частин: великого мозку або півкуль, що займають передню, середню і задню частини черепа; мозочка, який займає нижню і задню частину черепа, і довгастого мозку, який є розширеним початком спинного мозку і лежить під мозочком.

Великий мозок — це орган інтелекту і також духовного розуму, який повільно розвивається; зауважте, лише орган, тобто знаряддя прояву, а не сам інтелект, або духовний розум. Мозочок — це орган інстинктивного розуму. Довгастий мозок є верхня частина спинного мозку і від нього, так само, як від великого мозку, йдуть нерви до різних частин голови та до деяких органів грудної та черевної порожнини, а також до органів дихання.

Спинний мозок наповнює внутрішню частину хребетного каналу. Це довга маса нервової тканини, від якої, у місцях з'єднання деяких хребців, ідуть на сторони розгалуження, що переходять у нерви сполучені з усіма частинами тіла. Спинний мозок схожий на головний телефонний кабель, від якого йдуть у сторони дроти до окремих телефонів.

Симпатична система складається з подвійного ланцюга ганглій, або нервових вузлів, розташованих по обидва боки спинномозкової колони, і з ганглій, що знаходяться в різних місцях голови, шиї, грудей і черевної порожнини. Ці ганглії з'єднані між собою нервовими волокнами, а з цереброспінальною системою — руховими і сенсорними (чутливими) нервами. Від ганглій волокнисті відгалуження йдуть до різних органів тіла, до кровоносних судин і так далі. У різних частинах тіла, нерви зустрічаються і утворюють так звані нервові сплетення. Симпатична система управляє мимовільними процесами: кровообігу, дихання і травлення.

За допомогою цієї дивовижної системи діє людський магнетизм, або пранічна енергія (або «нервова сила», якщо читачі віддають перевагу більш науковому терміну).

Імпульси, що йдуть від розуму через мозок, беруть магнетизм з акумуляторів організму і направляють його до всіх частин тіла або до якої-небудь однієї частини тіла, по дротах нервової системи. Без цього магнетизму, серце не буде битися, кров не буде рухатися, легені не будуть дихати — жоден орган не буде функціонувати. Словом, весь механізм тіла повинен зупинитися, якщо припиниться доступ магнетизму. Навіть мозок не може виконувати свої розумові функції, якщо в ньому немає достатнього запасу прани або якщо приплив свіжої прани припиняється під час його роботи. Вчення йогинів говорить про одну частину нервової системи більше, ніж західна наука. Ця частина — сонячне сплетіння. Фізіологи вважають сонячне сплетіння просто сплутаною грудкою симпатичних нервів і не надають йому великого значення. Вчення йогинів говорить, що це — одна з найважливіших частин нервової системи, а саме, що це найбільший акумулятор пранічної енергії, звідки вона передається в менші акумулятори, розсіяні по всьому тілу, і до різних органів. Сонячне сплетіння розташоване ззаду нижньої частині шлунку; по обидва боки спинного мозку. Воно складається з білої і сірої мозкової речовини так само, як головний і спинний мозок. Воно грає набагато важливішу роль у житті людини, ніж це прийнято думати. Людину можна вбити ударом у сонячне сплетіння. Призові бійці добре знають властивості сонячного сплетіння і часто прагнуть паралізувати свого супротивника ударами, які відбиваються на цій області, хоча слід зазначити, що ці удари відносяться у них до числа заборонених, які представляють небезпеку для життя. Назва цього сплетіння «сонячне» дуже вдала, бо з цього місця, як із сонця випромінюється енергія та сила до всіх частин тіла і навіть великий мозок залежить у своїй роботі від роботи та енергії, посланої сонячним сплетінням.

Точно так же, як кров проникає в усі частини організму за допомогою артерій і менших кровоносних судин, які закінчуються крихітними тонкими «волосяними» судинами, так і людський магнетизм або пранічна енергія, проникає в усі частини організму за допомогою дивовижної і складної нервової системи дротів, кабелів і акумуляторів. Червона, багата киснем артеріальна кров будує і ремонтує клітини й доставляє матеріал, потрібний для безперервного відновлення тканин, що йде в тілі під керуванням вірного слуги людини — інстинктивного розуму. Але без магнетизму не було б життя, позаяк уся дія складної кровоносної системи залежить від пранічної енергії, яка є рушійною силою організму.

Здорове людське тіло, з голови до ніг повне цієї дивовижної сили, яка змушує діяти всю машину і яка володіє силою і значенням не лише на фізичній площині, а й на астральній, як ми це далі побачимо.

Але необхідно пам'ятати, що за всією цією роботою розподілу, стоїть інстинктивний розум, який підтримує постійну вимогу на магнетизм, збирає його в акумулятори і потім бере з них та посилає в різні частини тіла, стежачи за тим, щоб у жодній частині тіла не бракувало прани. І, якщо яка-небудь частина організму потребує посиленого притоку магнетизму, інстинктивний розум незмінно відповідає на її вимогу і посилає їй потрібну кількість прани. Але інстинктивний розум дуже ощадно ставиться до запасу прани, наявного в організмі і він дозволяє витрачати лише невеликий відсоток наявного запасу, стежачи за тим, щоб тіло не розтратило свого багатства і не виявилось банкрутом. Хоча в той же час, інстинктивний розум зовсім скупий і, якщо організм

здоровий і в нього йде постійний та рясний приплив прани зі сторони, інстинктивний розум так само щедро роздає свої багатства. І тоді людина випромінює з себе магнетизм, наповнює ним усю астральну і фізичну атмосферу навколо себе — і це відчуває кожен, хто стикається з нею. У четвертому читанні, описуючи ауру людини, ми говорили про ауру третього початку або прану, яка і є аура людського магнетизму.

Цю ауру можуть відчувати дуже багато людей, а люди, які володіють деякою мірою ясновидіння, можуть навіть її бачити. Бувають ясновидці, які бачать пересування магнетизму по нервовій системі людини.

На невеликій відстані від тіла, аура магнетизму схожа на хмару кольору електричної іскри; іноді її порівнюють з радіацією трубки з Х-променями. Ясновидці помічають іскри, що відділяються від кінчиків пальців осіб, які лікують магнетизмом або роблять месмеричні пасси. І точно так само, особи, які вважають себе ясновидцями, розрізняють іноді ніби хмару, що огортає людину і схожа на випаровування, які піднімаються від нагрітої землі, безбарвне, але пульсуюче і вібрує.

Людина, здатна на сильну концентрацію і, яка володіє тренуваною думкою, викидає велику кількість магнетизму разом зі своїми уявними хвилями. Взагалі, будь-яка уявна хвиля більш-менш насичена магнетизмом, але слабо концентровані думки негативного характеру беруть так мало магнетизму, що його можна зовсім не брати до уваги, якщо порівнювати ці думки з думками людини, яка розвинула і натренувала свої розумові здібності.

Важливий пункт відмінності між сучасним натуралістом і окультистом полягає в питанні про можливість або неможливість передачі магнетизму, або нервової сили, як його називає наука. Фізіологи стверджують, що, хоча нервова сила, безсумнівно; існує і дійсно робить у тілі все те, що окультисти приписують прани, проте вона вкладена в межі нервової системи і перейти її кордонів не може. Тому, вони заперечують багато з явищ, причиною яких є людський магнетизм, діючий поза тілом, і розглядають окультні вчення, як творіння людей, які володіють надмірною уявою. Окультисти ж, зі свого боку, знають, що магнетизм може виходити за межі нервової системи, постійно виходить і надсилається часто на великі відстані від тіла людини, в якому він був накопичений. Докази окультного вчення з цього питання можна знайти, лише потрібно захотіти шукати істину без будь-якої упередженої думки і не заперечувати фактів, коли вони будуть приходити.

Перш ніж іти далі, ми хочемо ще раз нагадати нашим читачам, що людський магнетизм є лише прояв або форма прани і, що прана не створюється заново для потреб людей. Вона існує в природі в готовому вигляді. І коли ми говоримо, що людина збільшує кількість магнетизму в своїй системі, вона робить це, просто притягаючи до себе потік прани і витягуючи її з великого запасу природи, шляхом дихання, пиття і харчування. Поглинений таким чином запас прани або отриманий з повітря, їжі та питва, як ми далі побачимо, може бути значно збільшений свідомим бажанням або силою волі. Але кількість прани у всесвіті постійна і незмінна. Її не можна ні збільшити, ні зменшити. Прана – це енергія, кількість якої постійна.

В п'ятому уроці ми говорили читачеві, що, коли думка надсилається з силою, вона звичайно несе з собою кількість прани або магнетизму, який ще більше посилює її, і іноді чинить дуже сильну дію. Ця прана або магнетизм, найреальнішим чином оживляє думку і робить її майже живою істотою. Будь-яка позитивна думка, добра чи зла, більш-менш сильно насичена праною або магнетизмом. Людина сильної волі, посилюючи бадьорі і живі думки позитивного характеру, несвідомо (або свідомо, якщо вона вміє) посилює з ними запас прани або магнетизму, який завжди пропорційний напрузі енергії з якою була послана думка. Думка, що посилюється тоді коли людина перебуває у владі сильної емоції також, зазвичай, рясно насичена праною. Багато людей: ораторів, проповідників тощо, як ми вже говорили, прекрасно вміють користуватися цими властивостями магнетизму і надають своїм словам і думкам незвичайної переконливості. Ми повернемося до цього питання в читанні 10-му, коли будемо говорити про астральний світ.

Прана дуже сильно піддається спрямованим на неї думкам і бажанням, як у тих випадках, коли людина хоче притягнути до себе побільше прани, так і в тих випадках, коли вона хоче послати її від себе. Тому, кількість прани ввібрана в себе людиною, може бути вельми сильно збільшена. Величезну допомогу тут можуть надати вчення йогинів щодо дихання, їжі та харчування. Але, взагалі кажучи, думка, бажання або очікування, що лежать у душі людини, самі по собі збільшують кількість поглиненої прани. І подібним же чином воля або бажання людини, збільшивши кількість прани, якою насичена послана думка, значно збільшують силу дії цієї думки на інших або на саму людину.

Говорячи зрозуміліше, якщо людина в той час, коли вона дихає, п'є або їсть, буде складати ментальний образ поглинання прани, тобто малювати собі картину того, як її організм поглинає прану, вона цими думками запустить деякі окультні закони, на підставі яких, із введеної в організм матерії дійсно звільниться більша кількість прани, і в результаті, організм отримає більше посилення. Спробуйте зробити дослід. Зробіть кілька глибоких вдихань, подумки малюючи собі, що ви поглинаєте велику кількість прани, і в результаті ви неодмінно відчуєте дуже значні припливи сил. Це варто спробувати, коли ви відчуваєте себе втомленим і втратили сили. Подібним же чином

випийте склянку води, маюючи собі, що ви витягаєте з води розміщену в ній прану і ви отримаєте такий же результат, як у першому випадку. Точно так само, під час їжі, повільно пережовувати страву, тримаючи в розумі, що ви намагаєтеся витягти з їжі всю прану, яка в ній є, і ви отримаєте набагато більше підкріплення і посилення від їжі, ніж звичайно. Такі прості засоби дуже допомагають людям і дають їм можливість відчувати себе сильніше і, в свою чергу, допомагати іншим. Нехай читача не бентежить удавана простота описуваних способів ментального впливу на прану, і нехай це не зменшує в його очах їх цінність. Ми сподіваємося, що він випробує на собі рекомендовані уявні прийоми і тоді упевниться в їхній користі та значенні.

В силу того ж самого закону, думка, що посиляється з яскравим ментальним образом, буває сильно насичена праною і досягає величезної швидкості та сили дії у порівнянні зі звичайною думкою; практика ще більше збільшує силу надісланих таким чином думок. Але нехай читач буде обережний і не посиляє злих думок, особливо з яскравими образами. Ми вже вказували раніше, в читанні п'ятому, наскільки великий шанс того, що злі думки людини повернуться проти неї самої.

Людський магнетизм дозволяє робити з собою цілий ряд цікавих дослідів. Якщо збереться гурток людей, зацікавлених у даному питанні, то він може спробувати наступний дослід. Нехай кілька людей сядуть у коло, тримаючи один одного за руки, і нехай всі уявляють собі, що по колу йде сильний струм магнетизму, причому всі повинні уявляти собі струм, який іде в одну сторону. Дуже зручно уявляти собі, що струм іде за рухом годинникової стрілки, зліва направо. Якщо в колі знаходиться дванадцять чоловік, то нехай один буде 12-м, інший — 1-м, третій — 2-м і т. д. І нехай усі одночасно уявляють собі, як переміщується струм прани. Якщо гурт гармонійний і умови сприятливі, ті, хто беруть участь, невдовзі насправді відчують легкі поштовхи, наче від електричного струму, який проходить через них. Якщо в такому створенні струму прани практикуватися помірно, то це буде діяти зміцнювальним чином на всіх учасників і надавати їм сил. Але ми не радимо сидіти довго, бо це може створити такий сильний струм, що можуть вийти несподівані наднормальні «психічні» або медіумічні явища, якими зовсім не слід займатися людям, котрі не вивчили законів цих явищ. Взагалі, ми дуже не радимо несвідоме і мимовільне створення феноменів такого виду. Перш ніж за це братися, потрібно дуже багато знати, а хто досить знає, той не захоче робити себе знаряддям невідомих сил.

У нашій невеликій книжці «Наука про дихання» наведені коротко, різні види користування пранічною силою або людським магнетизмом, там же описані вправи розраховані на те, щоб збільшити поглинання прани організмом і регулювати її розподіл і випускання.

Тим з наших читачів, які не володіють цілковитим здоров'ям, ми особливо рекомендуємо звернути увагу на вправи, що мають на увазі збільшення запасу прани в організмі за допомогою свідомого вилучення прани з їжі, питва і повітря. Уважне виконання цих вправ не може не принести користі і неодмінно має зміцнити організм, всі хворобливі стани якого, зазвичай залежать від нестачі прани. Не гордуйте тілом, це — храм живого духу. Дбайте про нього, і тоді воно буде правильно діючим знаряддям духу.

Читання восьме. ОКУЛЬТНІ СПОСОБИ ЛІКУВАННЯ

Людина, яка вивчає історію, знайде в легендах, казках і переказах усіх народів вказівки на той факт, що лікування хвороб тими або іншими окультними способами практикувалося у всіх рас, у всіх народів і в усі часи. Форми і способи окультного лікування змінювалися. Серед них ми бачимо огидні прийоми чаклунства, які супроводжують грубі форми дикунських забобонів і більш реформовані, але по суті ті ж самі прийоми, які супроводжують сучасні спіритуалістичні культу. Взагалі, можна сказати, що ідея окультного лікування хвороб властива всім формам релігій від дикунського фетишизму негрів центральної Африки до вищих форм релігій, відомих світу. Склалися всілякі теорії для пояснення зцілень, що були результатом окультних способів лікування. Безліч вірувань виникло саме навколо фактів справжніх чи уявних зцілень. Священники, проповідники і цілителі стверджували, що через них проявляється Божественна благодать і наполягали на тому, що саме вони є представниками на Землі того божества, якому поклонялися в їхній країні. І на доказ, вони наводили свою здатність зцілювати хвороби. Ця ж сила зцілення служителями якої-небудь однієї релігії наводилася як доказ істинності самої релігії, а зцілення, що здійснюються служителями інших релігій, зазвичай розглядаються як обман і підробка. Дуже часто бувало, що служителі будь-якої релігії вважали окультне лікування ніби своєю монополією і жорстоко переслідували тих, хто насмілювався теж лікувати людей подібними способами або лікуватися у цілителів іншої релігії.

Людська природа завжди була однаковою в усьому світі і в усі часи. І ми бачимо, що і в наш час існує те ж саме суперництво цілителів різних каст, які всі стверджують, що лише вони володіють «справжньою таємницею».

І в цьому відношенні модні вожді різних спіритуалістичних сект, яких розвелось так багато і в Європі, і в Америці, нічим не відрізняються від африканських «докторів» різних диких племен. І, на превеликий жаль, усіх цих «лікварів», які прагнуть забрати в свої руки монополію на користування однією з найбільших сил природи, — право користуватися нею належить усім. І вони самі, якщо і роблять іноді дійсно зцілення, то ніяк не силою своїх теорій, а, скоріше, проти своїх власних теорій і незважаючи на них. Велика цілюща сила природи вільна, як повітря і як сонячне світло, і нею може користуватися той, хто захоче. Нею не може володіти і не може її контролювати будь-яка одна людина або секта, або школа. І ніяких певних релігійних поглядів не потрібно для того, щоб користуватися результатами благої дії цієї сили.

Читачам має вже бути цілком зрозуміло, що в основі всіх фактів окультного лікування повинна лежати якась одна велика причина. Повинна бути якась одна сила, якою користуються всі цілителі в тих випадках, коли вони дійсно зцілюють. У більшості випадків вони користуються цією силою абсолютно сліпо, будуючи на її рахунок найбезглуздіші і неможливі теорії, які ні в якому разі не можна вважати реальним поясненням феноменів окультного лікування. Лише те пояснення заслуговує на увагу, яке пояснює всі випадки дійсного лікування, а не лише випадки, що належать одній секті або школі.

Філософи-йогини багато століть знали і практикували різні форми окультного лікування, і вони глибоко й докладно вивчали принципи, які лежать в основі зцілень. Але вони ніколи не обманювали себе і не уявляли, що вони одні мають монополію окультного лікування. Навпаки, їх дослідження і досліди переконали їх, що всі цілителі, які насправді зцілювали хвороби людей, користувалися великою природною силою, однією і тією ж у всіх випадках, хоча з зовнішньої сторони і застосовували її або закликали по-різному. Крім того, йогини прийшли до висновку, що всі спіритуалістичні теорії, сектантські віровчення й усі заяви прав на монополію благодаті, які будувалися навколо рідкісних випадків окультного лікування, так само мало відносяться до нього, як, наприклад, до електрики або до магнетизму.

Йогини зрозуміли, що всі види окультного лікування — це різні способи приведення в дію однієї великої сили природи, причому деякі способи кращі в одних випадках, інші — в інших, а в певних випадках потрібні комбінації різних способів.

Йогини зрозуміли, що прана є саме та сила, якою користуються у всіх цих випадках, хоча прана залучається до лікування хвороб різними способами. І вчення йогинів говорить, що всі форми окультного лікування можуть бути пояснені дією прани, причому вони самі користуються різними методами, виробленими школами окультних цілителів і користувалися за багато століть до нашого часу, завжди визнаючи лише одну теорію в основі численних і різноманітних фактів.

Способи окультного лікування вони поділяють на три основні категорії:

I. Пранічне лікування, яке включає в себе все те, що на заході називається «магнетичним лікуванням» та ін.

II. Ментальне лікування, куди входять різні форми ментального і психічного лікування, включаючи «лікування на відстані», а також усі види лікування, засновані на навіюванні...

III. Духовне лікування, яке є дуже рідкісною формою і вимагає високого духовного розвитку. У наш час, у різних сектах часто говорять про «духовне лікування», але це завжди обман, бо сила духовного лікування може належати лише окультистам, які дуже далеко пішли у своєму розвитку.

У всіх цих випадках, навіть у найвищому і рідкісному, дієвою силою є прана. Прана — це засіб, який виліковує хворобу; методи користування праною можуть бути різні.

Щоб розглянути більш детально питання про окультне лікування, ми повинні дещо повернутися назад. Перш ніж говорити про лікування хворого тіла, ми повинні з'ясувати деякі сторони стану здорового організму.

Філософія йогинів учить, що Бог дав кожному індивідууму фізичну машину, пристосовану до його потреб, і доставляє йому всі засоби для того, щоб утримувати машину в порядку і виправляти її, якщо через недбалість її власника, машина зіпсується чи розладнається. Йогини дивляться на людське тіло, як на творіння Великого розуму. В усій діяльності організму, в усіх його функціях вони бачать вказівку на вкладену сюди турботу і розумний розрахунок. Вони знають, як факт, що тіло існує і створено з волі і плану великого розуму, і вони знають, що цей розум і тепер продовжує діяти через фізичне тіло. Тому, якщо індивідуальна свідомість у своїх бажаннях, прагненнях і діях буде збігатися з бажаннями, прагненнями і діями великого розуму, тіло буде залишатися здоровим і сильним. І, якщо людина піде проти цього закону, в результаті буде порушення гармонії і хвороба. На думку йогинів, смішно думати, що великий розум, давши існування прекрасному людському тілу, віддав його далі його власній долі. І вони переконані, що Розум безперервно завідує всіма функціями тіла і, що ми можемо довіритися йому і не боятися.

Великий розум, прояв якого ми називаємо «природою» або «життєвим початком» і подібними ж іменами, завжди знаходиться в готовності для того, щоб виправляти ушкодження, заліковувати рани, з'єднувати зламані

кістки, викидати з організму накопичені в ньому шкідливі речовини; та володіє тисячею інших дій і способів підтримувати машину в порядку і в хорошому робочому стані. Дуже багато з того, що ми називаємо хворобою, насправді є благою дією природи, яка має своєю метою звільнити тіло від отруйних речовин, яким ми дозволили увійти в свій організм і дозволяємо залишатися там.

Спробуємо подивитися, що, власне, означає «тіло». Припустимо, що душа шукає житла в якому вона могла б виконувати дану фазу свого існування. Окультисти знають, що для того, щоб проявитися відомим чином, душі потрібно тілесне житло. Подивимося ж, що потрібно душі від тіла і подивимося чи дає їй природа те, що їй потрібно.

Перш за все душа потребує добре влаштованого апарату для мислення — в центральній станції, звідки вона могла б керувати тілом. Природа дає їй той дивовижний інструмент, який називається людським мозком, можливості і здібності якого ми досі ще погано реалізуємо. На цій стадії свого розвитку людина користується ще лише дуже маленькою частиною свого мозку. Та частина мозку, що не йде поки в роботу, чекає розвитку людської раси, щоб служити їй.

Далі, душі потрібні органи призначені для того, щоб сприймати і записувати різні форми вражень зовнішнього світу. Природа дає очі, вуха, ніс, органи смаку і нерви дотику. Інші почуття природа тримає в запасі до того часу, коли вони знадобляться нам.

Потім, душі потрібні засоби сполучення між мозком і різними частинами тіла. Природа прокладає нервові кабелі та дроти, створюючи дивовижну за своєю стрункністю систему. Мозок отримує можливість телеграфувати свої накази всім частинам тіла, посилаючи розпорядження клітинам і органам, та наполягаючи на їх негайному виконанні. З цієї ж самої системи мозок отримує телеграми з різних частин тіла: застереження про небезпеку, прохання про допомогу, скарги тощо.

Потім, тіло повинно мати засоби пересування. Воно вже переросло умови нерухомого, рослинного життя і йому потрібно рухатися. Крім того, йому потрібно бути спроможним брати корисні йому речі і мати можливість використовувати їх на свої потреби. Для цієї мети природа дала йому кінцівки, а також м'язи та сухожилля за допомогою яких рухаються і працюють кінцівки.

Потім, тілу потрібна міцна рама, яка зберегла б його форму, робила б для нього безпечними поштовхи, давала б йому силу, міць і пружність, взагалі, підтримувала б його. І природа дає тілу раму, відому під назвою скелета, що представляє собою дивовижний механізм, який заслуговує на найуважливіше вивчення.

Далі, душі потрібні фізичні засоби спілкування з іншими втіленими душами. І природа дає засоби такого спілкування в органах мови і слуху.

Тіло потребує системи передачі до різних його частин матеріалів, які слугують для відновлення зношених судин і тканин, матеріалів для ремонту, для поповнення і посилення. Точно так же воно потребує іншої системи за допомоги якої залишки виробництва і відпрацьовані речовини могли б пересуватися до сміттєспалювальних печей організму, спалюватися там і викидатися з тіла. І природа дає нам кров, яка несе життя, артерії та вени, якими вона біжить на роботу і повертається до легень, узяти новий запас кисню і спалити принесені відходи.

Тіло потребує матеріалу ззовні, за допомоги якого воно могло б безперервно лагодити і відновлювати свої зношені частини. Природа дає засоби поглинання їжі, травлення її, вилучення з неї поживних елементів, перетворення цих поживних елементів у такий стан, щоб вони легко засвоюються організмом.

Ніхто не витратить дарма часу, присвятивши себе вивченню дивного механізму людського тіла, а від такого вивчення людина отримує повну впевненість в існуванні великого розуму природи, вона бачить великий принцип життя в дії, вона бачить, що організація тіла — не сліпий випадок, але робота могутнього розуму.

Людина привчається довіряти цьому розуму і знає, що ті ж самі сили, які дали їй фізичне існування, допоможуть їй пройти через життя.

І, коли люди відкривають себе доступу великого життєвого початку, це завжди приносить їм велику користь. Якщо вони бояться його або не довіряють йому, закривають двері саме для того, що для них найбільш важливо, вони самі страждають від наслідків цього.

Читачі можуть запитати, який стосунок має все це до окультизму і можуть поскаржитися, що ми говоримо про речі, давно їм відомі. Але ми не можемо обійти ті ідеї, що в природі є все необхідне для підтримки повного здоров'я людини. І ми навмисно хочемо повторювати, що справжні відомості про лікування хвороб повинні вказувати на те, яким чином людина повинна докладати зусиль для узгодження свого життя з законами природи і зберігати здоров'я. Східні вчення вважають нерозумним створювати культу навколо методів лікування. Вони визначають, що якщо культу необхідні, то краще створювати їх навколо здоров'я як центру, уникаючи самих хвороб, які в таких випадках будуть лише випадковими.

Існує особливий відділ філософії йогинів присвячений ідеї збереження здоров'я. Там учать, що здоров'я є нормальний стан людини і, що хвороби у значній мірі є результатом невігластва і невміння слухати голос природних законів. Ми додаємо до цього, що сила, яка виліковує хвороби, існує в кожній людині і може бути, свідомо чи несвідомо, приведена в дію. Окультне лікування полягає в приведенні в дію внутрішніх сил індивідуума (іноді за допомогою сил інших індивідуумів) і в розкритті фізичної системи для дії сил природи.

Все окультне лікування залежить від того, що ми називаємо «життєвою силою» індивідуума. Активний початок цієї життєвої сили, як ми вже пояснювали, є проявом загальної сили — прани.

Якщо людина довгий час нехтувала законами правильного життя і думки, і врешті-решт розладнала своє фізичне здоров'я й потім довгий час намагалася лікуватися зовнішніми матеріальними засобами, то їй багато скажуть відомості про лікування природними силами. Вона знайде дуже багато підхожих для неї форм окультного лікування. Ми маємо намір пояснити читачам дію цих різних форм лікування, але ми можемо дати про це лише дуже короткі відомості, бо кожен спосіб лікування, якщо його викладати повністю, зажадав би цілої книги, але ми сподіваємося, що навіть короткі відомості можуть принести користь.

Магнетичне лікування

Магнетичне лікування є форма праничного лікування, в якому або сам хворий, або інша людина, «цілитель», посилає посилені запаси прани до уражених частин організму. Праничне лікування входить складовою частиною в усі інші форми лікування, хоча багато хто з осіб, які вдаються до окультних методів лікування, цього не підозрюють. У тому, що називається магнетичним лікуванням, оператор проводить своїми руками по тілу хворої людини і силою волі або сильним бажанням посилає з себе сильний запас прани своєму пацієнтові. Ця прана діє точно так же, як якщо б вона йшла в хворе місце організму самого пацієнта. Вона зміцнює і оживляє уражені частини тіла і змушує їх функціювати нормально. При магнетичному лікуванні руками, зазвичай проводять по тілу.

Ментальне лікування

Термін «ментальне лікування» охоплює досить великий ряд випадків, які мають на вигляд різні форми. Є форма самолікування, яка полягає в повторенні пацієнтом відомих тверджень — або самонавіювань, що прагнуть до того, щоб створити більш веселий і піднесений стан духу, який діє на тіло і змушує його функціювати правильно. Ми можемо сказати прямо, що головна користь, яку отримують від цього лікування і з близьких йому форм, полягає в тому, що воно змушує пацієнта прогнати думки, які заважають природі робити її справу. Самі по собі твердження користі принести не можуть. Вся справа в тому що ми часто заважаємо життєвому початку вільно діяти через нас і ставимо йому перешкоду у вигляді протилежного самонавіювання. Тому, коли ми змінюємо свій стан духу, ми знищуємо ці перешкоди і природа сама знаходить шлях до того, що їй потрібно. Крім того, самонавіювання позитивного характеру збуджують систему і приводять у дію дрімотні інстинкти.

У тій формі ментального лікування, яка відома під назвою «зовнішньої», діє той же самий принцип. Розум пацієнта звільняється від ворожого самонавіювання шляхом позитивних навіювань з боку лікуючого. Цим усувається гальмування, яке заважає правильній дії інстинктів і природа відновлює нормальну діяльність організму. Засобом цього відновлення є запас прани, що посилається до всіх частин тіла і змушує їх працювати нормально. Крім того, при зовнішньому лікуванні лікуючий, свідомо чи несвідомо, посилає пацієнтові запаси своєї власної прани, яка збуджує життєвість у хворих частинах організму і робить більш легкими зусилля розуму самого пацієнта у відновленні нормальних праничних умов.

У те, що взагалі називається «ментальним лікуванням», завжди входить значна кількість «зовнішнього лікування». Стан духу лікуючого завжди відбивається на пацієнті. Слова, тон голосу, впевненість лікуючого не можуть пройти безслідно для розуму пацієнта, але, крім того, лікуючий і свідомо посилає пацієнтові сильний струм, підбадьорливий і живильний для думок, які пацієнт приймає телепатично, особливо якщо він володіє відповідним складом розуму. Взаємодія двох розумів для спільної мети зазвичай дає велику силу, і цей факт у зв'язку з тим, що розум пацієнта відволікається від негативних думок і тіло отримує великий запас прани, створює лікування. Правильна форма ментального лікування, добре діє і на розум, і на тіло пацієнта.

Те, що відомо під назвою «ментального лікування на відстані», діє за тими самими лініями, як описана форма ментального лікування. Відстань між пацієнтом і лікуючим не є перешкодою для уявних струмів. В обох випадках лікуючий часто створює сильну мислеформу, насичену праною, яка створює майже негайну дію на пацієнта, який відчуває підкріплення і посилення. Раптове лікування часто проводиться таким чином, хоча далеко не всі цілители

мають такі великі сили, щоб посилати мислеформу такого виду. Але дуже сильний ментальний цілитель може бути здатний посилати думку, так насичену праною і таку повну життєвої сили та енергії, що хворий орган може відчувати відразу приплив відроджуваних сил, і хвороба може майже миттєво поступитися дії лікування. Зрозуміло, таке лікування буде спочатку лише удаваним, бо для повного лікування часто потрібно відновлення великої кількості тканин, але приплив свіжої крові і оновлених елементів зробить те, що за порівняно короткий час, хвороба дійсно зникне і організм переможе ворожі тенденції, що схильні до розладу його системи.

Всі форми ментального лікування підходять під одну з перерахованих категорій. Одна з найбільш важливих речей полягає в тому, щоб створити пацієнту правильний стан душі, усунути всі форми ворожих самонавіювань і дати можливість природі робити свою справу без перешкод. Для досягнення цих результатів пацієнту потрібно послати сильну думку і запас прани, які, якщо їх направити на хвору частину тіла, полегшать цілющу діяльність інстинктів.

Духовне лікування

Є ще інша форма лікування, що дуже рідко спостерігається, в якій людина, котра володіє особливими духовними здібностями, може так подіяти на хвору людину, що вся система останньої раптово ніби змінюється і, розкрившись дії вищих сил, у той же час, приходять у нормальний стан. Це справжнє духовне лікування зустрічається так не часто, що дуже мало кому доводиться з ним стикатися. Дуже часто «духовним лікуванням» називають інші форми окультного лікування, але люди, які ошукують себе таким чином, не мають жодного уявлення про справжнє духовне лікування. Ознака духовного лікування — це негайні результати. Якщо навіть повне лікування не спостерігається відразу, то, у всякому разі, відразу відновлюється нормальна діяльність організму. Дуже рідкісні люди мають цю здатність і, чому ця здатність не може зустрічатися часто, стає цілком зрозумілим для людини, яка познайомиться з принципами цього способу лікування. Духовне лікування ніколи не може відбуватися за рахунок власних цілей або для досягнення будь-яких інших цілей, в ньому не може бути домішки матеріальних інтересів. Ми хочемо, щоб читачі чітко розрізняли духовне лікування від інших форм психічного, або ментального лікування, які часто також називають духовним. Це необхідно тому, що інакше вони будуть змішувати абсолютно різні речі.

Експериментальне лікування

Ми маємо намір описати читачам кілька прикладів окультного лікування, яке вони можуть практикувати самі. Результати цих експериментів у значній мірі залежать від попередньої підготовки і від уміння володіти силами організму.

Ось досліди, пов'язані з пранічним, або магнетичним лікуванням.

1. Нехай пацієнт сяде в крісло і ви встанете перед ним. Нехай ваші руки вільно висять по боках і кілька секунд ви похитуйте ними вільно вперед-назад до тих пір, поки не з'явиться відчуття легких уколів на кінчиках пальців. Потім підніміть руки на рівень голови пацієнта і повільно проводьте ними вниз до його ніг, тримаючи долоні, повернутими до нього, а пальці злегка розставленими, ніби ви лили силу з кінчиків ваших пальців на нього. Потім відступите на крок і підніміть руки знову на рівень голови пацієнта, причому в той час, коли ви піднімаєте руки вгору, ваші долоні повинні бути одна проти іншої. Якщо ви будете піднімати руки тим же самим рухом, як опускаєте, то ви візьмете назад з пацієнта весь магнетизм, який ви йому дали. Тому, опускаючи руки вниз, потрібно розвертати долоні в різні боки, а піднімаючи вгору, тримати долоні, повернутими одна до одної. Повторіть цей рух кілька разів, не напружуючи м'язів рук, нехай вони будуть, наскільки можливо, більш вільними. Таким чином ви можете діяти на будь-яку частину тіла. Закінчивши сеанс лікування, необхідно потрясти руками, бо інакше може залишитися зв'язок між вами і хворим організмом і, врешті-решт, ви можете заразитися його хворобливим станом. Таке лікування буде діяти зміцнювальним чином на пацієнта і, якщо його практикувати часто і правильно, то воно, без сумніву, принесе користь.

У випадках хронічних або дуже застарілих розладів, хворобу можна «розрядити», роблячи бічні пасси перед ураженою частиною. Це робиться, стоячи перед пацієнтом зі з'єднаними руками, що торкаються долонями одна одну, і потім проводячи руками кілька разів у сторони. Далі слід робити пасси зверху вниз.

2. У розділі 14-ому книги «Наука про дихання» ми навели кілька прикладів подібних же способів окультного лікування, які ми рекомендуємо практикувати всім хто цікавиться цими питаннями.

3. Головні болі можна полегшити за допомогою пассів, зроблених позаду пацієнта. Нехай пацієнт сяде попереду вас, ви, стоячи позад нього, робіть руками з розкритими пальцями подвійні кола над його головою, не

торкаючись, однак, його самого. Через кілька секунд ви відчуєте витікання магнетизму з ваших пальців і біль пацієнта буде полегшений.

4. Далі, гарний спосіб полегшення болю полягає в тому, щоб стати перед пацієнтом і тримати долоню правої руки перед ураженою частиною тіла на відстані від неї у кілька сантиметрів. Потрібно тримати долоню нерухомо кілька секунд, а потім надати їй повільний обертальний рух навколо хворого місця. Такі пасси мають дуже сильну живильну дію і невдовзі відновлюють нормальний стан.

5. Направте вказівний палець на уражену частину тіла, тримаючи його в декількох сантиметрах спочатку нерухомо, а потім робіть рукою обертальний рух, ніби ви пальцем просвердлювали діру. Це може відновити кровообіг в ураженій частині і поліпшити її стан.

6. Покладіть руки на голову пацієнта над скронями і тримайте їх так деякий час. Це може дати хороші результати, принісши полегшення.

7. Легкі удари по тілу пацієнта поверх одягу збуджують кровообіг і усувають наслідки різних затримок у роботі організму.

8. Значна частина користі, яка приноситься масажем та іншими подібними способами лікування, полягає в припливі прани від здорової людини до хворої, що відбувається без відома свідомості під час процесу розтирання. Але, якщо те ж саме розтирання супроводжувати свідомим бажанням направити до пацієнта потік прани, то виходять кращі результати і, якщо це ще супроводжується ритмічним диханням, то дія буває помітна дуже скоро.

9. Дихання на уражені частини, що практикується у багатьох напівдиких народів, часто є могутнім засобом передачі прани у хворе місце. Іноді на хворе місце кладуть шматок тканини і дихають на неї; тоді подих, нагріваючи тканину, додає ще впливу теплоти до своєї дії і зігрівання підсилює лікування, полегшуючи передачу прани.

10. Магнетизування води часто є засобом, яким користуються магнетичні цілителі і можна чути багато розповідей про цілющі дії магнетизованої води. Найпростіша форма магнетизування води полягає в тому, що тримаючи стакан за дно лівою рукою, з пальців правої руки наче щось струшують у воду. Цю дію можна посилити, проробляючи над склянкою кілька пассів правою рукою зверху вниз. Ритмічне дихання сильно допомагає наситити воду праною. Вода, насичена таким чином праною, є відмінним засобом і приносить користь людям, які страждають від загальної слабкості, особливо, якщо вони п'ють її маленькими ковтками, тримаючи в розумі ідею про те, що п'ють силу. Якщо вони створюють подумки яскравий ментальний образ прани, здатний проникати в їх тіло разом з водою, то лікування майже неминуче дасть сприятливі результати.

Ми опишемо ще кілька дослідів ментального або психічного лікування.

1. Самонавіювання полягає в тому, щоб навіяти собі фізичний стан, який людина хотіла б мати. Це самонавіювання потрібно передавати собі, кажучи вголос або про себе, так само, як одна людина говорила б іншій, серйозно і наполегливо, при цьому слід малювати ментальну картину тих умов, про які говорять слова. Наприклад, людина говорить: «Мій шлунок сильний, сильний, сильний — він цілком здатний перетравлювати їжу і здатний брати з їжі потрібне живлення для тіла. Він цілком може добувати для мене всю потрібну силу і здоров'я. Моє травлення дуже добре. Мій організм перетворює їжу на здорову червону кров, яка несе здоров'я і силу до всіх частин мого організму, роблячи мене сильною і здоровою людиною».

Подібне самонавіювання, або твердження, можна застосувати до всіх частин тіла і воно дає дуже гарні результати. Дієвою силою тут є увага, що направляється на хвору або розладнану частину тіла. Ця увага повертає до даної частини тіла посиленій приплив прани; те ж саме роблять уявні картини, в яких людина уявляє собі нормальний стан хворого органу або кінцівки. Необхідно розуміти дух або сенс самонавіювання і поводитися з ним абсолютно серйозно. Успіх у значній мірі залежить від яскравості ментальних картин, які малює собі той, хто навіює. Намагайтеся бачити себе таким, яким би ви хотіли бути. Крім того ви можете допомогти лікуванню, діючи тими способами, які описані в розділі про праничне лікування.

2. Лікування навіюванням, що йде від інших, проводиться на тих же самих принципах, щойно описаного самонавіювання, виключаючи лише те, що лікуючий повинен прагнути дати розуму пацієнта ті враження, які у випадках самонавіювання людина повинна давати собі сама. Результати виходять особливо добрі в тих випадках, коли і магнетизер, і пацієнт одночасно створюють ментальний образ; стороннє навіювання доповнює і підсилює самонавіювання. Лікуючий передає ідею, яку він хоче провести у свідомість пацієнта, а пацієнт намагається, щоб навіювання дійшло до його інстинктивного розуму за допомогою якого воно може дати фізичні результати. Найбільш сильне навіювання дають люди великої життєвості, які можуть посилати в організм пацієнта думку, повну сили, насичену праною, в той же час прагнучи викликати в розумі пацієнта діяльність самонавіювання. Зазвичай кілька форм ментального лікування з'єднуються в одну. Кожна людина, яка намагалася зробити дослід у цьому напрямку, побачить, що вона неодмінно буде поєднувати кілька видів лікування в один. Дуже багато

залежить від інстинктів як тієї людини, яка лікує, так від того, хто потребує лікування. У інстинктивного розуму створюється звичка у деяких випадках приходити на допомогу тілу і ця звичка може викликатися штучним чином, створити гарні звички інстинктивного розуму — це один з кращих способів самолікування, позаяк дуже багато хвороб походить саме від того, що інстинктивний розум відлучується від правильної діяльності, завдяки ненормальності життя. Навіювання та самонавіювання змушують інстинктивний розум функціонувати правильно, й тіло швидко повертається до стану повної гармонії. У багатьох випадках все, що потрібно від лікування навіюванням, це — лише звільнити розум пацієнта від страху, від тривоги і від гнітючих думок, які заважають гармонійній діяльності тіла в такій мірі, якої ми собі зовсім не уявляємо. Перешкоди, створювані цими думками і емоціями для нормального життя організму, полягають в тому, що вони перешкоджають нормальному розподілу прани, наслідки чого незліченні. Усуваючи ці шкідливі думки, ми робимо те ж саме, що робить годинникар, видаляючи маленькі грудочки бруду і частинки пилу, що заважають правильній роботі годинникового механізму. Які не малі ці сторонні перешкоди, вони можуть порушувати всю гармонію складної машини. Страх, тривога, а особливо ненависть і злоба, з усіма супровідними їх емоціями є причиною фізичної дисгармонії набагато частіше, ніж усі інші причини з'єднані разом.

3. У ментальному лікуванні (в точному сенсі цього виразу) пацієнт сидить намагаючись зробити своє тіло максимально пасивним і менш напруженим, від цього робиться більш сприйнятливим його розум. Лікуючий посиляє пацієнтові думку, що підкріплює і підбадьорює. Ця думка, діючи на розум пацієнта, змушує його відкидати думки негативного характеру і замінювати їх думками «позитивними». В результаті розум пацієнта відновлює свою рівновагу і вся діяльність його організму поступово стає більш нормальною, а це в свою чергу змушує діяти всі відновлювальні сили, якими багатий організм людини і яким ми зазвичай заважаємо проявлятися. Посилений потік прани, що направляється в усі частини тіла, приносить із собою силу і здоров'я. Все це буде результатом зміни напрямку переважних думок пацієнта. Тому, перший принцип ментального лікування полягає в тому, щоб привести розум пацієнта в нормальний стан. В результаті і тіло, точно так же, отримує те, що йому потрібно. Багато з ментальних цілителів прагнуть робити не це, а прямо посиляють сильні та позитивні думки насичені праною, в уражене місце і створюють у тілі фізичну зміну, окрім свідомості й підсвідомості; такого виду лікування вимагає набагато більших витрат сил з боку того, хто лікує. Необхідно пам'ятати, що лікування лише тоді досягне своєї мети, коли відкинуті умови, що створили хворобу. Тому, дуже важливо вчинити певний вплив на всю психічну систему пацієнта і вже через неї вплинути на фізичний організм. Для цього, перш за все, потрібно виключити з розуму пацієнта негативні думки, що знову-таки можна зробити без його відома, малюючи його собі як сильного і здорового розумом і тілом. Потрібно прагнути малювати собі всі умови його тіла і духу такими, якими вони повинні б були бути, потім концентрувати думку на цьому образі і прямо кидати цей образ в тіло пацієнта або в уражене місце. Правильно послана думка не може не проникнути туди, куди вона спрямована, і в результаті вона неодмінно зробить бажану фізичну зміну, усунувши ненормальні умови, та відновить нормальну діяльність і функції організму. Крім того, послану думку, сильно насичену праною і зусиллями волі, потрібно направляти туди, куди слід. Результати залежать від практики і у багатьох людей виходять дуже легко.

4. Лікування на відстані проводиться тими ж самими способами, як і лікування в присутності пацієнта. Деякі вказівки щодо форм цього лікування ми надали в розділі 14-му книги «Наука про дихання». Поеднавши те, що було сказано там, з тим, що було сказано в останньому параграфі, ми отримуємо елементарні основи того, що необхідно знати з даного питання. При лікуванні на відстані, деякі з людей, що займаються цим видом лікування, малюють собі образ пацієнта, уявляючи його сидячим перед собою, потім проводять пасси та інше так, ніби пацієнт був присутній тут насправді. Інші, навпаки, намагаються створити більш яскравий образ своєї власної думки, що проникає через простір і входить у розум пацієнта. Треті, нарешті; просто намагаються сконцентрувати свій розум і якомога більш інтенсивно думати про пацієнта, намагаючись забути і не згадувати про простір, що їх розділяє. Є ще такі, які намагаються мати якусь річ, що належить пацієнту, для того, щоб, тримаючи цю річ у руці, встановити контакт між собою і тілом пацієнта. Який з цих методів краще — сказати неможливо, вони все абсолютно рівнозначні й рівноцінні.

Необхідно пам'ятати, що представники найрізноманітніших культів і шкіл претендують на здатність окултного лікування — і багато хто з них дійсно лікує. При цьому всі вони користуються одним і тим же принципом, але приписують результати свого лікування теоріям і віруваннями, які дуже далеко стоять одні від одного.

Що ж стосується нас, то ми тримаємося принципів «Хатха-йоги», яка передає нам древні вчення щодо способів збереження здоров'я. За допомогою правильного життя і правильного мислення. І стоячи на цьому, ми розглядаємо всі форми лікування однаково: як явища, необхідність яких створена виключно невіглаством людини і

її небажанням підкорятися законам природи. Але, поки людина не хоче правильно жити і правильно мислити, деякі форми лікування для нас неминучі і тому, вивчати їх корисно і потрібно. Але передові окультисти дивляться на турботи про збереження здоров'я, як на річ набагато важливішу для людства, ніж лікування, погоджуючись у цьому випадку зі старовинним прислів'ям, що «унція обережності корисніше, ніж фунт ліків». Але, позаяк у даний час знання окультних методів лікування може принести людям користь, то це знання корисне. Це одна із сил природи і вивчаючи природу, ми повинні вивчати її.

Читання дев'яте. ПСИХІЧНИЙ ВПЛИВ

Одне з явищ, яке бентежило вчених дослідників історії людства, це було постійне повторення оповідань, легенд і переказів щодо людей, які мали різні форми наднормального психічного впливу на інших людей. Такі люди, за розповідями, бували в усі часи і в усіх народів. Вченим легко було звільнитися від примітивних форм цих оповідань, пояснюючи їх результатом різних форм забобонів, які особливо часто зустрічаються у народів, що стоять на низькому ступені розвитку. Але, перевертаючи далі сторінки історії, вчені знаходили, що ті явища, які вони віднесли до забобонів, продовжували існувати і у більш культурних народів, не лише не зменшуючись, але начебто збільшуючись числом і стаючи різноманітніше. Від первісного чаклунства африканських дикунів іде пряма лінія до середньовіччя і до епідемій чаклунства в Новій Англії, а звідти до нашого часу, до сучасної практики медіумізму та психізму, розповідями про які сповнені газети західного світу. Що таке всі ці історії про месмеричний вплив, про гіпнозизм, про особистий магнетизм, про духів, про вплив померлих, про інше, як не та ж сама знайома нам із глибокої давнини легенда. Книги всіх віків сповнені історіями про наднормальний психічний вплив одних людей на інших. Наприклад, Біблія містить багато прикладів користування таким впливом для добрих або злих цілей. В даний час увагу публіки дуже часто привертають до себе дивовижні приклади прояву особливої сили розуму, яка називається особистим магнетизмом. У західних країнах можна часто чути вислів, що та чи інша людина володіє або не володіє особистим магнетизмом. Багато нісенітниць писалося на цю тему, багато висувалося дивних теорій для пояснення цих явищ і багато фантастичних тверджень щодо самих явищ. Однак істина набагато більш дивна, ніж найбільш фантастична вигадка, в самій істині більше дивного і незрозумілого, ніж у всьому, що писалося і говорилося щодо неї. Справа в тому, що під усіма розповідями, вірними й невірними, щодо наднормального психічного впливу одних людей на інших, лежить абсолютно тверда основа, що складається з реальних фактів, таких фактів, які навіть не сняться людям, котрі прагнуть годувати публіку сенсаційними розповідями про всілякі дива.

Нам не потрібно вказувати нашим читачам, що на Сході багато століть тому знали і практикували всілякі форми окультизму і володіли секретами, розкриття яких так завзято і наполегливо шукають західні дослідники. Крапельки знання просочувалися крізь оболонку таємниць і їх жадібно хапали західні письменники, будуючи на них найбільш дивовижні твердження та теорії.

Значна частина того, що називається окультизмом, буде ще довго залишатися прихованою і повинна бути прихованою, через низький розвиток людської раси і невідповідності людей для прийняття всієї цієї таємної мудрості. Дати читачам навіть малу частину цих прихованих вчень, у наш час було б небезпечно. Це могло б накликати на людство нещастя набагато сильніші, ніж усі, яких воно зазнало досі. І це відбувалося би зовсім не від того, що яке-небудь зло є в самих вченнях, але просто тому, що люди ще занадто егоїстичні, й тому, що вони почали б користуватися величезними силами даними таємними знаннями для своїх особистих цілей і вигод, на шкоду своїм братам-людям. Зрозуміло, вони не могли б завдати жодної серйозної шкоди іншим, якби всі були обізнані однаково щодо дії таємних сил. Але для цього потрібно, щоб усі люди були не нижче якогось рівня культурного розвитку і були б здатні протиставити таємним впливам на них, такі ж таємні засоби захисту. Тоді егоїстичні замаху людей, які познайомилися з окультизмом для своїх особистих вигод, не були б небезпечні. Але, позаяк у даний час інтелектуальний розвиток більшості ще дуже низький і багато хто не в змозі отримати ніяких знань, то це знання доводиться приховувати. Як відомо всім окультистам, ніяка чорна магія не може принести шкоди людині, яка знає своє власне місце в природі і знає свої власні сили, за допомогою яких вона може протистояти будь-яким замахам створити небажаний вплив на її розум чи на її почуття. Але є люди, які придбали маленькі уривки окультних знань, не володіючи в той же час достатнім духовним розвитком, яке вказало б їм правильні й належні способи застосування цих знань. І, звичайно, людині, яка нічого не знає про ці речі, її важко навіть змусити повірити їм, і тому, вона є абсолютно безпорадною перед психічними замахами з боку людей, які егоїстично користуються окультними знаннями.

Неправильне користування наднормальним психічним впливом завжди було відоме окультистам під назвою «чорної магії». Дуже часто цим словом позначають залишки забобонів, що йдуть від середньовіччя, але це не так. Чорна магія, якщо її розуміти правильно, є абсолютно реальна річ і практикується в наш час більше, ніж будь-коли. Правда, люди, як практикують її, самі створюють для себе дуже важкі наслідки, бо найменша частинка окультної енергії, витрачена в егоїстичних і ворожих іншим людям цілях, неминуче повернеться удесятеро проти людини, яка нею користувалася, і завдасть їй набагато більшої шкоди, ніж вона сама збирається нанести іншим.

На щастя, в природі все влаштовано так мудро, що ці люди можуть піти лише дуже недалеко в своїй егоїстичній діяльності, бо в природі діє багато сил, що ставлять нездоланні перешкоди всім їхнім зусиллям. Найменша добра думка, випадково створена людиною, є величезною протидією егоїстичним прагненням впливу на інших людей наднормальними психічними способами. Це — одна з окультних істин.

Але крім тих сил, які складають елементи «чорної магії», про яку ми згадуємо тут лише між іншим, щоб застерегти людей від її небезпечних шляхів, у багатьох є наднормальні сили й здібності, що відрізняють їх від інших. У цих силах немає нічого темного: вони не поєднуються ні з якими егоїстичними тенденціями і їх дія — зазвичай позитивного характеру, відчувається усіма оточуючими людьми. Дуже часто зустрічаються люди, які чомусь мають вплив на всіх, хто зустрічається з ними: іноді досить буває одного погляду на таку людину, щоб побачити, що вона неодмінно повинна мати вплив на інших. Деякі люди якимось, єдиним чином, є вождями і вчителями, а інші так само природно робляться учнями і послідовниками.

Хоча багато західних письменників заперечують це, справжні окультисти знають, що всі форми психічного впливу, включаючи так званий особистий магнетизм, месмеризм, гіпнотизм, навіювання та інше, — це лише різні прояви одного і того ж. Що таке це одне, легко можуть зрозуміти читачі, які уважно стежили за нашою думкою в попередніх розділах. Ця сила є сила розуму людини, яка свідомо користується деякими своїми здібностями про які не підозрюють інші люди. Якщо читач добре пам'ятає все, що ми говорили щодо сили інстинктивного розуму, щодо динаміки думки, про телепатію, про мислеформу, а також про могутність прани, він легко зрозуміє все те, що ми тепер маємо намір сказати.

Що значить психічний вплив, маючи на увазі під цим словом усі відомі нам форми такого впливу? З чого складається цей вплив, з чого він створюється, чим приводиться в дію, які його результати? Спробуємо відповісти на ці питання.

Ми повинні почати з інстинктивного розуму. Ми говорили раніше, в читанні другому, щодо властивостей цієї частини розуму. Навіть у нижчих формах людського життя ми бачимо, що інстинктивний розум вже піддається дії п'ятого початку розуму, тобто Інтелекту. І на вищих щаблях розвитку, доступного людині, ми бачимо, як інтелект не лише контролює дії інстинктивного розуму, але вже підпорядковує їх собі і уникає помилок менш розвиненої людини, яка заважає правильній дії інстинктивного розуму, посилаючи йому інтелектуальні навіювання непотрібного характеру і в непотрібний час, завдаючи цим собі великої шкоди.

Ми почнемо з того, що називається навіюванням і, що лежить в основі всіх форм психічного впливу, як безпосереднього, так і на відстані. Під словом навіювання ми маємо на увазі вплив на думки або дії іншої людини або контроль над цими думками і діями за допомогою позитивного наказу або тонкого натяку на бажаний результат, або комбінації того й іншого разом. Особисте навіювання — це звичайнісінька річ у нашому житті. Ми постійно робимо і сприймаємо навіювання, свідомі й несвідомі. І людина навряд чи може перестати створювати і приймати навіювання, поки її життя пов'язане з життям інших людей, поки вона чує їх голоси або читає те, що вони писали чи друкували. Ці постійні навіювання, зазвичай, не грають особливої ролі, в них немає сили свідомого навіювання, яке саме і створює «мистецтво навіювати».

Як ми вже говорили, в більш примітивних формах життя, інстинктивний розум діє один, без будь-якого впливу інтелекту, зовсім несвідомо, як у рослинах; в міру того, як підвищується ступінь еволюції, в тваринному починає ніби світитися невиразне усвідомлення себе і оточуючих речей, і воно починає немов досліджувати або порівнювати різні враження. Тварині допомагає захищатися від ворогів це усвідомлення, яке проявляється в ній через інстинктивний розум. Деякі тварини розвиваються швидше інших. Через це, у диких тварин завжди можна спостерігати щось на взірць вождів або ватажків стада, які застерігають інших у мить небезпеки, відшукують їжу та інше. Ці ватажки займають своє місце зовсім не тому, що вони були сильніші фізично, як це іноді стверджують зоологи, а саме тому, що у них краще розвинений інстинктивний розум, сильніше розвинена діяльність інстинктів, тому що вони хитріші, «розумніші» за своїх побратимів. Хитра тварина швидше усвідомлює і відчуває небезпеку, швидше знайде способи уникнути її, швидше знайде новий спосіб дістати їжу, подолати ворога або захопити здобич. Всякий, кому доводилося близько спостерігати домашніх тварин або хто вивчав життя диких тварин, зрозуміє, що ми хочемо сказати. У тварин, які живуть стадами, більшість завжди слідує за ватажком і слідує, зазвичай, зовсім сліпо.

Те ж саме явище повторюється в історії людства. Завжди у людей були ватажки і завжди люди підпорядковувалися цим ватажкам. З самого початку історії людства і до теперішнього часу повторюється одне й те ж. Одиниці ведуть і натовп іде за ними. Людина — це слухняна і наслідувальна тварина. Величезна більшість людей і в наш час подібна до стада овець. Вони чують дзвін дзвіночків свого ватажка і йдуть за ним, самі не розбираючи, куди йдуть. І зауважте ще один дуже цікавий факт, який вказує на вкрай важливу сторону питання. Вожді людей зовсім не обов'язково люди великого інтелектуального здобутку, великого книжкового знання. Навпаки, набагато частіше буває, що вожді людей зовсім не є інтелектуальними світилами. Це зазвичай люди, які відчують у собі щось, що можна назвати усвідомленням сили, відчуттям реального джерела сили та могутності.

Це відчуття дуже часто зовсім не йде через інтелект. Людина може не розуміти його, не вміє про нього розповісти, вона просто відчуває, що має владу і силу, й може користуватися цією владою та силою, коли захоче. Таке відчуття завжди дасть людині можливість змусити інших вірити тому ж самому, і мимовільним чином людина починає користуватися своєю владою. Вона відчуває реальність свого «Я», вона відчуває себе індивідуальністю, одиницею, реальною істотою, і інстинктивно намагається проявити у всьому своє «Я». Зазвичай такі люди зовсім не розуміють джерела своєї сили, це у них просте відчуття і вони природним чином користуються силами, що йдуть з цього відчуття так же, як користуються іншими силами. Вони впливають на інших, самі не розуміючи, яким чином це роблять, і часто навіть дивуючись з отриманих результатів. Ми повинні постаратися зрозуміти, яким чином досягаються ці результати.

Перш за все подивимося на людей, які підпадають під вплив. На яку частину їх апарату душі чиниться дія? Звичайно, на інстинктивний розум! Чому ж їх інстинктивний розум так легко піддається впливу? У інших людей він начебто захищений набагато краще. Саме це і є головний пункт, розглядаючи який, ми зрозуміємо все стосовно даного питання.

У дикому стані, на початкових стадіях процесу еволюції, інстинктивний розум не піддавався ніяким навіюванням, бо не було чому впливати на нього. Але в міру того, як людина розвивалася, робилася індивідуумом з проблисками свідомості своєї індивідуальності і пов'язаною з нею реальною силою, вона відчувала, що повинна підкорятися іншій людині, у якої сильніше розвинене усвідомлення її індивідуальності, яка сильніше відчуває своє «Я» і тому впливає на інстинктивний розум іншої людини. Інстинктивний розум менш свідомої людини легко приймає такі навіювання і діє відповідно до навіювання сильнішого «Я». Вона ніби розкривається перед уявними хвилями, що йдуть від іншої людини, вбирає їх у себе і підпорядковується їм.

Зауважте ще раз, що усвідомлення сили свого «Я» зовсім не належить людині великого інтелектуального здобутку, інтелектуальної культури або людині великих знань, хоча, звичайно, високий інтелектуальний розвиток може дуже сильно збільшити здатність «Я», якщо людина вже володіє нею. Але часто можна бачити, як абсолютно неосвічені люди проявляють таку силу свого «Я», якій підкоряються люди, нескінченно більш обізнані й більш учені, ніж вони самі. Але в той же час, коли даною силою користуються люди, як не володіють достатніми знаннями, вони ніколи не зможуть витягти з неї всього того, що витягнула б людина великих знань і широкого інтелектуального розвитку. Але, тим не менш, вони користуються великим впливом на людей свого класу і навіть, як ми вже говорили, на людей, які інтелектуально стоять вище, ніж вони самі. Сила особистого впливу не залежить від здатності інстинктивного мислення: це справа свідомості. Хто володіє нею, той наче інакше відчуває своє «Я». І хоча часто це створює безглуздо розвинену самовпевненість, помилкову гордість, марнославство і зарозумілість, однак людина, яка володіє цією свідомістю, завжди більшою чи меншою мірою може впливати на інших і прокладати собі дорогу у світі. Люди дали прояву своєї свідомості назву «впевненості в собі». Ви легко упізнаєте їх, якщо подивитеся навколо себе.

Це усвідомлення «Я» може бути розвинено і збільшено, але, безперечно, воно стоїть нижче духовного розвитку, сила якого значно перевершує цю здатність, що діє лише на ментальній площині.

Казки та оповідання про чаклунство зовсім не являють таких суцільних забобонів і суцільних ілюзій, як багато хто гадає. Під їх перебільшеною формою дуже часто лежить абсолютно реальна істина про можливість небажаного впливу одного розуму на інший, тобто, а саме: відома окультистам можливість використовувати вищі сили для нижчих цілей. Але вся чорна магія, або все чаклунство, яке лише існує на світі, не може вплинути на людину, яка досягла вищої форми свідомості. Лише людина забобонного менталітету, яка не володіє упевненістю в собі, яка залишає свій інстинктивний розум без керівництва вищого початку, може підкоритися егоїстичним і корисливим думкам іншої людини. Всі заклинання, чари, чаклунство та інше, не мають ніякої сили вище того рівня, на якому вони створюються. Але на тій площині, на якій вони створені, вплив може бути значно посилений за допомогою ритуалів, церемоній та інших форм, що існували і частково існують у тій формі окультизму, яку називають чорною магією. Як ми вже говорили, цей вираз потрібно розуміти набагато ширше, ніж він зазвичай береться. Дуже часто те, що в глибині є саме чорна магія, насправді прагне прийняти вигляд прояву добра.

Невелика домішка брехні в чому-небудь, що стосується окультизму, абсолютно ясно показує, що потрібно бути насторожі. Де лише ви бачите хоч найменшу брехню, — будьте певні, що і все інше така ж брехня. В істинному окультизмі не може і не повинно бути ніякої брехні. Брехня — це найсильніше знаряддя чорної магії, це один із засобів концентруватися і посилати іншим внутрішній вплив; але, повторюємо, як би сильно не було сконцентровано і як би сильно не було послано вплив, він не може впливати на людину, свідомість якої знаходиться на більш високій площині. Людина, сповнена прагнення до вищого, не повинна боятися ніякого впливу знизу.

Уважно прочитайте те, що ми тут пишемо і цього буде для багатьох із вас вже досить, щоб захистити себе від егоїстичних думок інших, і зовсім не через будь-які особливі переваги того, що ми говоримо, а просто тому, що це змусить вас озирнутися на свої власні ідеї, на свої розумові сили і мимоволі скористатися ними для убезпечення себе від шкідливих впливів.

Пам'ятайте, що розум повертає до себе лише думки гармонійні його власним. Інстинктивний розум підпадає під вплив, який є ворожим його власним інтересам лише тоді, коли його власник допустив таку слабкість своєї думки і волі, що залишив свій інстинктивний розум зовсім без захисту. Інстинктивний розум неодмінно повинен знаходитися під охороною вищого початку розуму. Ви господар і пан свого інстинктивного розуму, і ваше панування над ним має завжди виявлятися, інакше ним заволодіє будь-який перехожий, більш спритний і хитрий, ніж ви самі. Усередині вас є достатньо сил, щоб захистити себе від усіх небезпек, але лише в тому випадку, якщо ви знаєте про існування цієї сили і вмієте нею користуватися. Вона ваша, лишень ви запитаєте себе про це, лишень ви звернете на неї увагу, і ви можете пробудити свідомість свого «Я» і розвинути його, навіюючи собі ідею сили і влади над собою. Це дуже допоможе вашому внутрішньому розкриттю і розвитку. Далі нам доведеться ще повертатися до цього питання.

Тепер ми розглянемо третю форму психічного впливу, яка відома під назвою месмеризму, або гіпнотизму. Ми можемо торкнутися цього питання лише коротко, позаяк перерахування різноманітних форм цього навіювання і всіх пов'язаних з ним феноменів наповнило б багато книг, якщо говорити про це більш-менш докладно. Але ми сподіваємося пояснити читачеві основну ідею в кількох словах, особливо якщо читач уважно стежив за ходом наших думок, як у цьому, так і в попередніх читаннях.

Перше, що необхідно пам'ятати, це те, що месмеризм, або гіпнотизм, є насправді комбінація двох пояснених раніше методів. У цій формі впливу, велика кількість прани надсилається разом з особистим навіюванням, або з уявною хвилею. Іншими словами, навіювання, або уявна хвиля, насичується праною більше, ніж це буває зазвичай, і стає від цього настільки сильніше звичайного навіювання, або звичайної уявної хвилі, наскільки мислеформа сильніше розпливчастих, посланих у простір думок. Говорячи коротше, месмеризм, або гіпнотизм, є обгортання бажаної особи цілими потоками мислеформ, дією яких стимулюється і підтримується постійний приплив прани, яка в такому випадку часто називається «месмеричним флюїдом». Потрібно пам'ятати ще одну річ, що жодна людина не може бути месмеризована, або загіпнотизована, якщо її інстинктивний розум знаходиться на варті, тобто, коротше кажучи, ніхто не може бути загіпнотизований без своєї згоди. Для того, щоб бути загіпнотизованою, людина повинна хотіти цього, вірити в те, що це можливо, і не чинити опору. Лише дуже рідкісні, внутрішньо абсолютно пасивні люди, можуть підпадати гіпнотизуванню проти своєї волі, але необхідно зауважити, що, якщо людина піддається одному навіюванню, особливо навіюванню брехні, то вона сама, не усвідомлюючи цього, може зробити себе сприйнятливою для гіпнотичного навіювання. Взагалі, практику месмеризму, або гіпнотизму, ніяк не можна рекомендувати. Лише дуже добре знайомі з цим питанням, які знають усі внутрішні сторони його і всі можливі результати та наслідки, й при цьому люди дуже високої моральної культури, можуть без шкоди для інших робити гіпнотичні досліди. Гіпнотизм може принести користь у руках досвідченого і високорозвиненого окультиста, який розуміє його закони, але в руках неосвічених людей, які дуже часто беруться за цю страшну силу — це лише зло й більш нічого. Будьте обережні і ніколи не дозволяйте гіпнотизувати себе неосвіченим людям, які претендують на якісь окультичні знання. Намагайтеся розвинути свою власну силу і ви будете в змозі самі впливати на себе набагато краще, ніж хтось інший, з будь-якими цілями.

Існує ще більш висока форма свідомості, ніж свідомість «Я». Це — духовна свідомість, яка змушує людину відчувати свій зв'язок і свій взаємостосунок із джерелом усіх сил. Люди, які володіють цією свідомістю, знаходяться так далеко за межами можливості досягнення психічних впливів інших, що для них немає потреби приймати, будь-які запобіжні заходи: ніякий психічний вплив їх досягти не може. Вони оточені аурую, яка відштовхує всі вібрації нижчих площин. Цим людям не потрібна свідомість свого «Я», вони перейшли вже до більш високої форми свідомості, яку можна назвати свідомістю Всього в собі. Люди, які знаходяться на ментальній площині розвитку, яким є більшість сучасного людства, знайдуть дуже корисним розвивати свою свідомість «Я», або почуття індивідуальності. В цьому відношенні дуже сильно допоможе постійне тримання в

розумі думки про те, що ви є реальна істота, наче частина загального життя, відокремлена для якоїсь певної мети, згідно з планом всесвіту, що ви повинні існувати як індивідуальність і прагнути до вищої форми прояву. Роздуми на цю тему дуже сильно посунуть уперед внутрішній розвиток. Потрібно думати, що ви незалежні від тіла, а лише користуєтеся тілом як інструментом або знаряддям, що ви незнищенні, що ви володієте вічним життям, що ви не можете бути знищені ні вогнем, ні водою і ніякими іншими силами, які, на думку фізичної людини, здатні вбити її. Потрібно думати, що життя або смерть вашого фізичного тіла не може вплинути на вас. Ви — душа, а не тіло. Дуже важливо змусити себе думати саме таким чином, а не дивитися на себе, як на тіло, що володіє душею. Пам'ятайте — ви душа, яка володіє тілом, а не тіло, що володіє душею. Думайте про себе, як про незалежну істоту, яка користується тілом для своєї зручності, намагайтеся розвивати і культивувати в собі внутрішнє розуміння про безсмертя і про реальність існування, й ви поступово почнете усвідомлювати, що ви дійсно існуєте, існували і будете існувати завжди. Тоді всякий страх відпаде від вас, як непотрібна річ, бо страх насправді є лише слабкість думки, що є результатом несвідомої і погано спрямованої дійсності інстинктивного розуму. Коли людина звільнилася від страху, решта вже не важка. У книзі «Наука про дихання» ми говорили про те, як слабка, боязка людина може створити собі постійний захист від своїх власних думок і емоцій, тобто вказували спосіб створити міцну основу для діяльності інстинктивного «Я». Цей спосіб полягає в розвитку довіри до себе і до своїх сил. Твердження, або «мантри», якими користуються для створення цього впливу на себе, для підпорядкування себе вищим силам, є саме тими, якими користувалися окультисти давньої Індії. Часте повторення собі слів «Я є», що виражають найглибшу окультну істину, допомагає створити розуму спокійний і міцний внутрішній стан, який неминуче впливає на інстинктивний розум і робить його більш позитивним, менш підданим впливам і навіюванням. Ментальний стан, який виражається в словах «Я — єсмь», оточує людину ніби уявною аурую, яка діє як непроникна тканина і служить людині охороною до тих пір, поки вона не придбає вищої свідомості, яка поставить її над усяким можливим досягненням, будь-ким створеного психічного впливу.

Почавши таким чином, ви поступово дійдете до того ступеня свідомості, в якому будете відчувати безсумнівний факт свого «Я». У цьому стані свідомості, переймаючись словом та ідеєю «Я», ви будете почувати себе не лише індивідуальною істотою, яка володіє — силою і владою, але будете внутрішньо усвідомлювати, що за цим «Я» стоїть сила духу, тобто, що ваше «Я» пов'язане з невичерпним джерелом енергії, з якого ви можете черпати в міру потреби. Людина, яка досягла такого ступеня свідомості, не може відчувати ніякого страху, вона вже піднялася вище будь-якої можливості цього. Страх є лише прояв слабкості і ми лише тоді схильні до якогось впливу, поки тримаємо біля себе страх і не наважуємося розлучитися з ним, наче це був наш близький друг. Вже лише одним тим, що ми відкидаємо страх, ми відразу робимо кілька кроків угору по сходах розвитку і ставимо себе в співстосунки усіма сильними думками та ідеями, які коли-небудь були в свідомості людства. Людина, яка досягла цього щабля розвитку, вже залишила позаду себе значну частину своєї слабкості та тривоги старого життя.

Коли людина дізнається, і дізнається не зовнішнім, об'єктивним чином, а ніби всередині самої себе, що ніщо не може нанести їй ніякої шкоди, страх здається їй божевіллям. А прокидаючись до усвідомлення своєї істинної природи і свого істинного призначення, вона неодмінно дізнається, що ніщо не може нашкодити їй і через це — неодмінно відкине страх.

Дуже добре було сказано, що нічого немає страшніше страху. У цьому парадоксі ховається істина, яку знають усі окультисти. Знищення страху дає в руки людині таку силу опору і таку владу, які роблять її майже непереможною. Важко навіть зрозуміти, чому люди не хочуть прийняти силу, яка сама пропонує себе їм. Нехай вашим гаслом будуть слова: «Я — є», «Я — нічого не боюся», «Я — вільний».

Читання десяте. АСТРАЛЬНИЙ СВІТ

На самому початку цього розділу ми стикаємося з труднощами, які зрозумілі нашим читачам, знайомим до деякої міри з ідеями окультизму. А саме: ми бачимо великі труднощі в описі різних «площин» існування. Ми хочемо дати читачам елементарні відомості, які б дали можливість початківцю розібратися в основних ідеях і в основних принципах окультизму, але ми зовсім не прагнемо заглиблюватися в деталі питання. До цих пір нам вдалося уникати технічних термінів і спірних проблем. Наскільки можливо, ми будемо дотримуватися цього і далі.

У цьому читанні, що стосується астрального світу, а також у трьох наступних, ми будемо змушені обмежитися лише загальними описами, не входячи в деталі питань, яких торкаємося. Ми обмежимося точним і детальним викладом проблем, що відносяться до різних мантрів або різних площин нашого світу, не намагаючись викладати

різні спірні теорії. Тож, замість того, щоб почати пояснювати, що таке «площина» й потім пояснювати відношення і співвідношення однієї площини, до іншої, та різних площин між собою, ми з'єднаємо разом усе, що можна сказати про вищі площини, під однією загальною назвою астрального світу. Звертаємо увагу читачів, знайомих із літературою даного питання, що ми називаємо тут астральними площинами, або астральним світом, не лише нижчі площині суб'єктивного світу, але також і більш високі площини. Така термінологія може не сподобатися людям, які вивчали окультну літературу. Вони можуть запитати, чому різні площини називаються одним ім'ям. Але ми посилаємося на приклад багатьох стародавніх окультистів та інших, хто жив і писав у ближчі до нас часи, які слідували тому ж самому плану, якому слідуємо ми, і називали астральним світом всі вищі площини, аж до найвищих, духовних, які вони лише відділяли. Зрозуміло, між нижчими шарами астральних площин і вищими шарами ментальних площин різниця не менша, ніж між горилюю і Емерсоном, але для того, щоб початківець не загубився у нескінченному лісі термінів, ми назвали астральними всі площини, які знаходяться вище фізичних, принаймні, ті, яких ми будемо торкатися в даному викладі.

Дуже важко передати в чітких і простих словах значення слова «площина» [план — ред.]. І ми будемо користуватися ним, якомога рідше, віддаючи перевагу цьому слову — «стан», адже, «площина» насправді, набагато більше «стан», ніж те, що мається на увазі зазвичай під словом «площина», тобто, інакше кажучи, цей термін відноситься до внутрішнього знаходження, а зовсім не до знаходження у просторі. Один і той ж простір може бути наповнений явищами різних площин, як кімната може бути наповнена сонячним промінням, світлом лампи, рентгенівськими променями, магнетичними вібраціями та іншим. Причому, кожне з цих явищ буде підпорядковане своїм власним законам і абсолютно не впливатиме на інші, які, в свою чергу, не впливатимуть на нього. Таким чином, в даному місці одночасно можуть діяти явища різних площин, не заважаючи одні одним і не торкаючись одне одного. Ми не можемо вдаватися тут у деталі даного предмету і прагнемо дати читачам лише загальне уявлення, загальну ідею для того, щоб вони могли зрозуміти явища різних площин, котрі становлять «астральний світ».

Але перш ніж почати розгляд різних площин астрального світу, нам буде дуже корисно ознайомитися з деякими з феноменів, з'єднаних разом під загальною назвою «астральних». У читанні шостому ми говорили, що людина на додаток до фізичних почуттів слуху, зору, смаку, дотику й нюху має ще п'ять астральних почуттів, які є копіями або, правильніше, — оригіналами фізичних. Ці почуття діють на астральній площині, і за допомогою їх людина може отримувати почуттєві враження без допомоги фізичних органів почуттів. Точно так само ми говорили, що людина володіє «шостим чуттям», фізичним органом, що дає їй можливість телепатичного спілкування з іншими розумами, причому цей фізичний орган має свого відповідного астрального двійника.

Ці астральні почуття діють на нижчій астральній площині, тобто, на площині наступній за фізичною. У читанні шостому ми описували, яким чином явища ясновидіння створюються при користуванні цими астральними почуттями. Існують, звичайно, вищі форми ясновидіння, які діють на площинах більш високих, ніж ті, якими люди користуються в звичайному ясновидінні, але ці сили зустрічаються вкрай рідко, ними володіють люди дуже високих духовних досягнень і в даний момент ми не маємо наміру говорити про них. Зазвичай ясновидець бачить за допомогою нижчої астральної площини, ця ж площина дає можливість чути ясновидцям. На цій площині пересувається астральне тіло, тут же знаходяться духи і астральні тіні. Невтілені душі, які живуть на вищих площинах астрального світу, які прагнуть вступити у спілкування з душами людей, котрі живуть на фізичній площині, для того, щоб досягти своєї мети, повинні спуститися на нижчу астральну площину і ніби одягнутися в астральну речовину. На цій площині рухаються «астральні тіла» людей, які живуть на Землі, але вивчили мистецтво діяти в астральному тілі. Ми вказували, що людина може бути в астральному тілі або пересуватися в ньому до будь-якого пункту земної поверхні, і ми говорили, що окультисти можуть робити це за власним бажанням за умови сприятливих обставин. Інші люди більш-менш несвідомо можуть споглядати такі ж речі, іноді згадуючи як сон те, що насправді з ними відбувалося абсолютно реальним чином. Дуже багато з нас роблять такі речі й іноді мандрують дуже далеко, коли фізичне тіло занурене в сон. Іноді ми дізнаємося таким чином те, що ми хочемо знати, чи речі, зовсім чужі нам і нецікаві, причому ці відомості виходять або шляхом безпосереднього спостереження, або від інших більш-менш свідомих, подібно до нас, блукаючих душ. Свідоме і довільне придбання знань у такий спосіб можливе лише для тих, хто вже зробив значні кроки на шляху досягнення духовного розвитку. Окультисти приводять себе у відповідний духовний стан і потім бажають бути в тому чи іншому місці. Для них цього вже достатньо. Зі швидкістю думки їх астральне тіло опиняється там, куди його послали. Початківець або малотренований окультист, звичайно ж, не володіє таким ступенем контролю над своїм астральним тілом і керує ним з меншим знанням і з меншою спритністю. Ми говорили, що астральне тіло завжди залишається з'єднаним із фізичним. Якщо якимось чином з'єднання астрального тіла з фізичним переривається, то це буде означати смерть фізичного тіла, в яке тоді вже не може повернутися астральне.

На цій же астральній площині можна спостерігати ауричні барви людей, описані в читанні четвертому. Ясновидець може тут же спостерігати уявні еманациї, які безперервно викидає розум людей, які думають і відчують, та, які на деякій відстані завжди оточують людину і потім, відділяючись від неї, притягуються іншими, подібними з ними думками або притягують до себе інші такі ж думки. Ці уявні еманациї схожі на хмари; з яких деякі мають тонке й витончене забарвлення, а інші темного і брудного кольору. Для психічного, або астрального зору, весь простір наповнений цією уявною речовиною, мінливою в кольорі й у зовнішньому вигляді в залежності від якості та характеру думок, що їх утворили. Деякі місця — будинки, будівлі, цілі вулиці, навіть міста — наповнені блискучою, вабною до себе уявною речовиною, яка показує, що загальний характер думок людей, мешканців цього місця, піднесений або світлий; інші місця, навпаки, наповнені темними масами «матерії думок», яка показує, що люди, які живуть тут або відвідували ці місця, відчували себе тут дуже важко і думали сумні, журливі або злочинні думки.

Такі кімнати повинні бути широко відкриті для доступу сонця і повітря, і люди, які входять до них, повинні намагатися наповнювати їх світлими, веселими і щасливими думками, які проженуть з них залишки речовини думок нижчої якості. Уявний наказ, що дається людині, наприклад такого виду: «Я наказую всім темним і злим думкам залишити це місце», — мають ту дію, що людина, кажучи такі слова, викидає дуже сильні уявні вібрації, які, так би мовити, розвіюють темні хмари речовини думок, проганяють їх як сильний вітер, не дозволяють їм залишатися поблизу особи, яка вимовляє такі слова.

Якби люди могли бачити, хоча б на кілька хвилин, атмосферу думок корчми, гральних залів та інших місць подібного ґатунку, вони почали би боятися та уникати таких місць. Атмосфера там не лише насичена низькими думками, які охоплюють тамтешніх людей, але, крім того, до цих місць горнуть цілі натовпи невітлених душ, які прагнуть до тих вібрацій, які вони самі створювали у житті і безсило намагаються розірвати тонку перепону, яка відділяє їх від фізичної площини.

Можливо найкращий спосіб зробити для читача ясним загальний вигляд та ідею астрального світу — це описати йому уявну подорож, яку він сам міг би вчинити в цей світ у супроводі провідника-окультиста. Ми подумки відправляємо читача в таку подорож під керівництвом досвідченого провідника. Але потрібно пам'ятати заздалегідь, що для цього ви повинні вже досягти достатньої міри духовного розвитку, бо інакше ніякий провідник не зможе відвести вас досить далеко, хіба лише зробивши абсолютно героїчні зусилля, чого він, ймовірно, не буде робити без особливої потреби. Отже, чи готові ви до цієї подорожі? Ваш провідник знаходиться біля вас.

Ви занурюєтеся в особливий стан, названий «станом мовчання» і раптово відчуваєте, що ви вийшли з вашого тіла і перебуваєте в астральному тілі. Ви стоїте біля свого фізичного тіла і бачите, як воно спить на ложі, але ви відчуваєте поєднання із ним і цей зв'язок не може порватися. Точно так же ви усвідомлюєте присутність вашого провідника, який повинен супроводжувати вас у вашій подорожі. Він також залишив фізичне тіло і знаходиться в своїй астральній формі, яку ви уявляєте собі у вигляді хмари у формі людського тіла, але такого тіла, через яке ви можете бачити наскрізь і, яке може рухатися і проникати через тверді предмети та стіни. Ваш провідник бере вас за руку і каже: «Йдемо», — і в ту ж мить ви відчуваєте, наче залишили кімнату і летите високо над містом, як летюча хмара. У вас з'являється страх впасти, і в ту ж мить ви відчуваєте, що починаєте падати, але ваш провідник хапає вас за руку, підтримує і каже: «Намагайтеся думати, ніби ви не можете впасти, намагайтеся думати, що ви легше за повітря і ви справді будете таким». Ви робите те, що він вам говорить і з захопленням відчуваєте, що можете плавати в повітрі за бажанням, рухаючись туди, куди захочете.

Ви бачите величезні уявні хмари, що піднімаються від міста, наче хмари диму, і, які плавають туди й сюди; ви бачите також більш тонкі хмари в деяких місцях, які, незважаючи на те, що вони набагато менше, мають, мабуть, властивість, стикаючись із темними, розсіювати і знищувати їх. Тут і там ви бачите яскраві й тонкі лінії світла і спалахи, які подібно електричним іскрам швидко пролітають через простір. Ваш провідник каже вам, що це телепатичні повідомлення послані від одного розуму до іншого, а спалахи світла вчиняються праною, яка насичує ці думки. Спускаючись до землі, ви бачите — кожна людина оповита ніби кольоровою переливчастою хмарою яйцеподібної форми. Це — її аура, в якій відображаються її думки і переважний духовний стан, причому від характеру думки залежить забарвлення аури. Деякі люди оточені прекрасними аурами, в той час як інші, здаються оповитими хмарою чорного диму, в якому мигтять блискавки червоного вогню. На деякі аури вам боляче дивитися: до такої міри вони справляють відразливе, грубе враження. Не перебуваючи більше у фізичному тілі, ви бачите, чого зазвичай не бачите і відчуваєте те, чого зазвичай не відчуваєте. Але не втрачайте багато часу на ці спостереження: час вашої подорожі дуже короткий і ваш провідник радить вам рухатися далі.

Але ваш рух полягає не в зміні місця: змінюється все навколо вас, як у панорамі. Тепер ви більше вже не бачите фізичного світу з його астральними феноменами, але бачите ніби зовсім новий світ, наповнений найбільш дивними формами. Ви бачите літаючі та плаваючі навколо вас астральні форми астральних тіл, покинутих

душами, які перейшли на більш високі площині. Це — астральні трупи: ви перебуваєте ніби на астральному кладовищі. Видовище, яке бачите ви, далеко не з приємних і ви поспішаєте далі зі своїм провідником. Він радить вам думати про те, що ви, ваше реальне «Я» зовсім не залежите від астрального тіла, ви можете обходитися без нього точно так само, як зараз ви обходитеся без фізичного тіла. Ви робите все за його порадою і на свій подив, виходите з астрального тіла, залишаючи його в світі тіней, але знову відчуваєте себе з'єднаним із ним, як астральне тіло залишилося сполученим із фізичним. Ви відчуваєте себе одягненим у нове тіло і вам здається дуже дивною думка, від якої ви раніше не могли звільнитися, ви — це фізичне тіло, або потім, що ви — це астральне тіло. Ви відчуваєте, ви — це щось зовсім інше. Площина астральних тіней іде від вас, і ви ніби вступаєте у величезне приміщення, наповнене сплячими формами. Тут усе нерухоме, рухаються лише тіні, що не мають нічого спільного з тими, які ви спостерігали в астральному світі. Це — тіні вищих істот, які зійшли сюди для блага своїх братів. Час від часу, то той, то інший зі сплячих пробуджується, і тоді зараз же, та чи інша з тіней обіймає його і разом із ним зникає в якусь іншу сферу. Але найбільш дивовижна річ, яку можна спостерігати в цій сфері, — це поступове і повільне пробудження свідомості деяких сплячих астральних тіл. Тоді астральні оболонки наче відступають від душ і ніби відходять у бік, достоту так само, як раніше відійшло від вас ваше фізичне і потім астральне тіло. І ви бачите, як ці залишені душами тіла, переходять в область астральних тіней, де повільно рухаються, зберігаючи в собі залишки якоїсь невиразної напівсвідомості. Такі залишені душами астральні тіла не з'єднані з фізичним тілом, адже їх фізичні тіла вже померли і поховані. Точно так же ці тіла не з'єднані з душами, які пішли вгору і прагнуть до вищих сфер, забуваючи про свої колишні ілюзорні існування. Ви ще не перебуваєте в такому стані, ви лише тимчасово заглянули в цю область і за своїм бажанням можете повернутися назад.

Сцена знову змінюється і ви виявляєте себе в області пробуджених душ, серед яких ви зі своїм провідником рухаєтеся і спостерігаєте все, що відбувається. Ви помічаєте, що в міру того, як пробуджені душі йдуть із поля вашого зору, вони залишають за собою хмарки своїх ментальних тіл. І ви помічаєте, в той же час, що в міру того, як ви піднімаєтеся в більш високі площині, ваша власна форма стає все тоншою, все менш матеріальною, а лишень ваша думка звертається до нижчих площин, ваша форма стає ніби грубіше, або щільніше, хоча все ж іще не доходить до щільності залишеного вами астрального тіла і, звичайно, залишається нескінченно більш тонкою, ніж фізичне тіло. Ви помічаєте також, що кожна пробуджена душа опиняється на який-небудь певній площині. Ваш провідник пояснює вам, що ця площина визначається ступенем духовного розвитку і досягненнями, зробленими душею під час її земного життя, або, правильніше сказати, під час її минулих земних життів, бо вона мала не одне життя, а багато. Ви пам'ятаєте, що для душі абсолютно неможливо перейти ту площину, до якої вона належить, хоча душі, які належать до більш високих площин, вільно можуть відвідувати нижчі. Цей закон астрального світу не довільний, але він діє, як закон природи. Щоб зробити більш зрозумілою для читача цю ідею, ми наведемо дуже простий приклад. Уявіть собі велику сітку або, точніше, цілий ряд сіток на кшталт тих, які вживаються для просіювання і сортування кам'яного вугілля. Велике вугілля зупиняється першої сіткою, дрібніше затримується другою і так далі до найдрібнішого. Зрозуміло, велике вугілля не пройде крізь дрібні комірки, але невелике прохідиме через усі. Достоту так само в астральному світі, душі з великою кількістю внутрішнього матеріалізму, грубі за природою, зупиняються на відомих площинах і не можуть іти вище, в той час як інші переходять до більш високих площин. Взагалі кажучи, всі душі, які знаходяться на більш нижчих площинах, мають своїх духовних помічників з найвищих площин, які присвячують свій час перебування в астральному світі турботам про інших, не думаючи про свій власний розвиток. Ваш провідник пояснює вам усі ці речі в той час, як ви пересуваєтеся з ним по різних щаблях цих площин, так само, як і інші душі. Ваш провідник пояснює вам це і говорить, що в даному випадку не буває винятків.

Залишаючи земне тіло, душа пробуджується саме на тій площині, яка їй призначена, на тій площині, куди її тягнуть її бажання і прагнення, і далі якої вони її не пускають. Вона бачить себе там оточеною спорідненими розумами і знаходить там усе те, що серце людини могло робити під час її земного життя. Душа може досягти значного внутрішнього зростання під час свого перебування в астральному світі і тому, покидаючись знову на Землі, вона може побачити себе такою, яка зробила великий крок уперед порівняно з тим станом, в якому вона залишила Землю. Астральний світ має нескінченну кількість підрозділів і кожна душа знаходить там можливість розвивати свої сили і здібності, та привертати до себе інші душі, потрібні їй для її внутрішнього розвитку і пізнання.

Найнижча площина астрального світу наповнена душами тваринного типу, нерозвиненими і сповненими низьких інстинктів. Ці душі намагаються завжди бути якомога ближче до Землі, їх шанси подальшого розвитку полягають в тому, що коли-небудь їх утомлять їхні грубі прагнення. І тоді, зневірившись у можливості задоволення своїх грубих смаків, вони мимоволі захочуть чогось іншого, чогось більш високого. Ці нерозвинені душі не можуть, звичайно, відвідувати вищі площині і єдина площина яка знаходиться нижче їх, — це площина

астральних тіней, які ніби горнутья до Землі. Ці душі низького розвитку завжди прагнуть до Землі, завжди горнутья до тих умов, які вони самі створили у своєму земному житті. Про них можна сказати, що вони живуть на Землі, але вони відділені від земних речей і явищ таким станом своїх тіл, який не дозволяє їм узяти участь у всьому, що роблять споріднені з ними душі в земних оболонках. Вони можуть бачити все, що роблять люди, але не можуть приєднатися до них і зазвичай знаходяться біля місць свого земного життя, свідомо чи несвідомо підпорядковуючи своєму впливу інших, котрі знаходяться в подібних із ними умовах. Це дуже темна сторона астрального світу і ми не будемо довго зупинятися на ній, вказавши лише на її існування для відома читача.

Душі вищих площин, маючи менше потягу до земного життя і володіючи різноманітними умовами для свого розвитку в астральному світі, перебувають там набагато довше. Загальний закон такий, що, чим вище площина, де знаходиться душа, тим довше вона там залишається. Але рано чи пізно весь матеріал земного життя душею зжитий і зрозумілий. Душа шукає можливості нового руху і бачить — ця можливість може виникнути лише з досвіду нового земного життя. Тоді душа починає мріяти про нове земне життя, а з цього бажання витікає її нове народження. Душа ніби засинає і починає опускатися вниз, поступово одягаючись усе більш і більш щільними оболонками і, нарешті, народжується на Землі в оболонці і умовах, цілком відповідних її стадії розвитку. Але вона не прокидається цілком, але живе в напівсонному стані перші роки дитинства, лише поступово починаючи усвідомлювати себе, свою справжню сутність, своє походження, причину появи на Землі та інше.

Все це розповідає вам ваш провідник, вказуючи на душі, які знаходяться в тому чи іншому положенні, близькі до нового народження або які тільки-но покинули земне тіло.

Перебуваючи в астральному світі, ви зустрічаєтеся і розмовляєте з вашими колишніми друзями і людьми, яких ви любили, бачачи їх на тій чи іншій площині. Ви з подивом помічаєте, ці душі діють і говорять так, ніби їх нинішнє життя було реальним життям, а все інше, і в тому числі земне життя, якимось нереальним сном. Ви розумієте владу теперішнього над свідомістю. Ви помічаєте також, що душі на всіх площинах більш-менш знайомі з площинами, які знаходяться нижче їх, але наче абсолютно нічого не знають про вищі площини, крім лише тих душ, свідомість яких вже зовсім прокинулася і які знаходяться на тій чи іншій нижчій площині за своїм власним бажанням, завжди маючи можливість піднятися вище.

Ви помічаєте також на одній із нижчих площин, що ваш давній друг, який був на Землі глибоко переконаним матеріалістом, мабуть, до цих пір не розуміє, що він помер, і в ту мить, коли усвідомлює себе, думає, що він знаходиться на якійсь іншій планеті. Він як і раніше готовий сперечатися і доводити, що смертю закінчується все. Його лютить, коли відвідувачі з вищих площин намагаються пояснити йому, хто він, звідки він прийшов, де і в якому становищі знаходиться зараз. Він називає їх шахраями і брехунами, вимагає, щоб вони довели йому існування вищих сфер. Він стверджує, що все навколишнє, в тому числі і поява вищих душ, все це — фізичні явища якогось іншого світу, де він випадково знаходиться. Залишаючи його, ви відчуваєте враження тих же самих розмов, які ви багато разів вели або чули на Землі, і ви просите вашого провідника показати вам вищі області. Він посміхається і говорить вам: «Я поведу вас настільки високо, наскільки ви можете піднятися», — і тоді ви бачите себе оточеним усім, про що ви лише коли-небудь мріяли і до чого коли-небудь прагнули; ви відчуваєте, що тут є все, що вам потрібно, і ви просите вашого провідника залишити вас тут, не брати назад, на Землю. Він наполягає на вашому поверненні й для того, щоб переконати вас у цьому, говорить що ви перебуваєте ще дуже невисоко і шляхом боротьби і зусиль на Землі можете згодом досягти права проникнути набагато вище. Ви сумніваєтеся в його словах і, подібно матеріалісту, якого лишень залишили, питаєте його, чи може бути що-небудь вище навколишнього. Він відповідає вам: «Ви досягли найвищого, можливого для вас зараз, але це не є найвище взагалі. Ніяка душа не може перейти своїх внутрішніх духовних кордонів, намагайтеся розширити ці внутрішні кордони і тоді ви отримаєте можливість піднятися в більш високі сфери. Поки в вас самих немає відгомону цим вищих сфер, ніщо не доведе вам їх існування і ніщо не допоможе вам зрозуміти їх і проникнути в них. Ви повинні знайти їх перш за все в собі. Я можу піднятися вище вас лише тому, що я внутрішньо усвідомлюю цю можливість».

Але і нескінченно вище вашої площини і нескінченно вище інших, ідуть усе нові й нові підрозділи, повні такого світла і сили, яких ніколи не може уявити собі людина. Зауважте, що всі ці світи оточують одну лише нашу Землю. Подібно цьому, є точно такі ж нескінченні підрозділи астральних світів і астральних площин навколо кожної планети нашого ланцюга і навколо всіх мільйонів світів, існуючих у нескінченності всесвіту».

«Тоді, що ж являють собою Я?» — в мимовільному жаху питаєте ви, відчуваючи свою нікчемність перед нескінченністю розгорнутою перед вами. «Ви — найдорожча річ на світі, ви — жива душа, — відповідає провідник, — і якби ви загинули, то загинула б уся система світів всесвіту, бо ви так само необхідні для її існування, як вона необхідна для існування вас. Ви — частина цілого і ціле не може існувати без вас, як ви не можете існувати без нього». — «Але що лежить далі того, про що ви говорили мені, — питаєте ви, — і, що лежить у центрі всього?» — «Абсолют», — відповідає вам ваш провідник, замовкаючи при цьому слові.

І коли після цього ви знову відчуваєте себе в своєму фізичному тілі, ви питаєте вашого провідника, перш ніж він зник: «Де були ми? В скількох тисячах миль від Землі лежить та область, яку ми відвідали?». І він відповідає вам: «Ви зовсім не залишали Землі. Ви зовсім не віддалялися від вашого тіла і все, що ви бачили і зазнали, не забрало жодної миті часу. В астральному світі немає ні часу, ні простору».*

** Твердження спірне. Існує також думка, що там інші простір і час — ред.*

Читання одинадцяте ПО ТОЙ БІК

У наших читаннях ми не робили спроби змусити читача прийняти якісь положення, які не говорили б йому внутрішньо і не перебували б у гармонії з його власним настроєм і розумінням. Ми надаємо всім повної свободи переконань і бажаємо, щоб читач брав зі вчення йогинів лише те, що здається йому правильним і вірним, залишаючи те, що здається сумнівним, до того часу, коли його погляд зміниться. Ми просто висловлюємо вчення йогинів щодо різних явищ астрального світу настільки просто і ясно, наскільки це можливо, і намагаємося, щоб читач зрозумів викладені думки. Здаються вони йому правильними чи ні, — цього ми знати не можемо і зовсім не прагнемо переконувати в абсолютній вірності того, що говоримо. Що вірно, те не може бути невірним, що б про це не думав читач. Його віра або його сумнів не можуть змінити суті речей і йогини зовсім не стверджують, що хто-небудь може бути покараний за невіру або нагороджений за віру. Вони, навпаки, говорять, що віра чи невіра залежать від розуміння, від висоти внутрішнього розвитку. І на їхню думку, було б украй незрозуміло, чому потрібно карати людину за те, що вона ще не доросла до розуміння тієї чи іншої ідеї. Йогини — найбільш толерантні люди на світі. Вони самі бачать істину, вкладену в усіх фактах вірувань і бачать вкладене там добро, але вони не засуджують тих, хто з ними не згоден. У них немає ніяких певних догматів віри, які вони вимагали б від своїх послідовників. Вони не вимагають від своїх учнів, щоб ті неодмінно в усьому погоджувалися з ними: навпаки, вони кажуть своїм учням: «Беріть лише те, що внутрішньо промовляє вам, не думайте про решту. Залиште це на деякий час, потім повернетеся назад і переглянете все ще раз. Можливо ви знайдете речі, які можуть бути вам корисні. Так повторюйте кілька разів, але не примушуйте себе приймати ідеї, які вам не подобаються. Коли мине час, ви досягнете все, що істинно. Кожна істина має свій час і коли її час приходить, вона здається приємною і потрібною розумовому погляду. Тож, беріть те, що вам подобається і залишайте те, що вам не подобається. Ми зовсім не належимо до числа тих господарів, які запрошують гостей і змушують їх їсти страви на які гості дивляться із сумнівом, з подивом і зі страхом. Це було б не задоволення, а покарання і, якби гості змушені були їсти все їм подане для того, щоб здобути прихильність господарів, то їх становище було б дуже сумним. Ми говоримо зовсім інше. Беріть собі лише те, що здається зрозумілим і не беріть того, що нічого не говорить вашому розумінню. Не бійтеся, що від вас може бути приховано або утримано те, що ви могли б узяти».

Цілковитим погоджуючись з усім тим, що висловлювалося йогинами, ми переходимо до подальшого викладу дуже важливої частини переданого вчення.

Коли «Я» залишає фізичне тіло в ту мить, яку ми називаємо смертю, воно залишає за собою всі нижчі оболонки. Фізичне тіло, як ми говорили в першому читанні, складається з мільйонів крихітних клітин — це все маленькі життя з яких кожна має маленький розум чи свідомість і всі вони знаходяться під контролем центрального підсвідомого розуму людини. Крім того, в тілі знаходиться запас прани, або життєвої сили і цей запас прани, у поєднанні з мільйонами життів клітин, становить те, що ми називаємо тілом людини.

З того моменту, коли «Я» залишає фізичне тіло і вплив керманіча тілом, інстинктивного розуму, віднімається від клітинних груп, серед них починає панувати анархія і безлад: вони стають дезорганізованою армією, кидаючись туди й сюди, заважаючи один одному, штовхаючи одна одну, борючись одна з одною і метою всіх та кожної стає звільнитися від своїх неприємних сусідів, піти з цієї штовханини. Протягом життя людини, головна мета клітин полягає в тому, щоб працювати разом і в гармонії, підкоряючись наказам і розпорядженням згори. Після смерті тіла, мета всіх клітин полягає начебто в тому, щоб якомога швидше розлучитися одна з одною. Групи розпадаються послідовно. Кожна група розпадається на менші групи, і в той же час починається процес розпаду самих клітин на складові елементи і безперервне возз'єднання їх в інші групи організмів мінерального, рослинного або тваринного світу. Як сказав один письменник, «ціле ніколи не буває більш живим, ніж коли воно померло, але воно живе тоді лише життям своїх складових частин і мертво в цілому».

Залишаючи тіло, «Я» забирає з собою астральне тіло так само, як вищий початок.

Це астральне тіло, як ми говорили, є ніби оригіналом, за яким побудовані фізичні тіла. Астральне тіло існує деякий час після смерті фізичного тіла людини або за певних умов робиться видимим живим людям, які тоді

називають його «духом». Астральне тіло вмираючої людини часто, під впливом її сильного бажання, переноситься туди, куди летить її думка і може стати видимим її родичам та друзям.

Спробуємо розглянути подальше життя «Я» після того, як воно залишає фізичне тіло. В ту мить коли «Я», вкладене в астральному тілі, повільно виходить з фізичного тіла, все життя людини, з дитинства до старості, проходить перед її розумовим поглядом. Пам'ять розкриває всі свої секрети і картина за картиною швидким ланцюгом несеться перед розумом. Багато речей стають зрозумілими в цю мить душі, яка йде, їй відкриваються причини багатьох явищ, незрозумілих протягом життя, душа розуміє, що значить те, чого вона раніше не розуміла, вона охоплює своє життя наче у цілому, розуміє мету і призначення багатьох «випадковостей», які здавалися, під час земного життя, не пов'язаними одна з одною. Це все проходить мов живий сон перед розумовим зором вмираючого. Але цей сон залишає глибоке враження, і в подальшому, душа користується всіма висновками і результатами зрозумілого зі свого прожитого життя. Окультисти завжди говорять, що друзі й родичі вмираючої людини повинні намагатися бути якомога тихіше і спокійніше навколо неї, щоб ніяка емоція, ніякі вираження горя і смутку не завадили їй зосередити всю свою увагу на цьому надзвичайно важливому моменті. Душі повинно бути дано йти своїм шляхом у мирі та спокої і їй не потрібно утримувати бажаннями живих.

Отже, «Я» йде, залишає тіло. Але куди? Раз і назавжди потрібно зауважити, що нові «місця», або нові сфери, куди переходить душа, означають ніщо інше, як зміни стану самої душі. Час і простір перестають для неї існувати в мить розділення з фізичним тілом. Далі ми будемо говорити — «місце» існування, але потрібно твердо пам'ятати, що мова йде лише про стан. Будь-який даний простір може містити в собі душі, які внутрішньо живуть на найвищих площинах, та інші душі, які живуть нижче, причому свідомості тих хто живе на нижчих площинах навіть не будуть знати про існування і присутність біля них свідомостей вищих площин.

Зазвичай, виходячи з тіла, душа залишається спокійною і холодною, навіть чуючи позаду себе сумні заклики людей, які оточують тіло. Але іноді ці голоси живих можуть викликати в душі надзвичайно важке почуття жалю про земне життя, бажання повернення до залишених друзів. Такі почуття у свідомості померлого можуть надовго затримати його перехід до більш піднесених станів духу. Зазвичай, ідучи з тіла, душа занурюється в напівнепритомний стан, у сон, це найправильніше визначення. Цей стан триває до тих пір, поки з «Я» не спаде астральна оболонка. Коли це відбувається, «Я» наче прокидається в новому світі, володіючи лише найвищими зі своїх почуттів, душевних здібностей і нахилів; не лише все земне: пристрасті, емоції, але навіть усе особисте відійшло від нього. При цьому відбувається те, що свідомість з низьким духовним розвитком, тобто така в якій є лише слабкі пробіски вищого життя, в цьому стані опиняється уві сні, а інші, більш духовно розвинені свідомості, навпаки, тут прокидаються. Далі йде той же самий процес, як із астральним тілом. Через деякі проміжки часу, дуже короткі у свідомостей, які не досягли під час земного життя вищого інтелектуального розвитку і дуже довгі у душ вищої інтелектуальної і моральної культури, з «Я» спадає ця оболонка, і воно ніби прокидається ще раз, на ще більш високій духовній площині. Тоді воно переживає стан, для опису якого зовсім немає слів і понять у людській мові. З усього сказаного можна бачити, що людина грубого духовного життя і низького духовного розвитку, розлучившись із тілом, буде переживати лише дуже короткі світлі проміжки і дуже довгі періоди сну. І людина, яка досягла високого ступеня духовного розвитку, буде відчувати набагато більше моментів усвідомлення, поступово відкидаючи від себе все, що є «не Я». Душа переживає не одне, а багато пробуджень. Перше пробудження є смерть; далі, проходячи через те коло, яке знову приводить до земного життя, вона відчуває багато таких пробуджень, кожного разу звільняючись від яких-небудь частин «не-Я», поки, нарешті, вона не відчує, що вона лише одне «Я».

Перш ніж іти далі, звернемо увагу на те, що люди, які залишилися на Землі, близькі померлого, можуть впливати на стан його душі після смерті, сприяти його переходу в мирний і спокійний стан або, навпаки, створювати йому муки і затримувати його хід угору. Душа, у якій залишилося що-небудь недомовлене, що вона мусить повідомити живучим на Землі, або душа, надто засмучена горем залишених нею близьких, особливо якщо вона постійно чує навколо себе їх плач і заклики, не отримає відпочинку в астральному світі. Вона ніколи не прийде у спокійний напівсонний стан, з якого є перехід до вищих світів. Вона буде боротися з цим сонним станом і робити відчайдушні спроби повернутися на Землю. Сльози і заклики залишених позаду людей будуть ще більше підтримувати її в цьому прагненні. Вона почне шукати способи відповісти на ці заклики і це завжди буде заважати їй зосередитися на вищих ідеях, завжди буде повертати свідомість до земного і заважати їй внутрішньому розкриттю. Люди повинні уникати всього того, що може затримати надземний шлях тих, які пішли, особливо слід боятися перешкодити руху цим шляхом з особистих мотивів. Нехай померлі сплять у спокої.

Насправді вони зовсім не сплять, вони живуть, можливо, навіть більш інтенсивно, ніж ми, чекаючи часу свого повернення. Плачучи за ними, ми змушуємо їх помирати і переживати свою смерть не один раз, а безліч разів. Істинно люблячі і тямущі люди повинні уникати такого прояву їх любові та повинні дати можливість душі, яка

пішла, досягти стану внутрішньої рівноваги, який може з'явитися нагородою за все пережите душею під час земного життя.

Перш ніж говорити про мить пробудження душі, ми повинні зауважити, що лише душа людини, яка померла природною смертю, переходить незабаром після смерті у стан такого приемного легкого півсну, про який ми говорили. Люди, які загинули під час якихось нещасних випадків або катастроф, убиті на війні та інші, які несподівано залишили фізичне життя тіла, довгий час не засинають. Вони, здається, наче володіють повною земною свідомістю, крім лише здатності відрізнити реальне від нереального (з точки зору людини). Дуже часто вони зовсім не знають, що вони «померли» і самі не розуміють, що таке відбувається з ними. Буває, що вони залишаються у повній свідомості щодо всього, що відбувається на Землі і за допомогою своїх астральних почуттів можуть чути й бачити все, що відбувається навколо них, але вони не можуть зрозуміти того, що вони вже вийшли з тіла і не можуть пояснити собі всього того, що бачать і чують. Їхнє становище до того моменту, коли ними опанує астральний сон, було б украй важким і сумним, якби на допомогу до них не прибували «астральні помічники», тобто душі з вищих площин, з вищих станів свідомості, які спускаються вниз для допомоги збентеженим душам, котрі не розуміють свого становища. Ці душі-помічники збираються навколо таких збентежених і переляканих душ та поступово намагаються довести до їх свідомості чітке розуміння того, що сталося, намагаються ніби передати їм новину про їхній перехід у стан вищій, порівняно із земним.

Душі низьких площин проводять дуже мало часу у невітленому стані, їх занадто сильно тягне до себе матеріальне життя і внаслідок цього вони сповнені таким бажанням втілення, що, зазвичай, їх час між втіленнями буває дуже коротким. Звичайно, коли вони народжуються знову, їх приваблює до себе те ж середовище і ті ж умови, в яких вони жили в попередньому житті. Такі грубі і відсталі душі так само, як душі людей диких народів, повільно розвиваються й кожен раз у земному житті роблять крихітні і зовсім непомітні кроки вперед. Всі їх бажання спрямовані в бік матеріального і лише матеріальне може залучати їх до себе. Вплив духу на них мізерний, але й такі люди завжди неминуче йдуть шляхом прогресу. Все рухається вперед, хоча б і дуже слабо. Душ, які дійсно йдуть назад, майже не буває. Реальним чином опуститися вниз можна лише за допомогою чорної магії.

Душі, які займають більш високі площини астрального світу, з кожним земним життям досягають значно більшого і їх час між втіленнями набагато довший. Їх смаки і нахили настільки належать вищому, що вони віддають перевагу найвищим сферам, доступним для життя невітленої душі, вважаючи за краще там обмірковувати вищі ідеї, перейматися ними, причому їм допомагає відсутність матеріальних речей і явищ. Їм дуже допомагає також, немов безпосередня присутність духу, промені якого охоплюють їх з усіх боків. Вони здатні там краще приготувати себе для подальшого розвитку в наступному земному житті. Й часто залишаються у вищих сферах, за нашими земними поняттями, цілі століття, не прагнучи втілитися. У деяких випадках вони так далеко йдуть від людської раси, що проводять цілі тисячі років у вищих сферах, чекаючи, поки людська раса досягне такої досконалості, коли вони могли би втілитися. У таких випадках їх час зазвичай буває цілком присвячений допомозі саме цьому розвитку людства.

Але рано чи пізно душі завжди відчувають бажання повернутися до дослідів земного життя і проявити на Землі деякі з тих досягнень, які прийшли до них після того, що люди називають смертю. З цієї причини вони мимоволі впадають у потік, що починає непомітно нести їх до нового народження. Їх часто тягнуть бажання інших людей, інших душ, які хочуть побачити їх на Землі і ці з'єднані бажання допомагають їм народитися саме у відповідних обставинах, в умовах, котрі відповідають їх внутрішнього розвитку; наближаючись до земного життя, душа знову впадає у сон і попередньо, наче «вмираючи» в астральній сфері, вона народжується у фізичному світі. Душа не пробуджується негайно від сну після народження. Перші роки дитинства вона існує ніби у напівсонному стані, — поступове пробудження йде паралельно зі зростанням інтелекту. У деяких випадках моменти пробудження бувають незвичайно ранніми: іноді буває, що яке-небудь почуте слово або зауваження раптом прожене сонний стан молодої душі і вона прокинеться й починає усвідомлювати себе, відчуває цілий ряд якихось неясних спогадів.

Багато що в процесі приготування для наступного втілення відбувається душею несвідомо, шляхом пробудження внутрішніх потягів і бажань, бо душа людини середнього розвитку далеко ще не доросла до розуміння всього, що з нею відбувається і не може, і не повинна знати, що лежить перед нею. Її тягне закон тяжіння туди, де вона повинна бути за своїми внутрішніми властивостями. Але ця несвідомість поступово теж проходить, еволюціонує і вдосконалюється, досягаючи більш високих ступенів розвитку, душа поступово набуває усвідомлення процесу перевтілення, починає згадувати свої попередні життя, відчувати майбутнє і тоді може внести свою волю у вибір умов для нового народження. Чим вище піднімаються душі в своєму внутрішньому зростанні, тим більшою силою усвідомленого вибору вони володіють.

Вищі області астральних сфер дуже погано піддаються опису і у нас немає слів для цього і немає понять. Життя в нижчих сферах астрального світу дуже схоже на земне життя і є, як би її відображенням. Багато мешканців цієї площини думають навіть, що вони живуть на Землі і не усвідомлюють, що вони вже вільні від земних оболонки. Їм здається, що вогонь може їх палити, що у воді вони можуть потонути тощо. Вони живуть, наче на уявній Землі, серед уявних земних сцен абсолютно так само, як ми живемо уві сні. Над цією площиною є інші, мешканці яких живуть серед ідей, набагато більш високого порядку і над цими площинами йдуть ще більш високі, які вже недоступні навіть уявному проникненню людей. Але, якщо ми тепер не розуміємо властивостей цих сфер, то, безсумнівно, прийде час, коли у нас почнуть з'являтися проблески розуміння і коли ми, врешті-решт, зрозуміємо все, чого тепер зовсім не можемо вловити, як нині досягаємо дуже багато, чого не могли вмістити, коли були маленькими дітьми. І, міркуючи про все це, ми повинні пам'ятати, що світ належить нам і, що втратити його ми не можемо.

Читання дванадцяте **ДУХОВНА ЕВОЛЮЦІЯ**

Прекрасне вчення духовної еволюції, цей перл філософії йогинів, зазвичай буває дуже погано зрозумілим навіть людям, які йому прихильні. Безліч погано обізнаних людей змішують вчення про духовну еволюцію з грубими ідеями неосвічених рас Азії та Африки: вважають, що це вчення пов'язане з вірою в «переселення душ», тобто, в перехід душ людей у тварин. Точно так же дуже часто вважають, що душа людини назавжди прив'язана до колеса втілень і повинна безперервно жити на Землі, переходячи з одного тіла в інше, хоче вона того чи не хоче, до тих пір, поки великий цикл і людська раса не опиняться на іншій планеті. Всі ці смутні теорії, повні непорозуміння, засновані на реальній істині. Насправді можна сказати, що вона — істина, але не повна істина. Абсолютно вірно, що душа грубої, егоїстичної людини, повної тваринних інстинктів, після смерті буде притягнута силою її бажань до народження серед яких-небудь нижчих, напівтваринних рас. Душа не виконала свого завдання у вищому класі і її послали вниз. Але душа, яка одного разу досягла стадії, хоча б примітивно людської, вже ніколи не може спуститися на рівень дійсно тваринного життя. Якою б не була вона тваринною, вона все ж уже придбала щось, чого немає у тварини і цього втратити вона ніколи не може. Хоча людська раса повинна чекати, поки закінчиться деякий період, перш ніж вона рушить уперед, проте окремі індивідуальності, окремі душі, вже піднялися вище необхідності негайного народження і зовсім не змушені втілюватися в людях на цій стадії їх розвитку, але можуть чекати, коли їх наздожене раса в своєму поступовому сходженні. І цей час вони проводять або на вищих площинах астрального світу, або у свідомому тимчасовому перебуванні в інших сферах, допомагаючи великій роботі еволюції всього життя.

Тому, духовно пробуджена людина не лише не примушена терпіти постійно і безперервно народження без своєї волі, але, навпаки, вона народжується лише з власної згоди, за своїм власним бажанням безперервно усвідомлюючи зміни, які відбуваються з нею, збільшуючи цим свої духовні багатства. Багато людей частково усвідомлюють свої колишні існування на Землі. Дуже часто їх потяг до яких-небудь місць або речей відбувається просто тому, що в них проблесками розкривається усвідомлення істини. Інші, навіть ті які живуть на Землі, досягають повних спогадів своїх минулих життів. Але, коли людина досягає такої стадії духовного пробудження, для неї робиться вже неможливим несвідоме і мимовільне народження на Землі. Вийшовши зі свого теперішнього тіла, переживши потім період духовного розвитку, вона не народжується до тих пір, поки не закінчить цього розвитку і не буде готова до народження. Тоді вона нестиме із собою спогад про все, що вона захоче взяти в нове життя. Тому, всі занепокоєння про примусове народження мають бути відкинуті й люди повинні припинити мучити себе тим, що вони не пам'ятають минулі життя. Ніщо не пропадає і вони все згадують, коли досягають достатньої міри свідомості. Факти минулих життів не втекли від них, а зберігаються в їх пам'яті, земній, і в більш глибокій внутрішній пам'яті, яка зберігає в собі всі враження колишніх втілень.

Навіть ті люди, які народжуються не усвідомлюючи нічого минулого, як народжується зараз більшість людей, насправді не народжуються проти їх волі або бажання: навпаки, вони народжуються тому, що бажать цього, тому що їхні смаки і бажання створюють прагнення, які можуть бути задоволені лише оновленим життям у тілі. І, хоча люди не цілком усвідомлюють, що вони з'явилися на Землю за своїм власним бажанням, — це відбувається все ж завжди тому, що вони своїми власними думками і бажаннями ставлять себе у відповідний стан до закону світового тяжіння, який тягне їх до форм у згоді з їхнім бажанням. Вони повинні знайти способи задовольнити свої внутрішні прагнення. Кожне життя — це відповідь на поставлені запитання і ці питання задають самі душі. Але, коли душа навчиться зберігати досвід багатьох життів, розуміти сама себе, розуміти справжню природу речей, знати, що матеріальний світ являє з себе лише ілюзорну частину реального світу, коли бажання форм заміняться у

неї бажанням істини, тоді ця душа вийде за межі дії законів тяжіння і не потребуватиме нових народжень. Але з часом, в ній з'явиться нове, вище бажання або прагнення, яке приведе її на Землю вже цілком свідомо, для цілей сприяння еволюції людства. Такі душі, до свого свідомого втілення, ніби ширяють над Землею, чекаючи, поки Земля стане такою, яка їм потрібна, і тоді вони свідомо спускаються на Землю, але не для себе, а для тих, які живуть на Землі, і наблизившись до Землі, вони знову втраплять під закон внутрішніх відносин, які залучають їх якраз до того місця і до тих умов, які вони собі намітили.

Ідея несвідомого і так би мовити, насильницького народження лякає розум людини, і цілком справедливо, адже вона ображає почуття справедливості й почуття свободи, але ця ідея невірна. Насправді, ми знаходимося тут тому, що бажали бути тут: за своїм бажанням віддали себе у владу закону і цей закон привів нас туди, де ми знаходимося. Ми ніколи не можемо бути нічим, крім як тим, чим повинні бути, чого ми заслуговуємо.

Коли душа розвинулася настільки, щоб бути розкритою впливу духовного розуму в фізичному житті, людина може бути спокійною щодо своїх майбутніх народжень. Вони будуть завжди відбуватися за згодою і схваленням цього вищого розуму і за її вибором, і старі помилки, одна за одною, будуть припиняти повторюватися.

Філософія йогинів учить, що людина завжди жива і завжди буде жити. Вона каже, що те, назване нами смертю, є лише сон, який закінчується пробудженням. Смерть є лише тимчасова втрата свідомості, життя безперервне і мета його полягає у розвитку, в розкритті внутрішніх сил і здібностей, у внутрішньому зростанні. Ми знаходимося в вічності і ніколи з цієї вічності не можемо вийти. Реальна людина — це її душа, яка зовсім не є результатом дії фізичного тіла, як багато хто гадає, а навпаки, є реальною сутністю, яка за своїм образом і подобою створює фізичне тіло. Філософія йогинів учить, що душа може існувати поза тілом, хоча є деякі сторони досвіду і знання, які вона може придбати лише за допомогою фізичного існування, на те і є це існування. Ми маємо тіла тепер лише тому, що вони нам потрібні. Коли ми досягнемо такої стадії розвитку, коли тіла будуть не потрібні, ми припинимо їх брати собі, припинимо ними користуватися, будемо звільнені від них. Філософія йогинів учить, що набуваючи досвіду земного життя ми переходимо у стан спокою, після якого знову прокидаємося в нових умовах, відповідних нашим потребам і бажанням. Реальне життя є цілий послідовний ланцюг життів, тобто втілень, і наше теперішнє життя є лише одним із незліченної кількості, причому наше нинішнє «Я» є результатом усього попереднього досвіду, отриманого в попередніх існуваннях.

Філософія йогинів учить, що душа існувала незліченні століття, прокладаючи свій шлях через нескінченні форми, від нижчих до вищих, але завжди піднімаючись угору і ніколи не опускаючись униз. Вона вчить, що душа буде безперервно розвиватися далі точно так же, протягом нескінченних століть проходити через найрізноманітніші форми і фази існування, безперервно прагнучи все вище і вище. Всесвіт великий і розлогий, він містить у собі незліченні світи і сфери, в яких живуть його мешканці, і ми зовсім не будемо пов'язані з Землею у ту мить, коли ми опинимося спроможними і здатними перейти на вищі сфери і площини. Йогини вчать, що, хоча більшість людства ще не усвідомлює закону духовної еволюції, є все ж деякі люди, які вже прокидаються до усвідомлення істини і розвивають у собі духовну свідомість, яка, у свою чергу, розкриває їм справжню природу і майбутнє людини. Це духовне пробудження людей говорить, що вони не залишаються несвідомими, але, у міру подальшого розвитку, будуть набувати все більш чітке, широкі і глибоке усвідомлення. Вони перестануть бути пішаками на дошці життя і отримають свободу і право не лише самі з собою робити те, що хочуть, але сприяти еволюції інших.

Кожна сучасна людина була колись печерним мешканцем, дикуном, варваром, воїном, священиком, вчителем середніх століть, жила в Європі, Індії, Персії, на Сході і на Заході. В усі віки, в усіх осоннях, серед найрізноманітніших рас, жили не існуючі тепер люди. У кожному житті вони набували досвіду, вчили нові уроки, більш-менш розуміли свої помилки, росли і розвивалися, і кожного разу виходячи з тіл, вони переходили у стан спокою між втіленнями, поки, нарешті, пам'ять попередніх життів не тьмяніла і бажання вабили їх знову до життя. Як людина може не пам'ятати багато чого того, що було вчора, або тиждень, або 20 років тому, проте все ж зберігаючи досвід пережитого і пізнаного, — точно так само душа може не пам'ятати своїх проходжень минулих життів, проте витягуючи з них користь. Ці проходження залишають незабутні риси на характері душі. І тепер, у даний час, події давно минулих століть можуть впливати на дії людини; захоплюючи її в одну сторону, оберігаючи і застерігаючи від іншої, хоча вона зовсім не пам'ятає подробиць того, що відбувалося. Все, що відбувається, залишає відбиток на душі і життя щодня є таким, а не іншим саме через минулий досвід.

Після кожного життя відбувається наче перетравлення досвідів і реальні результати досвіду створюють значну частину нового «Я», поліпшеного «Я», яке з часом почне прагнути до нового тіла для нового втілення. Багатьом здається, що вони зовсім втратили будь-яку згадку про колишні життя. Але насправді, ця пам'ять зберігається в наших «смаках», «симпатіях» і «антипатіях». І прокидаючись на Землі, ми кожного разу все більше і більше стаємо свідомими. Спочатку з'являються слабкі проблески якихось спогадів або неясних вражень, поступово вони

стають усе більш і більш точними та конкретними. Часто буває, що ми бачимо вперше якусь сцену і вона здається нам на диво близькою, тим часом, у цьому житті ми її ніколи не бачили раніше. Бувають дивні феномени пам'яті, які бентежать людину. Ми можемо дивитися на картину якогось старого майстра і раптом інстинктивно відчувати, що ми вже колись дивилися на неї в далекому, абсолютно невлловимому минулому, а тим часом ми знаємо добре земним розумом, що ми ніколи не могли бачити цієї картини. Або ми читаємо якусь стару книгу і вона здається нам старим другом, з яким ми багато і часто розмовляли. Однак ми абсолютно не можемо згадати, щоб коли-небудь бачили цю книгу. Чуючи якусь філософську теорію, ми іноді раптом відразу хапаємося за неї, ніби знали і любили її з дитинства. Деякі з нас вивчають невідомі речі так легко, наче вони їх прекрасно знали і лише трохи забули. Діти народжуються і стають музикантами, художниками, письменниками та ремісниками з самого раннього дитинства, хоча їх батьки абсолютно не мають у собі тих рис, які проявляються в дітях. Шекспір походить із сімейства, члени якого не мали абсолютно ніяких талантів. Авраам Лінкольн був подібного ж походження. Такі люди з'являються ніби раптово невідомо звідки, раптово виявляють величезний геній і йдуть, не залишаючи слідів, бо діти великих людей майже ніколи не успадковують їхніх талантів. Ці та багато інших фактів можуть бути пояснені лише теорією попередніх існувань. Ми зустрічаємо людей уперше і з першого ж разу, незважаючи на протести розуму, у нас з'являється усвідомлення, наче ми їх знали, що вони були кимось для наших попередніх життів, але ми не можемо сказати, коли це було. Деякі великі письменники і оратори відкривали свої таланти випадково, спочатку довго борючись на неправильному шляху. І всі ці речі пояснюються лише теорією духовної еволюції. Якби все полягало лише в одній спадковості, як могло б статися, що діти одних і тих же батьків бувають настільки різні між собою, як ми це часто бачимо — бувають зовсім не схожими один на одного і на своїх батьків та родичів, як близьких, так і далеких. Якщо все пояснюється однією спадковістю, то як пояснити появу Шекспіра? Як міг утворитися такий геній з поколінь безграмотних, неосвічених невігласів?

Сюди можна додати доказ за доказом для встановлення розумності і ґрунтовності теорії перевтілень, але це навіть і не потрібно. Людина дуже легко може ухопити її інтелектуальну сторону і вона припустить, що в ній є надзвичайно розумні і серйозні сторони. Вона може прийняти її як гіпотезу і намагатися думати про життя, виходячи з теорії перевтілень. Але чи дасть таке інтелектуальне розуміння мир її душі, чи може вона дати відчуття реальності та істинності, яке дозволить їй спокійно йти в долину тіней, без страху дивлячись в очі смерті, посміхаючись їй, як добре знайомому старому досвіду? Така впевненість не може з'явитися від інтелектуального розуміння. Вона може йти лише тоді, коли душу промайне світло духовного розуму і осяє усі нижчі, у порівнянні з собою, розумові висновки. Інтелект може розташувати факти в певному порядку, вивести з них якісь висновки, створити деякий план дій, але душа буває задоволена лише тоді, коли її досягне світло духовного розуміння. І поки вона не отримає цього, вона буде відчувати занепокоєння і тривогу, які будуть лише збільшуватися в міру того, як інтелект буде розвиватися і розкриватися, задаючи свої питання, навіщо і чому, на які душа без допомоги духу не може відповісти.

Поки душа не схопить і не відчує істини перевтілень, вона буде блукати на несвідомій площині життя й кожне її народження буде залежати лише від її несвідомих бажань і прагнень. Але, тільки-но душа почне відчувати істину, вона стає іншою, починає поступово згадувати досвід минулого, спочатку слабо і тьмяно, але поступово все ясніше і ясніше, й вона починає проявляти свідомий вибір по відношенню до нових міркувань. Як рослина живе на абсолютно підсвідомій площині, як тварина вже знаходиться у напівсвідомленому стані, а людина у багатьох відношеннях більш свідомо, так сама людина може поступово розвиватися, і ті сторони її душі, в яких вона знаходиться ще на площині підсвідомості, повторним народженням можуть робитися напівсвідомими. Потім, далі, в міру зростання її свідомості, це напівсвідоме ставлення до народження буде змінюватися і, нарешті, вона опиниться вже на площині повного усвідомлення, як у фізичному житті, так і протягом спокою після смерті, так і в новому народженні. Серед нас є люди, хоча правда їх дуже мало, які цілком усвідомлюють свої попередні існування і знали їх з раннього дитинства. Їх дитячі роки пройшли ніби у мріях, бо їх мозок ще не був здатний служити знаряддям душі. У багатьох дітей бувають такі невиразні спогади якогось невідомого минулого, але старші, не розуміючи суті цих ідей, сміються над ними, намагаються заглушити їх, навіть лікують дітей до тих пір, поки ті уривки спогадів, що з'явилися були, не зникнуть.

Люди, які ще не прокинулися до усвідомлення істини перевтілень, не можуть вмістити її за допомогою сили аргументів. Люди, які відчувають цю істину, не потребують жодних доказів. Тому, ми зовсім не намагаємося доводити що-небудь, даючи цей короткий виклад теорії. Наш читач читає цю книгу хоча б тому, що у нього з'явився внутрішній потяг до деяких питань. Його цікавість до цих питань вже вказує, що в ньому сталося часткове пробудження тих думок, які були закладені в його свідомості в одному з попередніх життів. Дізнаючись про теорію перевтілення, багато хто з читачів реально відчують, що в ній мусить бути правда, хоча, можливо, вони самі ще не досягли такого ступеня розвитку, щоб прийняти цю правду всю цілком і без застережень.

Багато з людей, які внутрішнім чуттям зрозуміли істину стосовно перевтілень, або мають часткові спогади попередніх життів, виявляють протек, небажання цілком прийняти цю істину. Вони бояться ідеї, що можуть народжуватися без своєї згоди чи бажання. Але, як ми вже вказували, це марний страх, бо, тільки-но вони дійсно почнуть відчувати і усвідомлювати істину перевтілень, їх період несвідомого існування почне проходити і несвідомі переходи з одного життя в інше робитимуться усвідомленими.

Багато хто говорить, що вони не мають бажання жити знову. Насправді вони лише хочуть сказати, що не хочуть такого життя, яке прожили тут. Але таке життя і не може бути їм потрібним, як не можуть бути потрібні знову ті ж самі досвіди. Але, якщо є в їхньому житті хоч що-небудь, що їм подобається, будь-яке становище, яке вони хотіли б зайняти, якесь бажання, яке потребує задоволення, — це означає, що вони хочуть жити і хочуть отримати щось, чого їм тепер не вистачає. І тепер вони знаходяться тут, на Землі тому, що вони хотіли бути тут або мали бажання, які вимагали для свого задоволення земного життя. І далі, якщо їх бажання у передсмертний період будуть стосуватися речей, які можуть бути задоволені в таких же умовах в яких вони живуть зараз, вони повернуться в такі ж умови. Якщо ж у них є бажання, що стосуються вищих сфер, вони отримають можливість задовольнити ці бажання.

Для людини, яка вивчає закони духовної еволюції, відкривається цілий світ цікавих і нових фактів. На всю історію і на весь прогрес людства падає нове світло, і перед внутрішнім поглядом розгортається дивовижне поле для досліджень. Ми не будемо торкатися філософської сторони питання, бо вона повела б нас дуже далеко від тих елементарних ідей, які ми хочемо передати читачам.

Земля належить до ланцюга планет сонячної системи і на всіх цих планетах однаково діє один великий закон духовної еволюції. Велике віяння життя відбувається по всьому ланцюзі планет, переносючи в собі раси з однієї планети на іншу. Кожна раса залишається на одній планеті деякий період часу і потім, досягнувши потрібного розвитку, переходить на іншу планету, вищу в шкалі еволюції, позаяк умови першої планети не відповідають висоті внутрішнього розвитку раси. Але цей перехід з однієї планети на іншу не йде по колу, а схожий на спіраль, з кожним новим колом піднімається все вище і вище.

Припустимо, що душа живе на одній з планет нашого ланцюга, перебуваючи в порівняно нерозвиненому стані, тобто, дуже невисоко піднявшись духовно, належачи до перших щаблів еволюції. Ця душа отримує тут весь потрібний їй, на її стадії розвитку, досвід у цілому ряді послідовних втілень. Потім вона переноситься на наступну планету в ланцюзі, разом із душами рівними їй по висоті духовного розвитку, і починає втілюватися тут. На своїй новій «землі» вона знаходиться у становищі, відповідному її внутрішньому розвитку, і вся раса, до якої вона належить, є вищою у порівнянні з расою, яка жила на старій планеті. Але тим не менш, зовнішні умови життя цієї душі можуть бути значно нижче, ніж умови життя інших рас, які живуть на цій же планеті. І деякі з рас, які ми вважаємо нижчими на Землі, знаходяться, протек, на стадії розвитку вищій за ту, в якій вони перебували на тій планеті, де жили раніше. Вони багато отримали вже від одного того, що переселилися на Землю, бо Земля, за своїми умовами вище тієї планети, де вони жили раніше. Тобто це означає, що Земля дає душі більше досвіду, велику можливість розвитку. Багато з рас, раніше за нас населяли Землю, сліди яких ми знаходимо іноді лише випадково, перейшли тепер на вищу стадію розвитку. Історія показує нам, що на Землі одна раса змінювала іншу, наче грала свою роль в тій дії, для якої вона була призначена і відбувала. Але куди? Окултна філософія дає пояснення для цієї відсутньої ланки в міркуваннях. Наша раса розвивалася, починаючи від кам'яного віку і від більш далеких часів, і продовжує розвиватися, і буде йти вперед, шляхом духовного розвитку. Потім вона цілком піде з цієї планети, звільняючи місце для нових рас, які будуть послані сюди як піонери з якої-небудь нової планети.

Це зовсім не означає, що всі раси, про які говорить нам історія, вже пішли з Землі. Навпаки, окультисти знають, що деякі з рас, відомі історії, ніби знову втілюються в народах та племенах, які живуть через тисячі років після їх загибелі і зникнення. Плутанина понять відбувається тут тому, що раси часто змішуються з підрасами. Наприклад, окультистам відомо, що стародавні єгиптяни, римляни, греки, жителі зниклої Атлантиди, стародавні перси та інші, продовжують жити на Землі, тобто, душі, які втілювалися в цих расах, продовжують тепер втілюватися в людях, які належать до сучасних нам народів. Але є ще інші доісторичні раси, які вже зовсім вийшли з тяжіння Землі. Вони перейшли на вищі площині свідомості й діють та живуть на вищих планетах. Є багато планет за своїми властивостями нижче Землі і є планети вищі Землі. На ці планети з часом повинні перейти наші душі. Потім, крім нашої сонячної системи є інші сонячні системи, цілі ланцюги сонць, інших всесвітів, якщо так можна висловитися, і всі вони знаходяться або позаду, або попереду нас, тобто, ми або пройшли через них, або ще будемо проходити.

Наша раса переживає в даний час надзвичайно важливий період еволюції, вона переходить від несвідомого існування на Землі до духовного розвитку і до нової свідомості. Багато людей вже досягають цієї свідомості, інші

лише починають пробуджуватися. Але рано чи пізно вся людська раса повинна досягти цієї свідомості. Початок пробудження духовної свідомості саме і є те, що викликає таке занепокоєння і тривогу в світі думки. Люди відриваються від старих ідеалів, від старих форм, з якими вони були пов'язані, жадібно шукають нової істини, іноді створюють нові ідеали й іноді знаходять їх в старих і здавалося б забутих словах. Період у який ми живемо, є критичним періодом в історії людства і багато тверджень, що в результаті цього моменту вийде поділ людства на дві підраси, одна з яких буде володіти духовним розвитком і піде вперед, залишаючи позаду себе іншу підрасу, яка складається з людей більш повільного розвитку. Але перш ніж остаточно покинути Землю, обидві раси неодмінно повинні будуть з'єднатися. Цього вимагає духовний закон причин і наслідків. Ми всі пов'язані один з одним і не можемо розірвати цей зв'язок. Кожен з нас зацікавлений у внутрішньому зростанні та прогресі інших людей не лише тому, що він їм брат, але перш за все тому, що його душа пов'язана із загальним розвитком і ніхто не може піти вперед, якщо за ним не піде вся раса. Зрозуміло, душі, які більш швидко розвиваються, не потребуватимуть втілення лише тому, що інші душі не розвиваються досить швидко. Навпаки, більш високо розвинена душа буде проводити більш довгий період часу в очікуванні втілення на вищих площинах астрального світу. А інші, більш повільні, будуть за цей період часу багато разів прокидатися на Землі, кожен раз витягуючи який-небудь новий досвід, який поведе їх угору. Багато з тих душ, які чекають своїх менших братів у вищих сферах, вважають за краще жертвувати своїм спокоєм і спускаються вниз, на Землю, для того, щоб допомогти іншим. Вони приходять або у формі астральних помічників, або навіть свідомо народжуються на Землі. Їм самим те зовсім не потрібно, але вони беруть собі тіло, яке є для них лише тягарем, для того, щоб допомогти своїм меншим братам іти до вищої ідеї. Вчителі людської раси майже всіх народів, належать до цих душ, які свідомо відмовилися від небес з любові до своїх братів-людей. Ми не можемо чітко уявити собі, що значить така жертва, не можемо зрозуміти її величі. Але це повернення назад до людей, які знаходяться на низькому ступені внутрішнього розвитку і відповідно до цього живуть у дуже важких і неприємних обставинах, є величезна жертва. Це те ж саме, як якщо б витончений поет став місіонером і поїхав проповідувати Євангеліє бушменам, причому для того, щоб краще підійти до дикунів, сам став би жити як дикун.

Але до якої мети прагне вся еволюція? Що вона означає? Окултні вчення говорять нам, що життя у всіх формах, від вищих до нижчих, іде по одному і тому ж шляху. Але куди веде цей шлях? Спробуємо відповісти на ці питання. Нехай читач уявить собі цілі мільйони кіл, укладених одне в одне. Кожне коло означає деяку стадію життя. Зовнішні кола — це життя нижчих і матеріальних стадій, і кожне коло, що знаходиться ближче до центру, представляє собою форму життя вищу, ніж коло, що знаходиться далі від центру. Пройшовши одне коло, душа переходить на інше і кожного разу все більше і більше наближається до центру. Людський розум не може охопити ідеї, що означає наближення до центру і, що таке цей центр. Але ми йдемо до нього, хоча наша думка і не схоплює все його значення. Центр — це мозок духовного тіла, Абсолют, Бог. Але, як би ми не називали цей центр, ми повинні пам'ятати, що йдемо до нього.

Читання тринадцяте **ПРИЧИНА І НАСЛІДОК У ДУХОВНОМУ СВІТІ**

Життя це постійне накопичення знання, збирання запасів досвіду і спостережень. Закон причин і наслідків знаходиться в постійній дії у житті. Ми починаємо те, що сіяли, а збирання плодів посіяного нами, є не покаранням для нас, а простим природним результатом, який наступає за своєю причиною. Теологія вчить нас, що ми несемо покарання за свої гріхи, але вище знання показує нам, що ми несемо покарання не за наші помилки, а внаслідок їх. Дитина, яка торкається гарячої печі, отримує покарання через саму дію, а зовсім не тому, що її хтось хоче покарати за хибу. Гріх завжди є результатом невігластва або помилки. Душа, яка досягла вищої площині духовного знання, ніби несе в собі знання, яке заважає їй здійснювати деякі провини і навіть створювати в собі відомі думки. І це настільки глибоко вкорінилося в таких душах, що вони просто не можуть зробити деяких речей, які легко роблять інші. І люди такого духовного розвитку зовсім не бояться, що є хтось вищий за них, хто може покарати їх, якщо вони будуть робити якісь заборонені речі. Навпаки, вони знають, що вищі істоти лише тим відрізняються від людей, що володіють більш сильною любов'ю до всього живого і прагнуть завжди, коли можна, допомогти і полегшити страждання. Але і ці істоти, які володіють вищою свідомістю, не можуть порушити законів всесвіту і люди духовного розвитку розуміють наскільки безпідставно розуму йти проти непорушного закону. Вони знають цей закон і не хочуть суперечити йому. Вони навіть втратили всяке бажання здійснювати що-небудь, противне діям закону. Приклад дитини з гарячою грубкою абсолютно чітко показує стан речей стосовно цих вищих ідей. Дитина, якій хочеться помацати грубку, зробить це, коли їй випаде нагода, скільки б їй це не забороняли і скільки б не загрозували покаранням. Але, лишень вона сама відчує біль через її дії, лишень вона

зрозуміє зв'язок між гарячою грубкою і обпаленими пальцями, вона не робитиме вже цього іншим разом. Люблячі батьки хочуть самі захистити своїх дітей від небезпеки, але природа дитини прагне сама вивчити життя своїм досвідом, і ніякі батьки не в змозі захистити дитину від неприємних наслідків її вчинків. Навпаки, ми знаємо, що дитина за якою стежать дуже уважно, яку виховують занадто суворо, набагато більше наражається на небезпеку від наслідків своїх помилок, ніж та, якій надано пізнавати і накопичувати життєвий досвід. Все, що можуть зробити батьки, це лише попередити дитину про ті небезпеки, які їй загрожують, передавати їй результати свого власного досвіду, частина якого неодмінно збережеться в розумі дитини, і потім довірити її закону життя, який сам покаже на ній свої результати.

Таким чином, людські душі безперервно збагачуються досвідом на всіх фазах життя і переходять від одного втілення до іншого, вивчаючи нові й нові уроки. Отримуючи нові знання, нову мудрість, рано чи пізно душа зрозуміє, наскільки значними і важкими є для неї самої деякі дії, зрозуміє безглуздість і безумство деяких вчинків і форм життя і, подібно дитині, обпікши собі руку, буде уникати в майбутньому речей, які заподіяли їй стільки страждань. Всі ми знаємо, що деякі речі, приваблюючи інших, чомусь абсолютно не спокушають нас. Це означає просто те, що ми колись уже вивчили урок і не потребуємо його повторення. Інші речі, навпаки, приваблюють нас до себе і ми обпікаємося об них просто тому, що не знаємо їх дії. Навіщо на світі повинні були б існувати страждання і горе, якби все обмежувалося одним цим життям? Вся справа саме в тому, що життя не одне. Ми несемо результати нашого досвіду в інше життя і мало-помалу навчаємося уникати непотрібних страждань. Ми дивимося навколо себе і з подивом запитуємо себе: чому деякі з наших знайомих не розуміють божевілля того, що вони роблять? Для нас це ясно, але ми забуваємо, що ми вже пройшли, очевидно, через ту стадію розвитку, на якій знаходяться вони, придбали необхідний досвід, пережили, так би мовити, ті бажання, які валять їх у пастку. Ми не розуміємо того, що в наступну життя ці люди будуть позбавлені свого божевілля і тих страждань, які вони собі завдають у цьому житті. Вони вчать свій урок так само, як колись ми вчили свій.

Для нас дуже важко уявити, що ми такі, якими ми є, саме через наш власний досвід, а зовсім не випадково і не за бажанням сторонніх сил. Візьмемо для прикладу наше життя. Ви думаєте, що вам би хотілося видалити зі свого життя який-небудь дуже важкий досвід, який-небудь сумний епізод, яку-небудь важку обставину. Але подумайте хвилину, що якби ви викинули зі свого життя ці речі, ви в той же час повинні були б відмовитися від того досвіду, який ви з них витягли. Хіба ви погодитесь розлучитися з цією частиною знання, досвіду, як би важко вони не були придбані, хіба ви захочете повернутися назад до того стану недосвідченості та незнання, яке привело вас до тих речей, про які вам тепер так важко згадувати? Можна з цілковитою впевненістю сказати, що якби ви втратили результат свого досвіду, то, потрапивши в минулі умови, ви неодмінно зробили б ті ж самі вчинки. Не знаючи цього, багато людей охоче погодилися б викреслити багато зі своїх знань із свого колишнього старого досвіду. Вони начебто хочуть забути те, що з ними сталося, зовсім відмовитися від цього. Але ми повинні знати, що результати досвіду вже увійшли в наш характер і, що ми ні в якому разі не можемо розлучитися з ними, і не повинні бажати цього, бо це означало б відмовитися від придбаного багатства. Якби ми могли розлучитися з результатами якого-небудь придбаного великими стараннями досвіду, ми повинні були б розлучитися з частиною самих себе, і поступово відкидаючи від себе результати всіх досвідів життя, ми знищили б своє власне «Я».

Але люди можуть сказати: та навіщо їм цей досвід, набутий у попередніх життях, якщо вони не пам'ятають самих життів, якщо ці життя ніби втрачені для них. Але в тому-то і справа, що ці життя не втрачені, вони увійшли в Духовну будову людини і ніщо не може викинути їх назад. Він — частина людини. Ваш колишній досвід — часто весь ваш характер, вся будова вашої душі — створена вашим попереднім досвідом. Ви такі, як ви є, саме через поєднаний досвід попередніх життів, а також нинішнього. Багато з того, що створювало ваш характер у теперішньому житті, ви пам'ятаєте, але багато чого, так само важливого, що відбувалося раніше, ви забули. Ви не знаєте, що деякі ваші риси з'явилися в результаті того чи іншого досвіду, але ваше незнання не заважає їм існувати. Результати досвіду цього життя, наче увібралися в вашу духовну істоту, і точно так само, хоч ви й мало б пам'ятали, досвід, набутий в них, зберігається в вас і буде зберігатися вічно. Саме ці старі досвіди дають вам визначені нахили, тягнуть вас у певну сторону або заважають вам здійснювати деякі речі, легкі для інших, змушують вас інстинктивно визнавати деякі речі небезпечними і дивитися на них, як на безумство. Саме цей попередній досвід дає вам смаки і нахили, дає те, що деякі шляхи здадуться для вас привабливіше за інші. Ніщо не губиться у житті і весь минулий досвід прагне створити для вас сприятливі умови в цьому, так само, як усі тривоги й прикрощі нинішнього принесуть плоди у майбутньому.

Ми не завжди вивчаємо свій урок відразу. Дуже часто нас доводиться посилати назад, давати ту ж саму задачу до тих пір, поки ми не вирішимо її нарешті правильним чином. Але жодне, навіть маленьке зусилля, не губиться, і якщо одного разу нам не вдалося вирішити задачу, наступного вона робиться для нас легшою. Один англійський письменник, Баррі Бенсон, дає прекрасний приклад дії законів духовної еволюції. Він пише так:

«Маленький хлопчик відправився до школи. Він був ще дуже малий. Все, що він знав, він всотав із молоком матері. Його вчитель (це був Бог) посадив його у молодший клас і дав йому вчити урок. «Ти не повинен вбивати; ти не повинен завдавати болю і шкоди. Ти не повинен красти!». І учень запам'ятав одне. Він не вбивав. Але він був жорстокий і він крав. В кінці дня, коли в учня була сива борода, коли наближалася ніч, вчитель (який був Богом) сказав йому: «Ти навчився не вбивати, але інші уроки ти не вивчив. Приходь завтра».

Назавтра знову прийшов маленький хлопчик. Учитель посадив його у наступний клас і дав йому урок. «Ти не повинен завдавати болю. Ти не повинен красти. Ти не повинен обманювати». І учень не заподіював болю, але він крав і обманював. І в кінці дня, коли борода учня була сива і коли наближалася ніч, його Учитель сказав: «Ти став краще, але ти вивчив не весь урок. Приходь завтра».

Наступного ранку знову прийшов маленький хлопчик. Учитель посадив його у наступний клас і дав новий урок: «Ти не повинен красти, ти не повинен обманювати, ти не повинен заздрити». В кінці дня, коли борода учня була сива і коли наближалася ніч, Учитель сказав: «Ти вивчився не красти, але інших уроків не вивчив. Приходь завтра».

Це те, що я прочитав на обличчях людей, в книзі світу і у свитку небес, написаному зірками».

Великі уроки, які повинна вивчити душа, це істини стосовно єдності ВСЬОГО; осягнення цієї істини є знання, що приводить із собою всі інші знання; воно змушує людей свідомо виконувати закони, дані їм великими вчителями, які створили світові релігії. Коли людина досягне усвідомлення істини, що Все є одне, тоді їй залишається вже недалеко до істинного духовного знання. Переконаність в ідеї єдності всього, несе разом із собою деякі правила, яким людина мимоволі слідує. Вона ніби вже знає, як потрібно діяти в різних випадках. Ця божественна етика перевершує всі писані й неписані людські закони. І цей великий урок повинні вивчити всі, і всі постійно вчать його. Це — мета цієї стадії духовної еволюції. Потрібно пізнати своє справжнє ставлення до інших, пізнати себе. Попереду нас чекають ще більш високі духовні істини, але цю істину ми повинні вивчити тут, на Землі, і все горе, всі біди, всі нещастя людей приходять до них тому, що вони ще не збагнули цієї істини. Але, осягаючи цю істину, людина відчуває — вона варта всього, що за неї довелося заплатити.

Вчення про причини і наслідки в духовному світі засноване на великій істині, що під дією цього Закону кожна людина, насправді, володар своєї долі, свій власний суддя, сама собі дає нагороду, сама себе карає. Цей закон говорить, що всі думки, всі слова, всі дії відображаються в майбутньому на життя людини, і не у вигляді нагороди або покарання, як зазвичай розуміють цю ідею, але як неминучий результат, який наступає за своєю причиною. Закон причин і наслідків приводиться в дію взаємним впливом двох сторін життя: 1) земними прагненнями, смаками, симпатіями і антипатіями людини на даній стадії її свідомості; 2) впливом духу, який розкривається в ній, котрий, прагнучи до більш повного вираження, шукає можливості мати більш сильний вплив на душу і сприяти її сходженню шляхом духовної еволюції. На цих двох, мабуть, суперечливих впливах двох великих сил засноване все, що зустрічає людину при її народженні у життя. Суперечливість навколишніх умов створюється суперечливістю сил, які діють у душі людини.

Життєві прагнення і звички попередніх життів прагнуть захопити душу в умови народження, найбільш відповідні можливості прояву цих смаків і задоволення залишків бажань. Душа, своєю матеріальною стороною, ніби прагне йти шляхом свого колишнього життя і, природно, чекає умов і обставин, найбільш сприятливих для повного вираження її минулої особистості. Але в той же час дух, який перебуває ніби всередині душі, знає, що душа для свого розвитку потребує зовсім інших умов. Без цих інших умов, вона не буде в змозі розвинути закладені в ній сили. І тому, дух прагне вплинути на душу, яка наближається до народження, відвернути її від колишнього шляху, створити для неї кращі, в духовному сенсі, умови. Людина може настільки сильно бажати матеріальних багатств, що сила цього бажання може змусити її народитися в таких умовах, що вона з дитинства буде оточена розкішшю і багатством. Але при цьому може статися, дух, знаючи, що душа недостатньо розвинула в собі сторони характеру потрібні для її внутрішнього зростання, буде прагнути відвернути її від виниклих умов і змусити душу відчувати страждання, розчарування, втрати. Тоді навіть велике багатство, до якого прагне душа, не завадить її внутрішньому росту і придбанню внутрішнього досвіду, який може бути даний лише стражданням.

Приклад такої двоїстої дії душі і духу ми бачимо іноді, спостерігаючи життя багатьох багатих людей. Вони народжуються в умовах, які обіцяють можливість повного задоволення їх матеріальних бажань. Вони володіють усіма потрібними умовами і властивостями для того, щоб отримувати нові багатства і користуватися вже наявними. Вони досягли всього того, чого бажали. Але, тим не менше, багато хто з них буває внутрішньо глибоко нещасним, незадоволеним. Їх багатство здається їм тягарем, повішеним їм на шию. Їх мучить страх втратити його, мучить необхідність піклуватися про нього, прагнути збільшити його. Вони відчувають, що багатство не принесло їм істинного щастя, але навпаки, лише віддалило їх від інших людей, зробило для них неможливими насолоди, доступні для бідніших людей. Вони живуть гарячковим, неспокійним життям, постійно шукають усе нових і

нових збуджень, які відвернули б їх від розуміння реального стану. Вони відчують свої обов'язки по відношенню до народу, до якого належать, і, хоча вони не цілком розуміють почуття, яке ними керує, вони намагаються якось відновити порушену рівновагу, жертвуючи гроші на навчальні заклади, на лікарні, на благодійні товариства. Вся благодійність багатих людей є результатом невиразного пробудження в них усвідомлення братерства людей і єдності Всього. Часто, далеко ще не дійшовши до кінця свого шляху, вони відчують у глибині душі, що успіх не приніс їм справжнього щастя. І в той період спокою, який слідуватиме за їх уходом з фізичного тіла, вони продумують своє земне життя і знайдуть, що воно склалося насправді зовсім несприятливо. Коли вони зрозуміють це, їх прагнення до багатства значно зменшиться, і, коли вони народяться наступного разу, вони більше не будуть присвячувати всю свою енергію на накопичення багатств, якими вони не можуть користуватися, але будуть жити більш реальним життям, прагнути до того, що їм дійсно потрібно і, нарешті, зрозуміють щастя духовного розвитку. І це буде зовсім не тому, що у них з'явилося усвідомлення якогось зла вкладеного в грошах, а просто тому, що їх душа зрозуміє неможливість щастя і внутрішнього задоволення на цьому шляху і почне шукати нових напрямків. Вони пережили бажання багатства і звернули свою увагу на інші речі. Якби дух не творив свого впливу; людина, яка народилася в умовах, що дають їй можливість мати багатство або отримати його, не могла б зрозуміти марності такого життя. Бажання багатства продовжувало б розвиватися все більше і більше, і вона народжувалася б кожного разу з усе збільшеним бажанням багатства, тобто, з прагненням до нереального, все далі і далі йдучи від шляху духовної еволюції. Але вплив духу прагне суперечити таким ненормальним бажанням, хоча потрібно кілька перевтілень для того, щоб душа дійсно втратила бажання непотрібних речей і підкорилася б належною мірою впливу духу. Іноді вплив духу недостатньо для того, щоб запобігти народженню в умовах, які сприяють розвитку емоцій колишніх життів. Але в таких випадках духу іноді вдається проявити свій вплив протягом земного життя людини, зупинити її неприборкані бажання силою страждань. Людина підпадає під вплив закону тяжіння, який залучає до неї незліченні біди, розчарування, невдачі, які навчають людину, врешті-решт, розуміти нещастя, невдачі й горе інших. Таким чином, навіть у цих, по суті, несприятливих умовах, вона вивчає щось, що дасть їй можливість у майбутньому розвивати свої вищі здібності. Багато з раптових ударів долі — несподівані розорення, втрати становища та інше — насправді виявляються створеними вищими початками людини. Ці вищі початки ніби залучають до людини нещастя для того, щоб дати їй деякі уроки для її власного блага. Немає ніякої необхідності, щоб тут діяли неодмінно вищі сили. Зазвичай це просто вище «Я» людини, дух всередині неї, який бачить і усвідомлює користь того, що відбувається, хоча сама людина своєю земною свідомістю може визначати все, що відбувається з нею згубним і жахливим. Дух знає, що насправді потрібно для людини і, що для неї краще. Коли дух бачить, що нижча природа людини змушує її відхилитися від правильного шляху, він створює перешкоди для подальшого руху людини в цьому напрямку, зупиняючи її і змушуючи повернутися в інший бік. Це не покарання, а допомога духу. І діє тут частина самої людини, а не стороння сила, хоча, звичайно, це божественна частина людини, та частина її, яка найближче стосується всемогутнього розуму. Страждання накликається на людину не тому, що дух відчуває якесь обурення за її вчинки, прагне до помсти або висловлює нетерпіння.

Звичайна людина навіть не усвідомлює втручання свого вищого «Я» в свою долю. Їй здається, що з нею відбуваються випадковості. Але людина, в якій до певної міри розвинувся духовний розум, вже бачить стан речей і зовсім не вірячи у випадковості, в той же час не прагне боротися з духом, а віддається йому, кориться його вказівкам і завдяки цьому уникає значного числа страждань. Люди, які не розуміють свого становища, люто повстають проти сил, які керують ними, хоча й не усвідомлюють цих сил, борються проти них, намагаються йти наперекір їм і цим накликають на себе ще більш гіркий досвід, ще більш важкі нещастя. Ми так любимо ідею свободи, такою неприємною нам здається будь-яка думка про втручання в наші справи, що будь-яка ідея якогось контролю над нами здається нам образливою і обурливою. Але, якщо ми згадаємо на мить, що цей контроль над нами належить нам самим, вищій частині нас, тоді, можливо, ми побачимо речі в іншому світлі. Ми повинні пам'ятати, що якими б не здавалися нам неприємними умови або становища в яких ми знаходимося, вони саме такі, які нам потрібні в дану мить нашого життя. Ми самі створили їх, вірніше сказати, вони самі створювалися, завдяки взаємодії та іноді протидії нашого вищого і нижчого «Я». Але завжди і в усякому разі вони хиляться до нашого добра. У деяких відносинах ми, можливо, потребуємо стати сильніше і ми отримуємо можливість пройти через потрібні нам досвіди, розраховані саме на те, щоб розвинути в нас деякі сили, або здібності, яких нам бракує. Ми можемо дуже сильно ухилитися в одну сторону і нам чиняться перешкоди, які нас змушують йти в іншому напрямку. З дрібниць іноді виходять величезні результати. Наші інтереси завжди більш-менш пов'язані з інтересами інших. Наші дії повинні бути розраховані на те, щоб відбитися на діях людей з якими ми стикаємося, їх вчинки повинні відбитися на нас і завжди це має на меті наш можливий розвиток та благо. Далі нам доведеться ще повернутися до цього питання.

Якщо ми спробуємо залишити звичний плин нашої думки і спокійно розглянути своє минуле життя до теперішнього моменту, то ми побачимо, як деякі речі і явища, ніби вели нас до інших речей і до інших явищ. Ми побачимо, що дуже часто маленькі, зовсім непомітні випадковості або наші власні дії, вели до головних, корінних подій нашого життя і наче створювали їх. Ми побачимо, що ці незначні факти були по суті поворотними пунктами нашого життя. Ми можемо простежити найважливіші явища нашого життя до їх початку і тоді ми побачимо, що вони починалися з чогось зовсім непомітного. Ми маємо можливість дивитися назад у цьому житті, і ми бачимо, як важкі й гіркі досвіди минулого, зміцнюючи і посилюючи нас, давали нам більш широке і глибоке розуміння життя. Ми можемо бачити, як ті чи інші речі в минулому, які тоді здавалися нам марними, жорстокими і непотрібними, насправді трапилися з нами, щоб згодом могло статися щось, можливо, найважливіше і найдорожче для нас. Все, що потрібно для того, щоб зрозуміти ці речі, це — перспектива років. Якщо ми досягнемо можливості дивитися на життя таким чином і бачити все це, ми й далі, з набагато більш спокійним і філософським ставленням, будемо дивитися на прикромці та неприємні випадковості нинішнього життя, розуміючи, що врешті-решт вони ведуть до блага. Коли ж ми припинимо дивитися на неприємні події, які з нами відбуваються, як на випадковість, або покарання, або марне втручання сторонніх сил, або жорстокість природи, ми побачимо, що вони, насправді, є або наслідком чогось зробленого нами в одному з попередніх життів, або результатом дій керівної влади духу. Тоді ми припинимо протестувати і боротися, як ми робили раніше, і будемо намагатися, навпаки, аби наші дії збігалися з діями великого закону і, щоб між ними не було ніякого тертя. І тоді, хоч би якого горя, страждання і тривоги ми не зазнавали, ми з самого свого страждання отримаємо мир і силу, відчуваючи в ньому керівний вплив духу і припинивши боротися з цим впливом. Закон ніколи не може дати нам страждання, яке ми не могли б стерпіти, він завжди робить їх сурозмірними нашим силам, достоту так, як робить сурозмірними наші сили з можливим стражданням.

Читання чотирнадцяте ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ЙОГІНІВ

Читаць, який уважно познайомився з основними засадами філософії йогинів, викладеними в попередніх читаннях, легко побачить, що кожна людина, яка прийняла ці вчення і зробила їх частиною свого життя, природно буде вести зовсім інше життя, ніж звичайна людина, для якої усе земне життя є всім; яка вважає, що смерть знищить її індивідуальність і, яка не визнає майбутнього життя або життів. Прийняття основних засад світоспоглядання йогинів змушує людину жити зовсім інакше, ніж люди, які вірять, що ми є творіннями не пов'язаного з нами Провидіння і, що наше спасіння залежить від нашої віри в ті або інші вчення, від нашого прийняття тих чи інших форм релігійного поклоніння. Зауважте, що філософія йогинів зовсім не намагається відкривати помилки або недоліки в якійсь із релігійних форм. Ця філософія вчить, що всі форми релігії однаково гарні, кожна має своє місце і кожна може відповідати людині на певній стадії її розвитку. Тому, в розумінні йогинів зовсім не важливо, якій формі релігії людина слідує, не має значення, яке її розуміння про Божество. Під різними назвами людина, насправді, поклоняється одному Великому Розумному Початку. Зовсім не важливі слова або форми цього поклоніння, але важливі мотиви й цілі, які включає людина в своє ставлення до Божества.

Філософія йогинів і всі вчення окултистів, до якої б раси вони не належали і яку б віру вони самі не сповідували, каже, що людина — це відповідальна істота, що вона сама створює умови свого життя, сама накликає на себе нагороди і покарання, як природні наслідки своїх вчинків. Всі ці вчення також стверджують, що людина не може ухилитися від того, що є для неї благом і, що, хоча б вона і сотню разів падала, вона все ж завжди безперервно йде вперед і врешті-решт перемаже свою матеріальну природу. Ці вчення кажуть, що всі люди — брати, до якої б віри вони не належали і, що ніхто з людей не може бути засуджений навіки і загинути. Окултизм учить нас, що ми отримуємо покарання від наших власних гріхів, а не за наші гріхи і, що закон причин і наслідків діє неминуче і незмінно. Окултна теорія підкреслює ту ідею, що людина жне те, що сіє, і пояснює, яким чином і чому ми жнемо те, що посіяли. В окултних вченнях ми можемо знайти пояснення того, як наші нижчі бажання і пристрасті тиснуть нас і оточують нас обставинами, які змушують нас знову і знову переживати саме ті бажання, які створили цю обставину, поки, нарешті, ми не втомимося від цього вічного повторення одного й того ж і наша душа не жахнеться від матеріальної грубості своїх колишніх бажань та не кинеється вгору, до своєї справжньої мети. Ці вчення показують нам, що дух завжди з нами, завжди піклується про нас, намагається надати нам допомогу і підтримку, і, що через дух ми приходимо в тісний зв'язок із джерелом усього життя й сили.

Люди дуже різні між собою, і, звичайно, те, що підходить для одного, зовсім не годиться для іншого. Одному умови якогось виду дадуть можливість розвиватися і йти вперед у потрібному напрямку, іншим потрібні зовсім інші умови, третім — треті і т. д. Філософія йогинів учить — той шлях найбільше говорить людині, що найбільш

відповідає її темпераменту і внутрішньому стану. Цей шлях і є для неї найкращий. Цим філософія йогинів відрізняється від інших систем, які намагаються змусити всіх людей іти одним шляхом. Йогини поділяють шляхи досягнення на три основні шляхи, що ведуть усі до однієї мети. Вони називають ці шляхи наступним чином: 1) Раджа-йога, 2) Карма-йога, 3) Джнани-йога. Кожна людина йде тим шляхом, який їй найбільше подобається, який вона вважає за кращий. Яким би шляхом вона не йшла, якщо вона йде безкорисливо і щиро, вона прийде туди, куди приводить і інший шлях. У цьому читанні ми дамо лише короткий нарис зазначених трьох шляхів, які разом складають те, що йогини називають потрійним шляхом.

Деякі з авторів, які писали з питань про східний окультизм, вказують ще на існування четвертого шляху — Бгакті-йога, але ми вважаємо, що Бгакті-йога, тобто, релігійний шлях, збігається з кожним із трьох зазначених вище шляхів і, правильніше кажучи, необхідний на всіх шляхах. Термін «Бгакті-йога» означає «шлях побожності». Ми гадаємо, що наші читачі, який би шлях вони не обрали, будуть завжди мати в собі це почуття по відношенню до вищих цілей, до яких вони прагнуть.

Перший шлях, Раджа-йога, прагне розкрити приховані сили людини; підпорядкувати її волі чуттєві процеси, розвинути і зміцнити саму волю; дати їй владу над нижчим «Я» — розвинути розум у такому напрямку, який відповідав би розкриттю всіх сил душі. Раджа-йога вчить насамперед керувати тілом. Ця частина теж іноді виділяється в особливий шлях під назвою «Хатха-йога». У цій частині Йоги йдеться про те, що тіло повинне бути здоровим, слухняним інструментом і завжди знаходитися під владою духу. Без цього не можуть бути досягнуті ніякі результати, ніякий психічний розвиток. Західний світ в останні роки сильно захоплювався вченням Раджа-йоги, яке приходило до нього під назвою менталізму, або ментальної науки. Ця форма Йоги визнає дивовижну силу тренуваного розуму і волі, й дає чудові результати, які можуть бути отримані тренуванням розуму і посиленням його шляхом концентрації та спрямуванням його по бажаних лініях. Раджа-йога вчить, що розум людини може бути не лише спрямований до зовнішнього світу, де він буде впливати на розуми інших людей і на явища, але, що він може бути звернений усередину, сконцентрований на якійсь внутрішній властивості, розкриваючи яку, людина отримує абсолютно несподівані знання, яких ми навіть не можемо собі уявити. Багато з великих винаходів зроблені за допомогою саме такого, лише несвідомого, застосування Раджа-йоги. Багато з вождів людства користуються тією ж «Раджа-йогою», створюючи за її допомоги вплив на інших людей.

Але послідовник Раджа-йоги, ніколи не може задовольнитися одним лише досягненням влади для тієї чи іншої своєї мети. Він шукає зовсім іншого і, спрямовуючи світло свого розуму всередину власної природи, знаходить і відкриває таким чином таємні сили душі. Велика частина філософії йогинів створювалася саме таким чином. Мета Раджа-йоги надзвичайно практична. Це свого роду духовна хімія. Вона доказує сама себе на кожному кроці. Вона зовсім не залишається в області неясних теорій, але вчить робити досліди і знаходити факти. Вся Раджа-йога, від початку до кінця, — суцільний експеримент, в тому сенсі, що людина, яка зацікавилася нею, зовсім не повинна вірити в якісь теорії, але весь час може знаходити в самій собі докази того, що вона дізналася абстрактно. Хатха-йога, на думку багатьох східних авторів і вчителів, служить необхідним введенням у науку Раджа-йоги. Інші, навпаки, визначають, що Хатха-йога заважає і перешкоджає підходу людини до Раджа-йоги. Істина, ймовірно, лежить посередині. Все залежить від того, з якою метою і з якими намірами людина підходить до вивчення Йоги. Тому хто прагне до вивчення Йоги з вищими цілями, не можуть завадити ніякі фізичні вправи Хатха-йоги, людина ж, яка підходить до вивчення таємних знань з егоїстичними цілями, не отримає нічого, крім шкоди, з абстрактної, внутрішньої роботи Раджа-йоги.

Карма-йога є Йога дії, шлях праці, діяльність. Цим шляхом ідуть люди, які отримують насолоду зі своєї роботи, ті, які завжди прагнуть щось робити, які вірять у роботу заради роботи. «Карма» є санскритським словом і означає «дія». Воно застосовується до закону духовних причин і наслідків, про який ми говорили. Карма-йога вчить яким чином людина може пройти через життя безперервно діючи, але не створюючи своєю діяльністю для себе нового ланцюга причин і наслідків. Для цього потрібно припинити діяти егоїстично. Карма-йога вчить, що людина повинна працювати заради праці, а зовсім не заради результатів. Як це не дивно може здатися західним читачам, насправді багато з людей західного світу, які досягли високого розвитку, мали цю ідею не цілком усвідомлюючи її. Насправді, всяка безкорислива праця є праця згідна із законами Карма-йоги. Кожна людина творчої діяльності, яка цікавиться своєю роботою, а не винагородою, яку вона за неї отримає, слідує законам Карма-йоги. Деякі з послідовників цієї форми Йоги кажуть, що вони працюють просто тому, що не можуть втриматися від цього і, що для них ніякої ролі не грає матеріальна винагорода. Послідовнику Карма-йоги іноді здається, що насправді, зовсім не він є працівником, що його Розум, його тіло працюють, а він ніби стоїть поруч і дивиться на їх роботу. Є вищі і нижчі форми Карма-йоги. Пояснити їх тут немає ніякої можливості, позаяк кожна гілка Йоги є надзвичайно глибокою і різноманітною темою.

Джнани-йога, від санскритського кореня «джна», відповідного слов'янському кореню «зна», є Йога знання, або Йога мудрості. Нею слідує люди наукової, інтелектуальної праці, які прагнуть до міркувань, доказів, дослідів і до класифікації фактів та явищ. Це шлях вченого. Послідовник цієї форми Йоги зазвичай дуже схильний до метафізики.

Приклади практики Джнани-йоги. зовні дуже різні між собою, можна бачити в працях багатьох великих філософів і нашого часу, і взагалі, в роздумах людей, схильних до абстрактних питань. Всі особи, які вивчають філософію йогинів, більш-менш торкаються «Йоги знання», навіть, хоч і на їхню думку, вони йдуть одним із інших двох шляхів. Наприклад, ці читання є частиною Джнани-йоги, хоча в той же час у них викладені інші форми Йоги. І багато послідовників йогинів ідуть ніби одночасно декількома шляхами, хоча їх внутрішня природа завжди змушує їх любити один шлях більш іншого.

Інша форма Йоги, «Карма-йога», можливо, найлегша з усіх для розуміння. Щоб вловити ідею цієї Йоги, не потрібно того тренування, яке потрібне для Раджа-йоги. Послідовник Карма-йоги просто прагне вести добре життя, робити свою роботу якомога найкраще, не захоплюючись ідеєю винагороди. Це дає йому можливість перейнятися усвідомленням істини, яка стосується його власної природи. Внутрішнє усвідомлення розвивається в ньому поступово, у міру того, як він переходить з одного життя в інше. До тих пір, поки він нарешті не досягає високої стадії внутрішнього розвитку. Він зовсім не прагне до наднормальних сил і, отже, не намагається розвинути їх у собі, він не жадає вирішення великих проблем природи і життя, але задовольняється життям звичайної людини, знаючи і вірячи, що в кінці кінців все буде добре. Багато з послідовників секти «Нова думка», в Америці, насправді, послідовники Карма-йоги. Раджа-йогин, навпаки, відчуває бажання розвивати свої приховані сили і робити дослідження в глибині свого власного розуму. Він прагне проявити приховані сили і здібності, й відчуває непереборне бажання робити досліди в цьому напрямку. Раджа-йогина надзвичайно ваблять до себе психічні та фізичні феномени, тобто, всі наднормальні окультні явища і осягнення, що впливають зі спостереження цих явищ. Раджа-йогини дуже багато чого можуть досягти за певних умов і часто отримують дивовижні результати, завдяки дії концентрованої волі і розуму. Головна насолода джнани-йогина полягає в метафізичних дослідженнях. Вони — філософи, вчені, проповідники, вчителі або учні, і часто буває, що вони йдуть надзвичайно далеко в якусь одну частину своїх досліджень, наче зовсім забуваючи про інші та втрачаючи їх із виду.

Але людина, яка може досягти найбільших результатів в окультизмі, це той, який буде уникати крайності у якомусь одному напрямку. Справжній окультист, слідуєчій одній із форм Йоги, ні на секунду не втрачає уваги до інших. Він одночасно розвиває всі сторони своєї природи, прагне пробудити і розвинути в собі всі ті інтереси, до яких відчуває потяг. Він розуміє, що будь-яка однобічність неодмінно призведе до фанатизму, вузькості, короткозорості та до забобонів.

Люди, які вивчають Йогу, можуть бути розділені на три основні категорії. До першої категорії відносяться ті, які зробили вже значний прогрес у цьому напрямку в колишніх втіленнях і в нинішньому житті прокинулися до усвідомлення вже з готовими силами, з прагненням до окультизму і до подібних предметів. Ці люди вивчають свій предмет надзвичайно швидко і самі усвідомлюють той факт, що вони вчать ніби вдруге, наче лише повторюють колись вивчений і забутий урок. Вони схоплюють окультні істини інтуїтивно і в цьому вивченні знаходять їжу, яка задовольняє голод їхніх душ. Ці душі, звичайно, знаходяться на різних стадіях розвитку. Деякі мають лише елементарне знайомство з предметом, бо їх знання в колишніх втіленнях були дуже поверхневими. Інші, навпаки, пішли в колишніх життях набагато далі і в нинішньому житті, звичайно, можуть іти далі тих, які лише тепер починають або раніше знали небагато. Нарешті, треті досягли раніше вже дуже високого розвитку і їм не вистачає лише трохи для того, щоб перейти до усвідомленої стадії втілення, тобто, до того стану, коли у людини ясно пробуджується усвідомлення минулих життів. Люди останньої категорії часто здаються «дивними» своїм близьким, особливо в дитинстві, їх часто вважають мрійниками, фантазерами, навіть ненормальними, і вони відчувають себе чужинцями в незнайомій країні. Але рано чи пізно життя приведе їх до інших людей, в яких вони знайдуть родичів і друзів по духу або, не зустрічаючи людей, вони познайомляться з якою-небудь теорією і вченням, в якому раптом знайдуть думки та ідеї, знайомі їм з дитинства і, які відрізняли їх від інших людей.

До другої категорії відносяться люди, які досягли під час своїх колишніх втілень свідомого знання. Такі люди бувають дуже рідко, але все ж їх більше, ніж припускають, лише, звичайно, вони зовсім не схильні розкривати все, що вони знають, і до своїх спогадів про попередні життя відносяться як до священних речей, які не можна профанувати розповідями першому зустрічному. Ці люди проходять через життя, кидаючи по дорозі багато насіння знання, плоди яких вони самі побачать в одному зі своїх майбутніх втілень.

До третьої категорії належать люди, які лише чули про деякі окультні істини в минулих втіленнях, які сприйняли деякі слова мудрості і знання, кинуті кимось із тих хто йшов далі них тим самим шляхом. Ці зерна, що

потрапили в їхню душу, дали паростки, які ми бачимо в теперішньому житті. Такі люди виявляють у житті видимий неспокій, щось змушує їх бути незадоволеними усіма звичайними поясненнями речей, щось змушує їх шукати нових пояснень, нових істин і вони інтуїтивно знають, що десь є ця істина, що десь її можна знайти. Вони часто підпадають під вплив помилкових вчителів і пророків, переходять від одного вчення до іншого, схоплюють трошки правди тут, трошки там, іноді абсолютно підпадають під владу помилки, але рано чи пізно, якщо не в цьому житті, то в наступному, досягнувши в астральному світі досвіди останніх життів, вони приходять до справжньої істини.

Легко зрозуміти, що фактично неможливо дати подібні вказівки для вивчення Йоги для осіб, які належать до всіх цих категорій з їх перехідними формами. Майже кожна людина вимагає своєї власної, абсолютно окремої системи. Можна вказати лише загальні положення, які кожен вже сам повинен вміти застосовувати до себе. Тому так важливі при вивченні Йоги, особисті вказівки якого-небудь обізнаного вчителя. Але відсутність вчителя не повинна відштовхувати від вивчення окультизму. Якщо навіть у вас немає вчителя, будьте впевнені, що він з'явиться тоді, коли це буде потрібно. Є одна велика окультна істина, яка говорить, що нехай учень буде готовий, учитель завжди готовий. Але дуже часто буває, що той хто прагне до окультизму жадає зустріти вчителя, який йому, по суті, ще не потрібен, бо він ще не дізнався того, що повинен дізнатися просто шляхом звичайного вивчення. Таким людям потрібно навчитися терпінню, коли це потрібно, шлях розкривається перед ними крок за кроком. Тому, якщо ви оточені несприятливими обставинами і умовами, не дозволяйте собі втрачати бадьорість духу і бажання знати більше. Якщо всередині вас починають з'являтися нові ідеї та образи, не допускайте в собі зневіри від того, що вам нікому розповісти про них і поруч із вами немає людини, яка могла б вас зрозуміти. Вельми можливо, що самотність є саме те, що вам потрібно для того, щоб виробити впевненість у собі і вилікуватися від бажання спиратися в усьому на кого-небудь іншого. Вельми можливо, що ви повинні в даний момент вчитися саме вірити своїм власним відчуттям і переживанням, вміти розрізняти істинне від помилкового. Ми часто не усвідомлюємо, який саме урок проходимо в даний момент, але в цьому житті нам потрібно вивчити дуже багато уроків і чим важчим здається для нас наш шлях, тим більше, значить, ми вивчимо, тим більше будемо знати в кінці шляху.

З цього випливає, що людина, яка сприйняла основні ідеї філософії йогинів, почне відчувати, як страх зовсім залишає її. Бо, коли людина ясно усвідомлює, чим вона є, вона не може більше відчувати ніякого страху. Вона розуміє — немає нічого в природі, що могло б нанести їй дійсно серйозної шкоди. Чого ж тоді їй боятися? Всякі внутрішні муки йдуть зазвичай за страхом і, коли зникає страх, разом із ним зникає безліч страждань, які здавалися неминучими. Заздрість, ревності, злість не можуть існувати в душі людини, яка розуміє реальну істину. Віра і надія на той Центр, звідки виходить дух, що пробудився в душі, робить її цілковито недоступною нижчим почуттям, які мучать звичайних людей. Людина, яка визнала керівну силу духу і слідує за нею без коливань, без страху, без сумніву, стає наче іншою, новою людиною. Вона не може не бути доброю. Люди, занурені в своє особисте життя, здаються їй маленькими дітьми, і вона поводить з ними, як із дітьми, не засуджуючи їх у своєму серці і знаючи, що вони виростуть і стануть великими. Будь-яку роботу, яку ставить перед нею життя, вона виконує, якою б не була на вигляд дрібною і незначною: вона знає, що ця робота прийшла до неї тому, що вона сама створила її своїми минулими діями і своїми бажаннями.

Справжній окультист, який прагне досягти вищих можливих результатів, повинен зробити філософію йогинів частиною свого щоденного життя, він повинен наче носити її в собі, проводити її в усьому, що він робить. Це зовсім не означає, наче він повинен нав'язувати іншим свої погляди і думки. Навпаки, це абсолютно суперечило б окультним вченням, бо, згідно з цим вченням, ніхто не має права вимагати від інших підпорядкування своїм думкам, позаяк це супротив природного зростання і свободи індивідуальної душі. Окультист повинен бути настільки сильним, щоб завжди і в усьому відчувати реальність та істинність своєї філософії. Тож, зовсім не потрібно боятися застосовувати її до всього; потрібно пам'ятати: вона відповідає всім формам і всім випадкам життя. Ми не повинні тікати від наших завдань, але повинні позбутися від них і звільнитися, лише виконавши їх.

Найнеприємніші речі найсильніше зміцнюють характер, якщо ми правильно вчимо наш урок. Читач повинен пам'ятати все це і головне, не повинен забувати великої істини, що «навіть це минає».

Одна з головних перешкод до досягнення вищих сил на фізичній площині, це — нестача самоконтролю.

Окультист, який прагне до досягнення вищих сил, повинен перш за все очистити себе від егоїстичних думок, від бажання придбати сили для задоволення своїх особистих інтересів. Будь-яка окультна робота розпочата і здійснювана з егоїстичними цілями, призводить лише до страждань і розчарувань, а людина, яка прагне скористатися наднормальним психічним впливом для низьких цілей, накликає цим на себе цілі вихори небажаних результатів. Такі сили, якщо їх вживати неправильно, повертаються до того хто послав їх, повертаються проти нього з усією вкладеною в них енергією. Егоїзм несумісний з окультизмом. Істинний окультист сповнений любові

і братських почуттів до всіх людей і він прагне допомагати їм замість того, щоб заважати їм у їх внутрішньому досягненні і зростанні.

З усіх численних книг, написаних з метою пролити світло на шлях окультного досягнення, ми не знаємо нічого кращого за дивовижну маленьку книгу, названу «Світло на шляху». Автор, який писав цю книгу, діяв під впливом вищих сил. Зміст цієї книги оповитий поетичним серпанком східних сказань і з першого погляду може здаватися парадоксальним, але ця книга сповнена окультної мудрості для тих, хто в змозі читати її. Її треба читати між рядків і вона має багато особливостей, які робляться зрозумілими людині, яка уважно вивчає її. По-перше, при кожному читанні вона дає вам стільки істин, скільки ви можете в даний момент сприйняти, завтра вона може сказати вам про те ж саме набагато більше, візьміть її через рік після того, як ви її читали і з її сторінок поллються на вас нові істини. Ця книга чудова тим, що дає величезну втіху людям охопленим горем або тривогою; її слова, навіть якщо їх розуміти лише наполовину, залишаються в розумі читача і звучать як мелодія, яка заспокоює і втішає слухачів. Ми рекомендуємо нашим читачам мати завжди при собі цю книгу і читати її з увагою і любов'ю. Вони побачать, там описані різні духовні досліди, через які повинні проходити люди, такі досліди, які підготують їх до наступних стадій шляху. Багато з наших читачів зверталися до нас з проханням дати коментарі і роз'яснення до «Світла на шляху», але ці коментарі та роз'яснення увійдуть в нашу наступну книгу «Шляхи досягнення індійських йогинів».

У цьому читанні нашою метою було передати читачам великі істини окультизму в максимально простій формі так, щоб ідеї окультизму могли зацікавити читачів і допомогти їм приступити до більш глибокого вивчення піднятих питань. Але ми відчуваємо, що сказали дуже мало.

У наступних книгах, присвячених тій же темі, тим самим питанням, ми сподіваємося викласти наші ідеї у більш повному вигляді, дати читачам більш чітке уявлення про філософію йогинів. Але для того, щоб іти далі, необхідно зрозуміти елементарні ідеї вкладені в цих читаннях. Читайте цю книгу до тих пір, поки ваш розум цілком не вхопить викладені тут початки окультизму. Переглядаючи цю книгу вдруге, ви знайдете в ній нові риси, яких у перший раз не помітили. У міру того, як ваш розум буде розвиватися, нові істини зустрічатимуть вас на тих же сторінках, які ви вже читали кілька разів. І це зовсім не залежить від якоїсь особливої чесноти нашої роботи, бо наша книга по необхідності дуже проста і елементарна. Це залежить виключно від істинності самої філософії йогинів. Глибини порушених нами істин роблять глибоким усе, що ми намагалися про них сказати.

Запам'ятайте такі слова з книги «Світло на шляху»: «Коли учень готовий вивчати, тоді його розуміють і визнають. Це повинно бути так, адже він запалив свій світильник і світильник не може бути прихований».

ДОДАТОК

Мантра до читання першого

«Мантра» — це слово, фраза або вірш, який вживається на Сході для того, щоб зосередитися на якій-небудь думці й відобразити її глибоко в розумі, розмірковуючи про неї невпинно вдень і вночі. Це щось на зразок «положень», або «тверджень», які вживаються послідовниками «ментальної науки», або «менталістами» Заходу.

Мантра для читання першого складається з віршів західного поета Орра.

Я володар тисячі світів

І царюю з початку часів.

Ніч і день пройдуть в своєму циклі,

Поки я розгляну їх справи.

Але час припиниться раніше, ніж я отримаю полегшення,

Бо я душа людини.

Вивчіть ці вірші напам'ять і часто повторюйте їх, змушуючи розум якомога глибше проникати в ідею безсмертя, так сильно вираженого в цих віршах, і пам'ятаючи, що ви і є «Я», про яке там ідеться.

Мантра до читання другого

«Я володар самого себе». Запам'ятайте ці слова і якомога частіше повторюйте їх, намагаючись проникнути розумом у їхній внутрішній зміст. Пам'ятайте завжди, що «Я» є вища частина вас, пробуджена до усвідомленості, та частина, яка повинна бути володарем тваринної природи, вже сильно підпорядкованої вам.

Мантра до читання третього

Мантра до цього читання складається з першого вірша гімну «Веди, лагідний світ», що містить глибоку духовну істину, дуже недосконало зрозумілу більшістю тих тисяч людей, які співають цей гімн. Ми сподіваємося, що наші слова про Дух допоможуть читачам краще зрозуміти найпотаємніші принади великого старого гімну.

Веди, лагідний світ, через охоплюючу нас кільцем темряву,
Ведіть нас вперед
Ніч темна і далеко від дому.
Ведіть мене вперед.
Стримайте мої кроки, я не хочу бачити далеко вперед.
Для мене досить і одного кроку.
Ведіть мене вперед.

Мантра до читання четвертого

Мантра до цього читання така: «Я посилаю іншим такі ж думки, які сам хотів би отримувати від них». Ця мантра містить у собі могутню окультну істину і, якщо її сумлінно повторювати і узгодити з нею своє життя, вона дасть можливість швидкого розвитку і досягнення духовних істин. Усякий отримає те, що дає. Уявні хвилі людей тягнуться набагато далі видимої аури, зачіпають інших людей і притягують до людини, яка послала їх, думки, відповідні за властивостями і якостями тим, які йдуть від неї. Думка є жива сила, — користуйтеся нею мудро.

Мантра і тема для роздумів до читання п'ятого

Мантра до цього читання така: «Думка є жива сила, — я буду користуватися нею мудро і з метою блага».

Темою для роздумів, чи медитацій, дається ідея нашої відповідальності по відношенню до того, що ми додаємо до світової думки. Коли ми подумаємо, ніби ми постійно приєднуємо свої думки до запасу світової думки і уявімо собі величезну кількість думки негативного характеру, яка витікає з розумів людей низького розвитку, ми дійдемо до розуміння нашого обов'язку брати участь у роботі очищення і підвищення загального характеру думки людини. Ми повинні самі остерігатися, щоб не створити негідних думок і повинні намагатися посилати думки допомоги, розради, схвалення нашим ближнім — взагалі, думки, які підносять людей. Усякий із нас може робити свою частку роботи і необхідна допомога від усіх. Надсилайте думки допомоги і любові вашим братам і сестрам — всім взагалі і тим, яких ви знаєте, і тим, яких не знаєте. Якщо ви дізнаєтеся про душу, яка бореться, пошліть їй думки заспокоєння і схвалення. Якщо ви знаєте, що у кого-небудь горе, пошліть йому думки сили і допомоги. Надсилайте ваші найкращі думки світу. Вони можуть досягти вашого ближнього в критичний момент. І коли ви самі журитеся, то немає кращого шляху для отримання допомоги від сильних думок інших, як самому посилати повні надії думки тим, які, подібно вам, відчують горе. Ми, можемо допомагати один одному таким чином і відкривати шляхи внутрішнього спілкування між людьми, корисні всім. Не зловживайте силою думки. Нехай вашим правилом і мірилом, якими ви будете міряти свої думки, будуть наступні слова: «Надсилайте іншим лише такі думки, які ви самі хотіли б отримувати від них».

Мантра і тема для роздумів до читання шостого

«Перш ніж очі бачитимуть, вони повинні стати нездатними до сліз. Перш ніж вуха чути будуть, вони повинні втратити свою чутливість. Перш, ніж голос отримає можливість говорити в присутності вчителів, він повинен втратити здатність завдавати рани».

Ці слова можуть мати дуже багато значень, причому кожне значення відповідає духовним потребам людей на різних стадіях розвитку. Ці значення — психічне (емоційне), інтелектуальне і духовне. Ми беремо для нашого роздуму на цей місяць одне з багатьох значень. Постарасмося зрозуміти його «в мовчанні». Наші очі повинні бути не в змозі проливати сльози через ображену гордість, через засудження, незаслужену образу, недружне зауваження, перш ніж ми отримаємо можливість бачити ясно великі духовні істини. Будемо намагатися підніматися поступово над цими особистими негараздами і прагнути усвідомлювати свою індивідуальність, своє «Я», яке стоїть вище особистих негараздів, будемо намагатися розуміти, що ці явища не можуть торкнутися нашого істинного «Я» і, що вони змиються разом із піском часу, хвилями океану вічності. Подібним же чином наш слух повинен втратити свою чутливість до особистих образ, перш ніж він почне ясно чути істину без перешкод

дисгармонійного шуму, створюваного боротьбою особистості зі світом. Людина повинна вирости настільки, щоб, чуючи все це, лише посміхатися, відчуваючи себе під захистом знання своєї душі, знання її сили і призначення. Перш ніж голос людини отримає можливість говорити з істотами вище неї по порядку життя і духовного розвитку, вона повинна забути про можливість ображати інших неприємними словами, дрібною злістю, негідною промовою. Високо розвинута людина не повинна коливатися висловлювати істину, навіть коли вона неприємна, якщо вона вважає це за потрібне, але вона повинна говорити її, як люблячий брат, який не засуджує, а лише відчуває страждання свого ближнього і хоче видалити їх причину. Така людина вже стоїть вище за бажання змусити замовкнути іншу людину неприязними і колючими зауваженнями або «звести з нею рахунки» тощо. Все це повинно бути відкинуто як старе, зношене плаття. Високо розвинута людина не потребує цього. Міркуйте про це в мовчанні і нехай істина зміцниться в вашому розумі, нехай вона там пустить коріння, росте, квітне і плодоносить.

Мантра і тема для роздумів до читання сьомого

«Я поглинаю із запасу енергії Всесвіту кількість прани, потрібну для зміцнення мого тіла і наділення його здоров'ям, силою, активністю, енергією і життєвістю».

Наведена мантра і вкладена в ній тема для медитації, призначені для зміцнення фізичного тіла з метою зробити його більш досконалим знаряддям вираження життя. Попередні мантри і теми медитацій були призначені для розумового і духовного розвитку, але, позаяк ми знаємо, що багато людей обтяжені тілами, які виявляють відсутність гармонії і недолік досконалого здоров'я, то ми вважаємо доречним додати до читання про прану і людський магнетизм тему для медитації в згаданому напрямку.

Нехай читач прийме зручне положення і, привівши у спокійний стан свій розум, повторює потім мантру багато разів поспіль, поки не досягне особливого ритму і відчуття пульсування всього тіла. Потім нехай він зосередить свої думки на величезному запасі пранічної енергії у Всесвіті. Весь всесвіт наповнений цією великою силою, цим великим життєвим початком, завдяки якому стали можливі всі форми руху, сили та енергії. Нехай читач зрозуміє, що він може вільно та довільно користуватися цим запасом прани, що вся світова енергія — його власність, яку він може використати на будову тіла, тобто Храму Духу, і нехай він не боїться вимагати те, що йому належить, нехай він візьме те, що становить його власність і нехай він буде впевнений, що відмови йому бути не може, що він отримає відповідь. Тримаючи в розумі ці думки, потрібно дихати повільно, як це зазначено в «Науці про дихання» і уявляти собі приплив прани, який іде в тіло при кожному вдиханні. У той же час, з кожним видиханням потрібно подумки викидати з організму непотрібні і відпрацьовані речовини. Потім потрібно подумки малювати себе сповненою здоров'я, сили, життєвості та енергії людиною — веселою і щасливою. Якщо людина втомилася за день, нехай вона зробить кілька глибоких вдихань, уявляючи собі приплив прани і виділення нездорових речовин за допомогою дихання. Вона негайно помітить появу відчуття збільшеної сили і життєвості. Прану можна посилати у всяку частину тіла, яка вимагає допомоги і сили, й невелика практика дає можливість людині придбати такий контроль над тілом, що вона буде чітко відчувати проходження прани до ураженої або стомленої частини тіла. Якщо людина перебуває в лежачому положенні, то проведення руками по її тілу від голови вниз, із зупинкою руки на сонячному сплетінні, буде діяти дуже цілющо і заспокійливо. Руки легко можна зарядити праною, витягаючи їх вільно на всю довжину і повільно розмахуючи ними взад і вперед, час від часу роблячи такий рух, який роблять, коли струшують з пальців воду. Коли в пальцях відчуються легкі уколи, це буде означати, що вся рука насичена праною. Тоді дотик руки буде зупиняти біль в інших частинах тіла у самої людини та в інших людей.

При цій медитації, переходячи в «мовчання», візьміть із собою думки про здоров'я, силу, активність, енергію і життєвість.

Мантра і тема для роздумів до читання восьмого

«Я проходжу через цю стадію існування, роблячи якомога кращим використання моєї голови, серця і рук».

У кожного з нас у цьому світі є своя робота, яку він повинен робити. Ми існуємо тут для певної мети і поки ми не підемо згідно із законом і не виконаємо покладених на нас завдань, вони знову і знову будуть поставати перед нами. Мета виконання цих завдань полягає у придбанні досвіду і вдосконалення. Тому, якими б вони не здавалися неприємними, вони мають безпосередній стосунок до нашого майбутнього розвитку і життя. Коли наші дії збігаються з законом і ми бачимо та відчуваємо те, що стоїть за ним, ми перестаємо обурюватися і битися головою об стіну. Розкриваючи свою душу впливу Духа, з готовністю починаючи працювати з метою свого порятунку, ми робимо перший крок до звільнення себе від неприємних для нас завдань. Коли ми перестаємо дозволяти собі

відчувати роботу як неприємність, ми починаємо отримувати більш цікаві завдання, бо це означає, що наш урок виконано. Єдина справжня філософія, яку може собі вселити людина, — якомога краще робити поставлену перед нею роботу. Поки людина ухиляється від неї — вона не може від неї звільнитися, але, лишень вона починає отримувати задоволення від хорошого виконання її, перед нею відкриваються нові можливості. Ненавидіти або боятися чогось — це означає прив'язати цю річ до себе. Коли ваші духовні очі відкриваються і ви бачите справжнє значення речі, ви звільняєтесь від неї.

І проходячи життя, і роблячи роботу у світі, ми повинні зробити якомога кращим використання трьох великих дарів духу — голови, серця, рук. Голова, представляючи собою інтелектуальну частину нашої природи, повинна отримати можливість розвиватися — вона повинна отримувати потрібну їй духовну їжу і повинна працювати, тобто, вправа посилює і розвиває її. Ми повинні розвивати наш розум і не боятися думати. При цьому розум повинен бути цілковито вільним. Серце (представляючи собою емоційну частину нашої природи, властивості любові, в кращому її сенсі), теж має бути вільним і має виконувати своє завдання — любити. Воно не повинно голодувати; не повинно бути скуте і позбавлене волі. Зрозуміло, ми не говоримо про низькі форми тваринної пристрасті, помилково названої любов'ю, ми говоримо про високе почуття, яке належить людству і є передвісником великих явищ у майбутньому розвитку. Почуття любові повинно охоплювати все живе, давати відчуття спорідненості з усім світом. Це відчуття є найбільш яскравою ознакою духовного розвитку. Руки (представляючи собою прояв фізичного усвідомлення і роботи) повинні бути привчені робити поставлену перед ними задачу якнайкраще. Руки — це символ фізичного усвідомлення і повинні бути вшановані. Людина духовного розвитку проходить через життя, намагаючись робити найкращим використання своєї голови, серця і рук.

Мантра і тема для роздумів до читання дев'ятого

Мантра для цього читання — «я єсмь».

Коли ви говорите «я єсмь», ви стверджуєте реальність вашого існування, яка є тимчасовою і відносною — але ваше справжнє існування в душі, яке не тимчасове і не відносне, але вічне і абсолютне. Ви стверджуєте реальність вашого справжнього «Я», яке не є тіло, але духовний початок, який виявляється в тілі і розумі. Істинне «Я» незалежне від тіла, що являє собою лише засіб для його вираження, воно незнищенне й вічне. Воно не може ні померти, ні бути знищено. Воно може змінити форму свого вираження або знаряддя свого прояву, але воно завжди буде тим же самим «Я», часткою великого океану духу — духовним атомом, який виявляється в вашій теперішній свідомості по лініях духовного розвитку. Не думайте про вашу душу, як про щось окреме від вас, бо ви — душа, а все інше — минуле і мінливе. Уявляйте себе в своєму розумі як окрему сутність, незалежну від тіла, яке є лише ваша оболонка. Усвідомлюйте, що для вас можливо покинути тіло і все ж залишитися самим собою. Протягом частини періоду роздуму, намагайтеся розумово цілковито ніби забути, не знати про існування тіла і ви побачите, як поступово почнете прокидатися до відчуття незалежного існування вашої душі, тобто Вас самих і дійдете до усвідомлення своєї істинної природи. При цих вправах необхідно щодня присвячувати кілька хвилин безмовним роздумам, а потім лежати або сидіти у вільному положенні, розслабивши всі м'язи тіла і привівши розум у спокійний стан. Коли всі ці умови будуть дотримані, прийде особливий стан спокою, який укаже людині на те, що вона вступає у «мовчання». Тоді необхідно зосередитися на темі, даної для медитації, повторюючи мантру з метою зафіксувати її сенс у розумі. У такі хвилини людина буде отримувати натхнення від свого духовного розуму і опісля, довгий час, буде відчувати себе сильніше і вільніше. Мантра цього читання, якщо вона буде ясно зрозумілою і добре сприйнятою свідомістю, може змінити навіть зовнішній вигляд людини. В ній буде відчуватися спокійна гідність і внутрішня сила, яка неминуче буде діяти на людей, які стикаються з нею. Ця мантра оточить людину уявною аурую сили і могутності, дасть їй можливість відкинути всякий страх і дивитися всім спокійно у вічі, й знати про себе, що вона — вічна душа і ніщо не може завдати їй справжньої шкоди. Повне розуміння ідеї «Я єсмь» змусить зникнути всякий страх, адже Духу нема чого боятися, ніщо не може зашкодити йому. Ми дуже радимо нашим читачам розвивати в собі цей стан свідомості. Він дасть їм можливість піднятися вище дрібних емоцій, тривоги, ненависті, страху, ревності тощо. І зробить їх дійсно людьми духу. Хто піднявся до цього, бачить, що результати їх досягнення відчуваються усіма хто стикався із ними. Існує неймовірна аура, яка оточує людей, котрі досягли усвідомлення. «Я єсмь» щось, що змушує всіх інших ставитися до них з повагою і пошаною.